

ПРОЕКТ!

ПЛАН ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДОСПАТ (2021-2027 г.)

- Март 2021 –

СЪДЪРЖАНИЕ

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ 5

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ....7

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ 8

1. ВЪВЕДЕНИЕ....10

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА 10

1.1.1. ОБХВАТ....10

1.1.2. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ....10

1.2. ОСНОВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ 11

1.2.1. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА....12

1.2.2. СТРАТЕГИЧЕСКА РАМКА 13

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО 17

1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАДОСПАТ 19

1.4.1. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДОСПАТ 19

1.4.2. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ, ПРИОРИТЕТИ И МЕРКИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.....20

1.4.3. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, НА ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧНОСТ 21

1.4.4. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЗОНИ ЗА ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД ЗА УДОВЛЕТВОРЯВАНЕ НА ИДЕНТИФИЦИРАНИТЕ НУЖДИ И ЗА ПОДКРЕПА НА ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ И НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА СЪТРУДНИЧЕСТВО С ДРУГИ ОБЩИНИ....21

1.4.5. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД 22

1.4.6. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА 23

1.4.7. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ 23

1.4.8. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПЛАНА 23

1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО 24

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДОСПАТ 25

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА 25

2.1.1. ПРИРОДОГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА 25

2.1.2. НАСЕЛЕНИЕ, СЕЛИЩА И ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА....27

2.1.3. ИСТОРИЧЕСКО РАЗВИТИЕ, КУЛТУРНО НАСЛЕДСТВО И СПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА....29

2.1.4. ФУНКЦИОНАЛНА СТРУКТУРА, СЪСТОЯНИЕ НА СЕЛИЩНАТА МРЕЖА И ВРЪЗКИ СЪС СЪСЕДНИТЕ ТЕРИТОРИИ....30

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА....32

2.2.1. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В СТРАНАТА....33

2.2.2. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РЕГИОН....34

2.2.3. ОБЩИ ТЕНДЕНЦИИ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ В ОБЛАСТ СМОЛЯН....35

2.2.4. ПОЗИЦИЯ И ПРИНОС НА ОБЩИНА ДОСПАТ В ОБЛАСТНАТА ИКОНОМИКА 37

2.2.5. СТРУКТУРА И ДИНАМИКА НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА 38
2.2.6. ИЗВОДИ....42
2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ 42
2.3.1. ДЕМОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА И ТЕНДЕНЦИИ 42
2.3.2. ОБРАЗОВАТЕЛНА ХАРАКТЕРИСТИКА....48
2.3.3. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ 50
2.3.4. СОЦИАЛНИ УСЛУГИ....50
2.3.5. ТРУДОВ ПАЗАР И БЕЗРАБОТИЦА 51
2.3.6. ПРОИЗВОДИТЕЛНОСТ НА ТРУДА....52
2.3.7. ДОХОДИ НА НАСЕЛЕНИЕТО....53
2.3.8. ИЗВОДИ....54
2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА....55
2.4.1. ТРАНСПОРТНА ИНФРАСТРУКТУРА И ДОСТЪПНОСТ....55
2.4.2. ЕНЕРГИЙНА ИНФРАСТРУКТУРА (ЕЛЕКТРОСНАБДЯВАНЕ)И ВЕИ 56
2.4.3. ВОДОСНАБДИТЕЛНА И КАНАЛИЗАЦИОННА ИНФРАСТРУКТУРА 58
2.4.4. ЖИЛИЩЕН ФОНД....59
2.4.5. ИЗВОДИ....60
2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ 60
2.5.1. АТМОСФЕРЕН ВЪЗДУХ 60
2.5.2. ВОДИ....60
2.5.3. ПОЧВИ....61
2.5.4. РАДИОЕКОЛОГИЧЕН МОНИТОРИНГ И КОНТРОЛ. ШУМ 61
2.5.5. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ И ЗАЩИТЕНИ ЗОНИ 61
2.5.6. УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ 64
2.5.7. ИЗВОДИ....65
2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ....65
2.6.1. АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА И ОРГАНИЗАЦИЯ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ 67
2.6.2. ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ....68
2.6.3. ПОЛИТИКИ, ПРОГРАМИ, ПРОЕКТИ И ИНИЦИАТИВИ....69
2.6.4. КАПАЦИТЕТ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПРОЕКТИ 71
2.6.5. ИЗВОДИ....71
3. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО..72
4. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО Й....76
5. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ....78
6. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г....79
6.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ....79
6.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА 80
6.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ 80

6.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ 81
6.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ 83
7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ, И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧОСТ 86
8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 87
8.1. ПОДХОД ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 87
8.2. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 87
9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ 88
10. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА 90
11. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ 92
11.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА 92
11.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ 92
11.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА 93
11.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА 94
11.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА 95
11.6. ПРИНОС НА ПИРО ДОСПАТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА 96
12. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО 97
12.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА 97
12.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ 97
12.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА 98
12.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ 98
12.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ 100
12.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ 100
12.6.1. ИНДИКАТОРИ ЗА РЕЗУЛТАТ 101
12.6.2. ИНДИКАТОРИ ЗА ПРОДУКТ 102
13. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА 105
14. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ 106
15. ПРИЛОЖЕНИЯ 107

СПИСЪК НА ФИГУРИТЕ

Фигура 1: Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период 12

Фигура 2: Глобални цели за устойчиво развитие на ООН 14

Фигура 3: Цели за устойчиво развитие 15

Фигура 4: Методи за финансиране на интегрирани проекти 22

Фигура 5: Географска карта на общината 25

Фигура 6: Неформални райони със специфични характеристика и потенциал 32

Фигура 7: Южен централен регион – БВП в текущи цени (млн. лв.), РДМА (хил. лв.), заети лица 34

Фигура 8: Развитие на икономиката на област Смолян 2015-2018 г. (РДМА, БВП, Произведена продукция) 35

Фигура 9: Развитие на икономиката на област Смолян 2015-2018 г. (БВП на човек, заети лица) 36

Фигура 10: Развитие на икономиката на област Смолян 2014-2018 г. (инвестиции) 36

Фигура 11: Структура на нефинансовите предприятия в област Смолян 37

Фигура 12: Дял на предприятия в община Доспат от спрямо предприятията в областта 37

Фигура 13: Брой на предприятия на 1000 д. на различните административни нива 39

Фигура 14: Произведената продукция на 1000 д. на различните административни нива (хил. лв.) 39

Фигура 15: РДМА на 1000 д. на различните административни нива, в хил. лв. 40

Фигура 16: Население на община Доспат според преброяванията (1934-2011 г.) 43

Фигура 17: Раждаемост на 1000 души от населението в община Доспат, област Смолян, Южен централен регион и България (2011-2019 година) 44

Фигура 18: Смъртност на 1000 души от населението в община Доспат, област Смолян и България (2014-2019 година) 45

Фигура 19: Естествен прираст на 1000 души от населението община Доспат, област Смолян и България (2014-2019 година) 45

Фигура 20: Коефициент на заселени и изселени жители на 1000 д. население в област Смолян и община Доспат (2014-2019 г.) 46

Фигура 21: Механичен прираст на 1000 души от населението в община Доспат, област Смолян и България (2014-2019 г.) 46

Фигура 22: Разпределение на населението по пол в община Доспат за периода 2014-2019 г. 47

Фигура 23: Възрастова структура на населението в община Доспат –-2019 г. 47

Фигура 24: Етническа структура на населението 48

Фигура 25: Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Доспат за периода 2014-2019 г. 51

Фигура 26: Средногодишна безработица в община Доспат и различните административни нива в проценти 52

Фигура 27: Произведена продукция (в хил. лв.) на едно заето лице по икономически за периода 2014-2018 г.* 53

Фигура 28: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Доспат за периода 2014-2018 53

Фигура 29: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Доспат и по административни нива за периода 2014-2018 г. 54

Фигура 30: Състояние на ОПМ и РПМ на територията на община Доспат 56

Фигура 31: Електропреносна система на България 57

ФИГУРА 32: АДМИНИСТРАТИВНА СТРУКТУРА НА ОБЩИНА ДОСПАТ _____ 67
ФИГУРА 33: ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ, СЪБЛЮДАВАНИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА ПЛАНА_____ 80
ФИГУРА 34: СТРУКТУРА НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ НА ПИРО ДОСПАТ _____ 85
ФИГУРА 35: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РЕСУРС ПО ИЗТОЧНИЦИ _____ 105
ФИГУРА 36: РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ФИНАНСОВИЯ РЕСУРС ПО ПРИОРИТЕТИ_____ 105

СПИСЪК НА ТАБЛИЦИТЕ

Таблица 1: Закони, оказващи пряко влияние върху ПИРО 13

Таблица 2: Брой на населението на Р. България и община Доспат по данни от национални преброявания 27

Таблица 3: Селищна система и население към 2019 г. 28

Таблица 4. Място и роля на община Доспат в област Смолян по избрани показатели 28

Таблица 5: Библиотечен фонд на читалищата в община Доспат 29

Таблица 6: Спортни обекти в община Доспат 30

Таблица 7: Баланс на територията на община Доспат според ОУПО Доспат 30

Таблица 8: Разпределение на общата територия по землища в община Доспат 31

Таблица 9: Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 година 34

Таблица 10: Брой нефинансови предприятия в община Доспат и област Смолян 38

Таблица 11: Заети лица в нефинансовите предприятия в община Доспат и област Смолян 38

Таблица 12: Стойност на произведената продукция от нефинансовите предприятия в община Доспат и област Смолян в хил. лв. 38

Таблица 13: Секторно разпределение на предприятията в община Доспат през 2014 и 2018 г.* 40

Таблица 14: Динамика и разпределение на предприятия по икономически дейности в община Доспат за периода 2014-2018 г.* 41

Таблица 15: Разпределение на населението в община Доспат по населени места 2012-2019 г. 44

Таблица 16: Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Доспат (уч. години 2011/12 – 2018/19) 48

Таблица 17: Паралелки, учители и учащи се в ОУ и СУ в община Доспат по класове 49

Таблица 18: Брой и дял на напусналите образователната система в община Доспат спрямо общия брой ученици 50

Таблица 19: Брой осветителни тела и инсталирана мощност (2018 г.) 57

Таблица 20: Централи и евентуални производствени мощности на територията на община Доспат 58

Таблица 21: Брой на наличните жилища с основните им параметри в община Доспат – 2011 г. 59

Таблица 22: Състояние/потенциал на водните тела на територията на община Доспат 2019 г. 60

Таблица 23: Генерирани количества отпадъци в община Доспат през 2019 г. 64

Таблица 24: Административен капацитет на Община Доспат 68

Таблица 25: Брой, стойност и БФП на проектите реализирани в община Доспат за периода 2007-2020 г. 71

Таблица 26: Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО 72

Таблица 27: Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата 95

СПИСЪК НА ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АНКПР	Актуализирана национална концепция за пространствено развитие
АО	Административно обслужване
БВП	Брутен вътрешен продукт
БГ	България
БЕЛ	Български език и литература
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВиК	Водопровод и канализация
ГИС	Географска информационна система
ДБТ	Дирекция бюро по труда
ДВ	Държавен вестник
ДГ	Детска градина
ДМА	Дълготрайни материални активи
ЕЕСМ	Единна електронна съобщителна мрежа
ЕИО	Европейска икономическа общност
ЕС	Европейски съюз
ЕСО	Електроенергиен системен оператор
ЗЕВИ	Закон за енергията от възобновяеми източници
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗОС	Закон за общинската собственост
ЗРР	Закон за регионалното развитие
ЗТ	Закон за туризма
ИАОС	Изпълнителната агенция по околна среда
ИКТ	Информационни и комуникационни технологии
ИПГВР	Интегриран план за градско възстановяване и развитие
ИСУН	Информационна система за управление и наблюдение
ИТИ	Интегрирани териториални инвестиции
ИТСР	Интегрирана териториална стратегия за развитие
МБАЛ	Многопрофилна болница за активно лечение
МИГ	Местна инициативна група
МИРГ	Местна инициативна рибарска група
МКБППМП	Местна комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетни и непълнолетни
МОН	Министерство на образованието и науката
МРО	Масово разпространени отпадъци
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
МДТ	Местни данъци и такси
МТИТС	Министерство на транспорта, информационните технологии и съобщенията
НВО	Национално външно оценяване
НКПР	Национална концепция за пространствено развитие
НПО	Неправителствена организация
НПР	Национална програма за развитие
НСИ	Национален статистически институт
НСРР	Национална стратегия за регионално развитие
ОБ	Общински бюджет

ОБЧ	Озеленяване, благоустройство и чистота
ОД	Областна дирекция
ОДЗ	Областна дирекция „Земеделие“
ООН	Организация на обединените нации
ОП	Общинско предприятие
ОПМ	Общинска пътна мрежа
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПР	Общински план за развитие
ОПУ	Областно пътно управление
ОУ	Основно училище
ОУДТР	Организация за управление на Дунавски туристически район
ОУП	Общ устройствен план
ОУПО	Общ устройствен план на общината
ПВУБ	План за възстановяване и устойчивост на България
ПЗ	Приоритетна зона
ПИРО	План за интегрирано развитие на община
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ППЗРР	Правилник за прилагане на Закона за регионалното развитие
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РБ	Републикански бюджет
РДМА	Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи
РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РПМ	Републиканска пътна мрежа
РСУО	Регионално сдружение за управление на отпадъците
РУО	Регионално управление на образованието
СЕС	Средства на Европейски съюз
СУ	Средно училище
ЦУР	Цели за устойчиво развитие
ЮЦР	Южен централен район/регион
CORINE	Coordination of the information of the environment (Координация на информация за околната среда)
COVID-19	Coronavirusdisease 2019 (Заболяване коронавирус 2019)
NUTS	Nomenclature des unités territoriales statistiques (Номенклатура на териториалните единици за статистически цели)
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities and threats (Силни и слаби страни, възможности и заплахи)
TEN-T	Trans-European Transport Network (Трансевропейска транспортна мрежа)

1. ВЪВЕДЕНИЕ

1.1. СЪЩНОСТ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА

1.1.1. Обхват

В своята същност ***Планът за интегрирано развитие на община Доспат (ПИРО) 2021-2027 г.*** е основополагащ, стратегически документ и важен инструмент за управлението на общината през следващите седем години. Пространственият обхват на ПИРО включва цялата територия на общината – землищата на град Доспат и селата Барутин, Бръщен, Змеица, Късак, Любча, Црънча и Чавдар. Определени са зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за кооперирane със съседни общини. Планът за интегрирано развитие на общината е със средносрочно действие, като времето за неговото изпълнение съвпада със следващия програмен период на ЕС до края на 2027 година.

ПИРО като част от системата от стратегически документи интегрира регионалното и пространственото развитие и служи за определяне на актуалните проблеми, нуждите и потенциалите за развитие на районите, общините и населените места, които се отчитат при разработването на инвестиционни програми и финансови инструменти, включително съфинансирани от фондовете на Европейския съюз. В унисон с тях е и планирането и изпълнението на интегрирани подходи за териториално и градско развитие и на местни инициативи, допринасящи за постигане на националните цели и приоритетите за регионално и местно развитие.

В спецификата на общината се съдържат аргументите за очертаване на нейната визия за развитие до края на програмния период. Тези аргументи произтичат от комплексните анализи на природните дадености, историята и мястото на общината в регионален и национален план от гледна точка на нейното икономическо, социално, екологично, културно и управленско ниво на развитие; наличните потенциали и съществуващите проблеми и предизвикателства. Последователността на проучванията, направените анализи и изводи в процеса на работата по плана са основната предпоставка за формулиране на аргументирана стратегическа част и като краен продукт една конкретна програма за действие.

1.1.2. Цел и задачи

Цел

Основната цел на Плана за интегрирано развитие на община Доспат е да предложи обща рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво, обединени в конкретна програма за действие. ПИРО Доспат е оперативен документ, обединяващ целите и начините за тяхното постигане, изготвен в съответствие с Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 и действащите устройствени планове.

По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като изявява местната специфика и предлага аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината. Тези решения очертават общата рамка и последователност от конкретни действия за устойчиво и интегрирано развитие на местно ниво.

Задачи

За успешното постигане на основната цел е необходимо да бъдат решени следните задачи:

- **комплексно управление на процеса по разработването на ПИРО**, включително разпределение на дейностите във времето и на отговорностите между отделните експерти, коректна комуникация с Възложителя и всички заинтересовани страни;
- предварително извеждане на ясна и последователна **методология за разработването на ПИРО**;
- **определяне на структура на ПИРО**, отчитаща разпоредбите в системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие, която обхваща Методически указания за разработване и прилагане на:
  - Интегрираните териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2;
  - Плановете за интегрирано развитие на община.
- **информационно обезпечаване**, чрез събиране, обработка и синтез на данни от разнообразни и точни източници на информация;
- **проучване на основните законодателни и стратегически документи** и извеждането на изводи от тях;
- **извършване на комплексен анализ** на съвременната ситуация в общината;
- **извеждане на обобщена оценка за проблемите и потенциалите в общината**, заедно със синтезен SWOT анализ;
- приложение на подход за **формулиране на изпълними стратегически предложения**;
- **очертаване на визия за развитие и формулиране на цели, приоритетни области и съпътстващите ги мерки**;
- разработване на поредица от **инструменти за реализацията на плана;**
- успоредни **публични дискусии и анкетни проучвания**, ориентирани към различни целеви групи и представляващи основно средство за генериране на идеи.

1.2. ОСНОВАНИЯ ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ

Планът за интегрирано развитие на община Доспат е със срок на действие 7 години. Той е съобразен с нормативните документи, свързани с местното самоуправление, териториалното устройство, опазването на околната среда, кадастъра и имотния регистър за територията на общината и в съответствие с целите на кохезионната политика на Европейския съюз за периода 2021-2027 г. – ***„Европа по-близо до гражданите чрез насърчаване на устойчивото и интегрирано развитие на градските, селските и крайбрежните райони и на местните инициативи“***. В него са определени средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината и връзките ѝ с други общини. Осигурена е пространствена, времева и фактическа координация и интеграция на различни политики и планови ресурси за постигане на дефинираните цели за трайно подобряване на икономическото, социалното и екологичното състояние на общинската територия.

1.2.1. Законодателна рамка

Закон за регионалното развитие

Изготвянето на плановете за интегрирано развитие на общини (ПИРО) е регламентирано в Закона за регионалното развитие с неговата редакция от месец март 2020 година, както и в правилника за неговото прилагане. В новия програмен период 2021-2027 г. ПИРО обединяват в рамките на един стратегически документ елементите на общинските планове за развитие (ОПР) и интегрираните планове за градско възстановяване и развитие (ИПГВР), които се изготвяха до момента.

Следващата схема представя системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие преди и след промяната на Закона за регионалното развитие от 13.03.2020 г.

Фигура 1: Разлики в системата от документи за стратегическо планиране след изменението на ЗРР за новия програмен период

Източник: ЗРР; Авторски колектив, ПИРО Доспат 2020 г.®

Съгласно ЗРР плановете за интегрирано развитие на община са част от системата от документи за стратегическо планиране на регионалното и пространственото развитие. Те са в йерархична съподчиненост на документите от по-горните нива – интегрирани териториални стратегии за развитие на регионите за планиране от ниво 2 и актуализираната Национална концепция за регионално и пространствено развитие. Изготвят се с хоризонт от 7 години и очертават средносрочните цели и приоритети за устойчиво развитие на общината в съответствие с интегрираната териториална стратегия за развитие на региона за планиране от ниво 2 и общия устройствен план на общината (чл. 13. ЗРР). В този смисъл ПИРО следва да отчете и предвижданията на общия устройствен план на общината и да се синхронизира с него.

ПИРО се приема от общинския съвет по предложение на кмета на общината, според чл. 13, ал. 4 от ЗРР.

Закон за туризма

Изменението на Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020) изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва самостоятелен раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ).

Други закони, имащи отношение към разработването и реализацията на ПИРО

При изготвянето на ПИРО са взети предвид и редица закони, които имат пряко влияние върху управлението на територията, вкл. нейното финансиране. По-важните от тях са:

Таблица 1: Закони, оказващи пряко влияние върху ПИРО

1.	ЗАКОН ЗА АДМИНИСТРАТИВНО–ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО НА Р БЪЛГАРИЯ	Обнародван в ДВ, бр.63 от 14.07.1995 г. Последно изм. ДВ, бр.9 от 02.02.2021 г.
2.	ЗАКОН ЗА МЕСТНОТО САМОУПРАВЛЕНИЕ И МЕСТНАТА АДМИНИСТРАЦИЯ	В сила от 17.09.1991 г. Последно изм. ДВ, бр.107 от 18.12.2020 г.
3.	ЗАКОН ЗА АДМИНИСТРАЦИЯТА	Обнародван в ДВ, бр.130 от 5.11.1998 г. Последно изм. ДВ, бр.21 от 13.03.2020 г.
4.	ЗАКОН ЗА ДОСТЪПА ДО ОБЩЕСТВЕНА ИНФОРМАЦИЯ	Обнародван в ДВ, бр.55 от 7.07.2000 г. Последно изм. ДВ, бр.17 от 26.02.2019 г.
5.	ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКАТА СОБСТВЕНОСТ	Обнародван в ДВ, бр.44 от 21.05.1996 г. Последно изм. ДВ, бр.17 от 26.02.2021 г.
6.	ЗАКОН ЗА ОБЩИНСКИЯ ДЪЛГ	Обнародван в ДВ, бр.34 от 19.04.2005 г. Последно изм. ДВ, бр.99 от 12.12.2017 г.
7.	ЗАКОН ЗА ДЪРЖАВНИЯ СЛУЖИТЕЛ	Обнародван в ДВ, бр.67 от 27.07.1999 г. Последно изм. ДВ, бр.109 от 22.12.2020 г.
8.	КОДЕКС НА ТРУДА	В сила от 01.01.1987 г. Последно изм. ДВ, бр.109 от 22.12.2020 г.
9.	ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ	Обнародван в ДВ, бр.15 от 15.02.2013 г. Последно изм. ДВ, бр.98 от 17.11.2020 г.
10.	ЗАКОН ЗА МЕСТНИТЕ ДАНЪЦИ И ТАКСИ	Обнародван в ДВ, бр.117 от 10.12.1997 г. Последно изм. ДВ, бр.16 от 23.02.2021 г.

Източник: https://www.lex.bg/

Освен изброените закони има и други специализирани административни актове, които определят дейността на общините в различни сектори, като: Закон за устройство на територията, Закон за управление на отпадъците, Закон за опазване на околната среда, Закон за социално подпомагане, Закон за водите, Закон за горите, Закон за обществените поръчки, Закон за концесиите и т.н. – секторно законодателство и подзаконови нормативни актове, от които произтичат конкретни права и задължения на общинска администрация. Тук трябва да се добавят Международните конвенции, ратифицирани от правителството на Р България, с които е свързана работата в конкретен социално-икономически сектор – например права на човека, културно наследство и др.

1.2.2. Стратегическа рамка

Действащото законодателство задължително изисква осигуряването на съгласуваност на ПИРО с основните стратегически документи на глобално (Глобални цели за устойчиво развитие на ООН), европейско (Европа 2030), национално (България 2030; Национална стратегия за регионално развитие; АНКПР) и областно ниво (ИТСР на Южен централен регион).

Глобални цели на устойчивото развитие (ООН)/ Трансформиране на нашия свят: Дневен ред 2030 за устойчиво развитие

Фигура 2: Глобални цели за устойчиво развитие на ООН

Източник: Програма за устойчиво развитие 2030

Целите са насочени към преодоляване на глобалните предизвикателства, пред които сме изправени. Всички 17 цели са свързани помежду си и е поставен срок за тяхното постигане до 2030 г. Новите цели предвиждат изкореняването на крайната бедност във всичките ѝ форми, ликвидирането на глада и помощ за устойчивото развитие на селското стопанство, поощряването на здравословния начин на живот и съдействието за благополучието на всички хора, осигуряването на всеобщо и качествено образование, рационална употреба на водните ресурси, всеобщ достъп до екологично чиста енергетика и др. Реализацията на целите за устойчиво развитие ще изисква до 4,5 трилиона долара годишно. За постигането на целите ще трябва да бъдат изпълнени общо 169 производни задачи в областта на социално-икономическото развитие. Напредъкът по изпълнението на плана ще се обсъжда четири пъти годишно на форум на високо равнище под егидата на Общото събрание.

Документ за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Този документ замества действащата до сега Стратегия „Европа 2020“, като интерпретира отношението на страните от ЕС към глобалния Дневен ред 2030 за устойчиво развитие. В Европа е направено много – приоритетите за устойчиво развитие са включени в основни хоризонтални програми, както и в секторните политики и инициативи. ЕС е сред водещите сили за приемането на Програмата на ООН относно устойчивото развитие до 2030 г. и нейните цели за устойчиво развитие (ЦУР). Показателите на Съюза и неговите държави членки по отношение на ЦУР са сред най-добрите в света. За да постигнем целите до 2030 г. е необходимо всички страни да съблюдават тези цели в цялостната система на стратегическото и програмно планиране от националното ниво, през регионалните планове до плановете за интегрирано общинско развитие. ПИРО Доспат е структуриран и целенасочен в рамките на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“

Фигура 3: Цели за устойчиво развитие

ПО-ИНТЕЛИГЕНТНА ЕВРОПА чрез иновации, цифровизация, икономическа трансформация и подкрепа за малките и средните предприятия;

ПО-ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА НИСКОВЪГЛЕРОДНА ЕВРОПА, прилагаща Парижкото споразумение и инвестираща в енергиен преход, възобновяеми източници и борбата с изменението на климата;

ПО-СВЪРЗАНА ЕВРОПА със стратегически транспортни и цифрови мрежи;

ПО-СОЦИАЛНА ЕВРОПА, прилагаща Европейския стълб на социалните права и подкрепяща качествените работни места, образованието, уменията, социалното приобщаване и равния достъп до здравни грижи;

ЕВРОПА ПО-БЛИЗО ДО ГРАЖДАНИТЕ чрез подкрепа за местно инициирани стратегии за развитие и устойчиво градско развитие в целия ЕС.

Източник: Документ за размисъл Към устойчива Европа до 2030 г.; Авторски колектив, ПИРО Доспат 2020®

Програма за развитие: България 2030

Националната програма за развитие „България 2030“ е програмен документ, поставящ рамката и насоките за подготовка на останалите стратегически документи в страната. С тази програма се адаптират приоритетите на документа „Към устойчива Европа до 2030 г.“ към нашата национална специфика в границите на България. Документът определя три стратегически цели: ускорено икономическо развитие, демографски подем и намаляване на неравенствата, за реализирането на които са предвидени целенасочени политики и интервенции, групирани в пет взаимосвързани и интегрирани оси на развитие – Иновативна и интелигентна България; Зелена и устойчива България; Свързана и интегрирана България; Отзивчива и справедлива България; Духовна и жизнена България. За постигането на стратегическите цели са дефинирани 13 национални приоритета, като с решение на правителството са определени водещите ведомства по отделните приоритети.

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г.

Въпреки че времето на действие на този документ е ограничено до 2022 г., Националната стратегия за регионално развитие се фокусира върху балансираното, равнопоставено и устойчиво развитие на регионите в България през периода до 2022 г. и очертава начините и средствата за намаляване на неравенствата между отделните региони, области и общини в страната. Стремежът за постигането на баланс продължава общата Кохезионна политика на ЕС на национално ниво. НСРР е интегрирана стратегия за развитие, осигуряваща координация между управлението на различните сектори и условия за реализация на НПР БГ 2030.

Фокусът на стратегията е постигането на полицентрично, балансирано и устойчиво развитие на регионите в България. От друга страна тя осигурява координация между отделните секторни политики и стратегически документи на национално ниво и подпомага тяхното синхронизиране на по-ниските нива на планиране (NUTS 1, NUTS 2 и NUTS 3).

Целите и приоритетите на НСРР подчертават значението на малкия и среден бизнес, формирането на устойчиви туристически дейности и подобряването на социалната и техническата инфраструктура при съхраняване на природното и културно наследство.

Актуализирана национална концепция за регионално и пространствено развитие 2013-2025

Устройството и управлението на националната територия до 2025 година се регламентира от Национална концепция за регионално и пространствено развитие, която е актуализирана през 2019 г. и с нея се полагат основите за Оперативна програма за развитие на регионите 2021-2027 г. Концепцията съдържа средносрочни и дългосрочни насоки за устройственото планиране и опазването на териториалните ресурси. Тя осигурява и подходяща основа за териториална насоченост и израз на секторните политики и стратегии, като се подчертава, че желаният модел за умерен полицентризъм (поддържане на мрежа от равномерно разпръснати градове, които са предпоставка за по-балансирано развитие и съживяване на селските и периферните райони) все още е на дневен ред. Актуализирания документ има няколко много важни нови елемента: отразени са новите насоки в европейската кохезионна политика и политиката за пространствено развитие; стратегическата й част интегрира в още по-силна степен регионалното планиране с пространственото такова; идентифицира конкретни територии със специфични характеристики, потребности и потенциали.

В разработения урбанистичен модел за „умерен полицентризъм“ се подчертава, че в Южна България ще доминират градовете от 2-ро ниво – Пловдив и Стара Загора, а град Хасково има шанс да е с партниращa роля по отношение спрямо тях. Областните градове, сред които и Смолян, следва да осъществяват организираща и стабилизираща роля на територията на региона. В този модел община Доспат е една от 140-те общини в България и една от 29-те общини в Южен централен регион, чийто център е определен като йерархичен център от 5-то ниво (много малки градове и села – центрове със значение за територията на съответните общини).

Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион за периода 2021-2027 (ИТСР)

Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион от ниво 2 е стратегически планов документ, определящ общата политическа, пространствена, икономическа и тематична рамка за развитието на региона в годините на новия програмен период 2021-2027. Тя е разработена в съответствие с Националната концепция за регионално и пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (Актуализация 2019 г.) и отчита предвижданията на секторните стратегии на регионално ниво в областта на икономическото развитие, здравеопазването, образованието, науката, социалните услуги, транспорта, водния сектор, енергетиката, широколентовите комуникации, туризма и околната среда.

Предложените целенасочени действия са фокусирани върху подкрепата на местните фирми, както и върху привличането на външен инвестиционен ресурс в съчетание с действия за преодоляване на технологичната изостаналост и недостатъчната иновационна активност, за по-добра конкурентоспособност на региона в дългосрочен план. Друга значима сфера на развитие според стратегическия документ следва да бъде развитието на образователната и социалната инфраструктури, подпомагането на процеса на трудова интеграция и повишаването на ефективността на местните пазари на труда. Изпълнението на поставените

цели следва да окаже благоприятно влияние по отношение на вътрешнорегионалните различия в Южен централен регион.

Национален план за възстановяване и устойчивост

Планът за възстановяване и устойчивост е изготвен като част от елемента „Следващо поколение ЕС“ (2021-2024 г.) от Плана за възстановяване на Европа. Основната цел на плана е да доведе до икономическо и социално възстановяване от кризата, която се прояви вследствие на пандемията COVID-19. За да бъде постигната целта са обособени мерки и реформи, които следва да окажат съществен принос по отношение на възстановяването потенциала на растежа и да осигурят устойчивост по отношение на възможни негативни външни въздействия в бъдеще. Акцент в плана е и трансформацията към зелена и цифрова икономика, което да спомогне за постигането на заложените в Зелената сделка цели. ЕК насърчава следните водещите области, към които следва да бъдат насочени инвестиции и реформи – ускоряване по отношение на разработването и използването на ВЕИ; повишаване на енергийната ефективност на обществения и частния жилищен фонд; развитие на чисти технологии; въвеждане на широколентови услуги, включително 5G мрежи; цифровизация на администрацията и услугите (съдебна система, здравеопазване); увеличаване на капацитета на европейските промишлени данни в облак и разработване на мощни и устойчиви процесори; адаптиране на образователните системи с фокус към развитието на цифровите умения, образованието и професионалното обучение във всички възрастови групи.

1.3. ОТГОВОРНОСТИТЕ НА ИНСТИТУЦИИТЕ И ПАРТНЬОРИТЕ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО И ПРИЕМАНЕТО НА ПИРО

Общи изисквания към подготовката, съгласуването и приемането на ПИРО

Съгласно предписанията на Закона за регионалното развитие и Правилника за прилагане на Закона за регионалното развитие, кметът на общината организира изработването, съгласуването и актуализирането на ПИРО и осъществява координацията и контрола по процеса на неговото разработване и съгласуване, а финансирането на процеса по изработване, съгласуване с партньорите и актуализиране на ПИРО следва да се осъществи със средства от бюджета на общината.

Със заповед на кмета е сформирана работна група, която отговаря за изготвянето на ПИРО. Кметът носи отговорност за цялостната организация и действията по изготвянето на ПИРО. Осигурен е непрекъснат публичен достъп за информация и възможност за излагане на становища на всички етапи от разработването и реализацията на ПИРО.

Кметът на общината определя начина за изработване на ПИРО – с привличане на външни експерти или консултантски фирми, като в този случай организира провеждането на обществена поръчка, в съответствие с изискванията на Закона за обществените поръчки (ЗОП) и съпътстващата го нормативна уредба.

Работната група определя етапите, практическите действия и приема програма – график за изработването на ПИРО. ПИРО се обсъжда и съгласува със заинтересуваните органи и организации, с икономическите и социалните партньори, както и с физически лица и представители на юридически лица, имащи отношение към развитието на общината. Постъпилите предложения и препоръки се отразяват в проекта на ПИРО и по предложение на кмета Общинският съвет го приема и одобрява. Цялата документация на ПИРО е публична, включително протоколите от обсъжданията и срещите на работната група.

Одобреният план за интегрирано развитие на община се представя от кмета на общината пред съответния областен съвет за развитие в срок до три месеца от неговото приемане от съответния общински съвет. ПИРО и решението на общинския съвет за неговото приемане се публикуват на страницата на общината в интернет, както и на портала за обществени консултации на Министерски съвет.

Изменение и актуализация на ПИРО

Изменение и актуализация на плана се допуска при условията, посочени в ППЗРР, в т.ч.:

- при съществени промени на икономическите и социалните условия в общината;
- в резултат на промени в свързаното национално законодателство или в законодателството на ЕС;
- при съществени промени в национални или секторни стратегии, концепции и програми, влияещи върху изпълнението на плана;
- **при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от Европейския съюз се актуализира и програмата за реализиране на плана.**

Същевременно, актуализация на програмата за реализация на плана може да бъде извършвана периодично въз основа на изводите и препоръките в годишните доклади за наблюдение с цел осигуряване на ефективност и ефикасност при изпълнението му и постигане на целите и приоритетите за развитие. Периодичната актуализация на програмата за реализация и приложенията към нея се извършва с цел включване на нови мерки, дейности, проекти или източници на финансиране. Така например, в случай на възникнала възможност за включването на допълнителни ресурси – средства от европейски програми за периода 2021-2027 г. или от други национални или донорски проекти и програми, при актуализацията на програмата за реализация могат да бъдат идентифицирани допълнителни проектни идеи, които да бъдат финансирани с допълнителните ресурси. Допълнителни мерки, дейности и проекти/проектни идеи се включват в програмата или приложенията към нея само чрез обосновка на приноса им към постигането на целите и приоритетите на плана при спазване на принципа на интегриран подход.

Изготвеният актуализиран ПИРО се приема при условията и по реда за изработване и приемане на плана.

Наблюдение и оценка на ПИРО

Наблюдението на плана се осъществява в съответствие с разпоредбите на ППЗРР. Кметът на общината организира наблюдението на изпълнението на ПИРО чрез разработване на годишен доклад за всяка година от действието на плана. Съгласно чл. 33 от ЗРР в средата на периода на действие на ПИРО (2024 г.) се изготвя междинна оценка на плана, която следва да оцени първоначалните резултати от изпълнението, степента на постигане на съответните цели, ефективността и ефикасността на използваните ресурси, както и да посочи изводи и препоръки за по-нататъшното изпълнение на ПИРО. Друг задължителен елемент на плана, съобразно изискванията на ЗРР, е извършването на последваща оценка, на базата на годишните доклади, не по-късно от една година след изтичането на периода на неговото действие (2027 г.). Последващата оценка включва:

1. Оценка на степента на постигане целите и устойчивостта на резултатите.
2. Оценка на общото въздействие.

3. Оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси.
4. Изводи и препоръки относно провеждането на политиката за регионално и местно развитие.

1.4. СТРУКТУРА НА ПЛАНА ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНАДОСПАТ

Структурата на плана за интегрирано развитие на община Доспат е изцяло съобразена с разпоредбите на чл. 13 от ЗРР и методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО 2021-2027 г., публикувани от МРРБ. Тя е изцяло в синхрон с най-добрите практики на стратегическото планиране на териториите.

Структурата на плана следва използвания методически подход при изготвянето му. Документът започва с представянето на резултатите от проведените социално-икономически и пространствени **анализи** на територията, които представят ситуацията в общината и очертават тенденциите в развитието ѝ до 2027 г. След това продължава с **оценка** и **изводи** от аналитичната част. На тяхна база е **формулирана визия** и са отправени **стратегически предложения** (цели и приоритети за развитие на общината). Накрая са разписани основните **инструменти** за успешната реализация, вкл. наблюдението и оценката на плана. Неразделна част от документа са съпътстващите го **приложения**, изготвени в процеса на неговото разработване.

Избраният подход обуславя основните точки (съдържание на плана), които са:

- Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Доспат;
- Описание на взаимовръзките на анализа с резултатите от проведения хоризонтален социално-икономически анализ на районите на национално ниво;
- Връзка на общината със съседните територии, които имат потенциал да влияят върху развитието ѝ;
- Синтезен SWOT анализ;
- Цели и приоритети за развитие за периода 2021-2027 г.;
- Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност;
- Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход за развитие;
- Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия;
- Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на ПИРО;
- Индикативна финансова таблица;
- Приложения.

1.4.1. Териториален обхват и анализ на икономическото, социалното и екологичното състояние, нуждите и потенциалите за развитие на община Доспат

Анализът на икономическото, социалното и екологичното състояние, на нуждите и потенциалите за развитие е изготвен за територията на цялата община. Подробното описание на отделните аспекти от общинското развитие завършва с обобщени изводи, комбинация от проблеми и потенциали. Идентифицираните проблеми и потенциали са основа за извеждането

на синтезен SWOT анализ, чиято цел е да открои най-важните моменти в историческото и съвременното развитие на общината. Обобщени са положителните и отрицателните характеристики в рамките на община Доспат и прилежащия й пространствен контекст – тенденциите на регионално, национално и европейско ниво.

Анализът поставя акцент върху географската, историческата и културната характеристика, проследени са закономерностите във функционално-пространственото развитие, социалното, икономическото и екологичното състояние в границите на община Доспат. Подробно проучена е транспортната система, количествените и качествените измерения на електроснабдителната, водоснабдителната и канализационната системи. Административният капацитет на общината е представен като единство на възможности и ограничения за приложение на политики и изпълнение на проекти при взаимодействие между община Доспат, неправителствения сектор и бизнеса.

В аналитичната част на ПИРО Доспат са описани и взаимовръзките на плана с резултатите от социално-икономическия анализ на районите на национално ниво. Те са представени в табличен вид и дават възможност за ясно сравнение на темповете на развитие на общината спрямо националното ниво.

Друг важен елемент от аналитичната част е връзката на община Доспат със съседните ѝ територии, които разполагат с потенциал да окажат влияние върху местното развитие. Разгледани са възможности за съвместни проекти и инициативи, които са с надобщинско ниво.

Изброените аспекти покриват разнообразието на общинското развитие и напълно съответстват на публикуваните от МРРБ Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. Разработването на анализа се осъществява на база официални статистически данни, стратегически документи на общинско и регионално ниво, становища на институции и получени мнения от публични дискусии и целеви анкети.

1.4.2. Стратегически цели, приоритети и мерки за развитие за периода 2021-2027 г.

Стратегическите предложения обхващат очертаването на визия за развитие до края на плановия период, формулирането на цели, приоритетни направления и мерките към тях. Основно предизвикателство е формулирането на аргументирани, изпълними и съответстващи на местните ресурси и специфика предложения. Използването на интегриран подход за планиране на регионалното и пространственото развитие изисква целите и приоритетите да бъдат съгласувани и да предвиждат взаимодействието с факторите, условията и потенциала за специфичното развитие на общината, мрежата от населени места и отделните сектори (индустрия, транспорт, екологична инфраструктура, туризъм и др.), залегнали в устройствените планове за развитие на територията. Към подхода се присъединяват и проследените обществени потребности и препоръки, заедно с насоките на стратегическите документи от по-високо ниво. Разгледаните аспекти са използвани за синтезирането на ключови теми. По този начин се постига синергичен ефект между резултатите на отделните приоритетни направления, като за осъществяването на дадена цел допринасят повече от един приоритет.

1.4.3. Описание на комуникационната стратегия, на партньорите и заинтересованите страни и формите на участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност

Важен фактор при разработването на ПИРО е прилагането на принципа за партньорство и сътрудничество. Още в началото на работата по плана бяха определени заинтересованите страни и участниците в процеса на формирането и прилагането на местната политика за интегрирано устойчиво развитие. Беше осигурена прозрачност на действията и информация относно очакваните резултати и ползите за местната общност като цяло. По този начин се мотивира обществеността за активно участие в процеса на подготовка и реализация на ПИРО. От съществено значение е заинтересованите страни да бъдат включени както на етапа на разработване и приемане на ПИРО, така и при реализацията на целите и приоритетите, заложени в него. Община Доспат осигури необходимата публичност и предприе всички възможни мерки за поддържане на интереса и мотивацията за участие на местните общности в определянето на целите и приоритетите на документа. Разработени са механизми за осигуряване и обмен на информация между отделните заинтересовани страни. Идентифицирани са възможностите за публично представяне и разпространяване на резултатите от всички етапи по разработването и реализацията на ПИРО. Особено внимание е отделено на ползотворното взаимодействие и поддържане на активна комуникация между всички участващи в процеса. Приложиха се и се предвиждат подходящите средства за споделяне на информация, представяне на ПИРО и съвместно действие между община Доспат, кметовете на селата Барутин, Любча, Късак, Змеица, Цръмча и Бръщен, кметския наместник на село Чавдар, културните и образователните институции, бизнеса и гражданите. Положителните контакти и комуникация, формирани по време на разработването на плана, следва да бъдат съхранени и продължени през следващите седем години.

1.4.4. Определяне на зони за прилагане на интегриран подход за удовлетворяване на идентифицираните нужди и за подкрепа на потенциалите за развитие и на възможностите за сътрудничество с други общини

На база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, както и на потенциалите за развитие са определени приоритетни зони за въздействие на територията на общината, в които основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Това са пространствено обособени територии с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална структура на населението и характер. Те са определени на базата на общи характеристики на определена територия или общи проблеми и потенциали за развитие. Целта на определянето на приоритетни зони за въздействие е постигане на максимален ефект с ограничените ресурси на Общината.

1.4.5. Програма за реализация на ПИРО и описание на интегрирания подход

Фигура 4: Методи за финансиране на интегрирани проекти

Източник: Авторски колектив, ПИРО Доспат 2020 г.®

Програмата за реализация на ПИРО има за задача на основата на целите и приоритетите за развитие на общината, залегнали в плана, да осигури вътрешната и външната съгласуваност на факторите на развитието и ресурсите за реализация на плана, като оптимизира възможностите за финансиране, институционална подкрепа и техническа помощ за изпълнение на плана. Програмата за реализация е финалният елемент от структурата на ПИРО и представлява конкретния начин за осъществяване на неговите стратегически предложения. Централно място заема списъкът с проекти, където са изброени, описани и обосновани отделните обекти и връзките между тях. Извършена е оценка на ориентировъчната им финансова стойност, избрана е управленска структура и са посочени заинтересованите партньори в реализацията на всеки проект. Включена е възможността за актуализация на Програмата за реализация, като част от цялата система за наблюдение, оценка и актуализация на плана. Основни компоненти на програмата за реализация са:

- **Описание на прилагания интегриран подход и предвидените мерки и дейности за реализация на плана** – по какъв начин са комбинирани отделните елементи на секторните политики на местно ниво, така че да доведат до постигане на целите, определени в стратегическата част;
- **Индикативен списък на важни за общината проекти, които се разработват и изпълняват в рамките на програмата** – индикативният списък на важни за общината проекти е изготвен по образец, приложен към Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. (Приложение № 1А);
- **Индикативна финансова таблица,** която представлява общата финансова рамка на развитието в община Доспат през следващите седем години. Тя онагледява общата оценка на необходимите ресурси за реализация на приоритетите на плана и описва финансовата рамка на поетите ангажименти по неговото изпълнение от страна на

всички партньори в местното развитие при водещата роля на органите на местното самоуправление, подпомагани от общинската администрация.

Финансовата таблица изразява ориентировъчните ресурси за реализация на най-значимите общински проекти. Прогнозираният общ финансов ресурс е разпределен между отделните приоритетни области от стратегията на плана. Предвидено е средствата по всеки приоритет да бъдат осигурени чрез съчетаване на различни финансови източници. Адекватното планиране на финансовата таблица е предпоставка за успешно и ефикасно управление на финансовите ресурси на общината. За тази цел бъдещите финансови средства са реалистично предвидени на основата на потенциала на община Доспат да привлича и управлява средства от оперативните програми. Приложени са методи за оценка и прогнозиране на предполагаемите средства за реализация на проектите, част от различните приоритетни области. Индикативната финансова таблица е проектирана спрямо модела на Приложение №2 от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

1.4.6. Програма за развитие на туризма

След извършите изменения по отношение на Закона за туризма през 2020 г. е необходимо програмите за развитие на туризма на общините да бъдат включени в състава на техните Планове за интегрирано развитие. Предписанията в тази част от плана следва да описват възможностите за развитието на туристически дейности от различни сектори, съобразени с местните туристически ресурси и потребности.

1.4.7. Мерки за ограничаване изменението на климата и мерки за адаптиране към климатичните промени и за намаляване на риска от бедствия

Климатичните фактори – глобалното затопляне, природните бедствия, както и рисковите територии, заемат важно място в разработваните концепции и стратегии за пространствено планиране на държавите в ЕС, върху управлението на водите, земята и природните ценности. Адаптирането на подходите в планирането на регионалното и пространствено развитие към глобалното затопляне на климата ще осигури запазването на екологичния комфорт в урбанизираните територии и намаляването на рисковете от природни бедствия. В тази част от ПИРО Доспат са идентифицирани мерки за ограничаване на изменението на климата и за адаптация към вече настъпилите промени.

1.4.8. Необходими действия и индикатори за наблюдение и оценка на плана

Индикаторите за наблюдение и оценка са дефинирани съобразно смисъла и съдържанието на стратегическите цели и приоритетните области на стратегията. Системата от индикатори обединява два основни компонента – индикатори за резултат, проследяващи степента на изпълнение на целите, както и индикатори за продукт, измерващи ефектите от изпълнението на мерките в рамките на приоритетните области. Двата вида индикатори са въведени в следствие на предписанията от „Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“.

Индикаторите са избрани в синхрон с наличната и регулярно поддържана информационна основа както на национално, така и на общинско ниво. Така могат да бъдат посочени техни начални, междинни и целеви стойности. Инструментът следва да бъде основно средство за проследяване изпълнението на плана при изготвянето на годишните доклади, междинната и последващата оценка за изпълнението на ПИРО Доспат.

По отношение на наблюдението и оценката на изпълнението на плана е разработена е система за наблюдение, оценка и актуализация, обвързваща функциите на участващите звена и времеви график за действие.

1.5. МЕТОДИ И ПРИНЦИПИ, ИЗПОЛЗВАНИ ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПИРО

Приложеният методически подход и следваните принципи при разработването на плана са в пълно съответствие с нормативните изисквания, целите и приоритетите на социално-икономическото и пространственото развитие на общината, като интегрална част от ЮЦР. Планът е съобразен със специфичните изисквания за прилагане на нормативните документи, регламентиращи дейностите на местното самоуправление, териториалното устройство и опазването на околната среда. От методологическа гледна точка разработването на плана се основава на „стратегическия подход“, „интегрирания подход“, „териториалния подход“, както и на „ориентирания към резултатите подход“. В рамките на разработването на ПИРО са приложени доказани теоретични постановки и методологически подходи за стратегическо планиране на устойчивото общинско развитие. Проучени и използвани са съвременните практики за подготовка на стратегически документи, изготвянето на комплексни анализи, синтезни оценки и прогнозиране на развитието съобразно наличните обстоятелства. Внимателно е подходено към инструментите за реализация на плана, изградени на основата на прилаганите европейски подходи, но и на реалните опит и умения за управление на проекти в българските общини, включително структурите на местното самоуправление, неправителствения и частния сектор. Подобен начин осигурява внедряването на съвременни идеи, но и способност за тяхната изпълнимост.

Принципи

- ***Структурираност.*** Общинският интегриран план е съвкупност на смислово, функционално и хронологично свързани елементи. Използван е утвърдения метод за последователно надграждане на първоначален анализ, синтезирани оценки, обоснована стратегия и оперативни инструменти за реализация.
- ***Интегрираност.*** Изследванията и изводите на ПИРО касаят разнообразните социални, икономически, екологични, културни и управленски проявления на местното развитие.
- ***Точност.*** Приложените анализи се основават преобладаващо на официална статистическа информация. Използвани са данните от текущата статистика на НСИ, както и други официални източници – ДБТ, ОДЗ, ОПУ, оператори на комунални услуги и др. Същият принцип е използван и при дефинирането на системата от индикатори, с оглед на нейната реална приложимост и резултатност.
- ***Публичност.*** Активният контакт и обмен на идеи със заинтересованите страни е ръководен принцип във всички дейности от обхвата на ПИРО. Съвместно са проследени характеристиките на общината, идентифицирани са проблемите и потенциалите, формулирани са стратегическите предложения и са положени основите за сътрудничество с оглед на реализацията на ПИРО.

2. ТЕРИТОРИАЛЕН ОБХВАТ И АНАЛИЗ НА ИКОНОМИЧЕСКОТО, СОЦИАЛНОТО И ЕКОЛОГИЧНОТО СЪСТОЯНИЕ, НУЖДИТЕ И ПОТЕНЦИАЛИТЕ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ДОСПАТ

2.1. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЩИНАТА

2.1.1. Природогеографска характеристика

Географско местоположение и достъпност

Фигура 5: Географска карта на общината

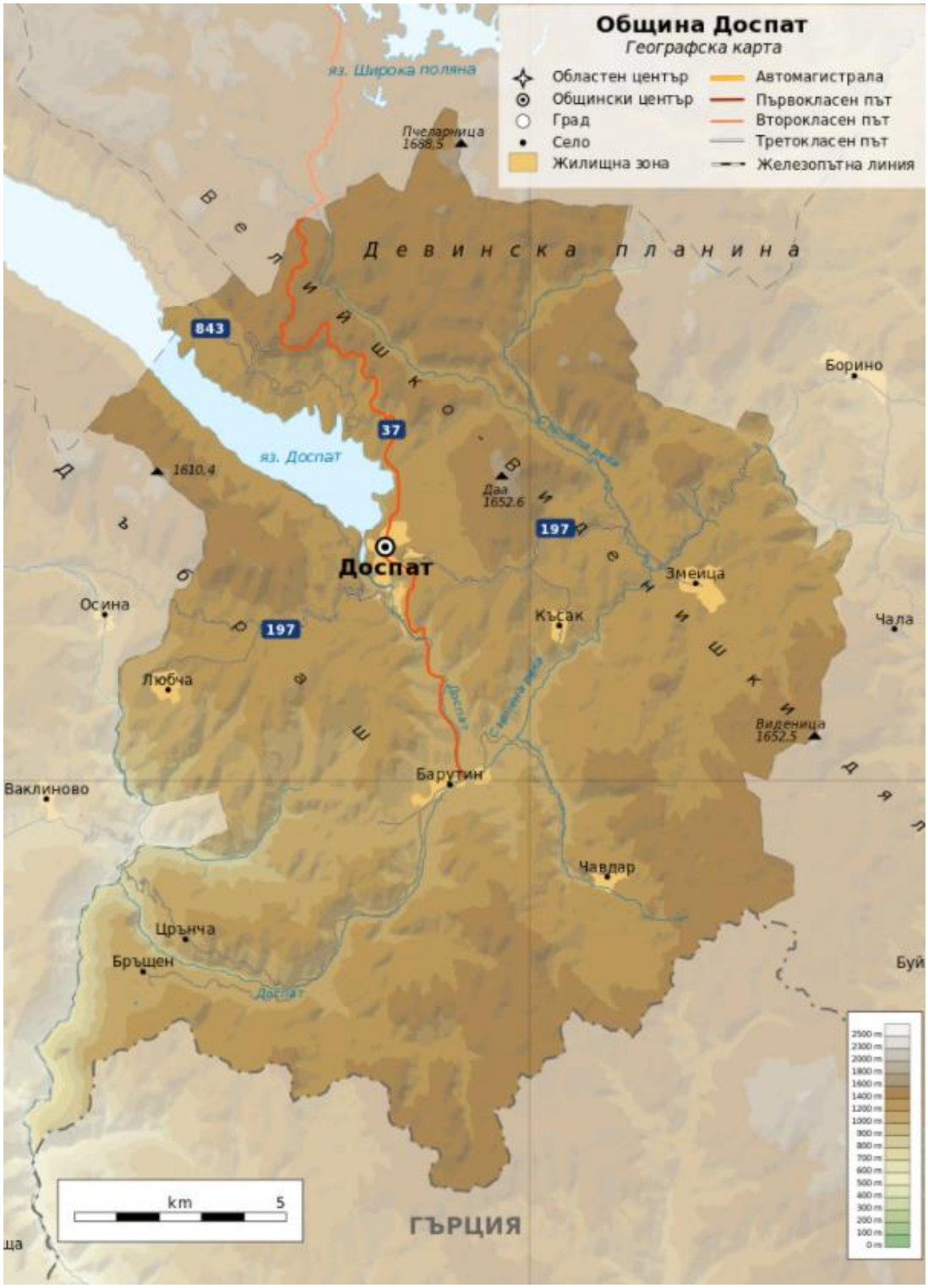

Източник: Интернет

По отношение на административно-териториалното деление, община Доспат се намира в Южен централен регион за планиране, в югозападната част на област Смолян. Гранични на общината са: на запад – община Сатовча (област Благоевград), на северозапад – община Сърница (област Пазарджик), на север – община Батак (област Пазарджик) и на изток – община Борино (област Смолян) и на юг – Р Гърция. Общината е разположена на 75 км от областния център и на 199 км от столицата на страната. От природогеографска гледна точка територията на общината попада в западните дялове на Родопите, до южния бряг на язовир Доспат.

Общината е достъпна единствено посредством автомобилен транспорт. През нейната територия преминават три пътя от Републиканската пътна мрежа на страната. Път II-37 (от 172 км на път I-3 при с. Джурово до с. Барутин), III-197 (Гоце Делчев – Девин) и път III-843 (Велинград – път II-37).

Релеф и полезни изкопаеми

Релефът на община Доспат е средно и високопланински. Общината включва участъци от три орографски единици – родопски ридове. В северната част на общината попада най-високата част на Девинска планина, с най-висока точка – връх Пчеларница (1689 м надморска височина), разположен по границата с община Батак. Североизточно и източно от река Доспат се простира най-дългия родопски рид – Велийшко-Виденишкия дял с най-високи точки – връх Виденица (1653 м н.в.), който е разположен по границата с община Борино, и връх Даа (1653 м н.в.), на 3 км от град Доспат. Родопският рид Дъбраш попада в централните и западните части на община Доспат с най-висока точка 1610 м н.в., намираща се на границата на общината с община Сатовча. Общината е бедна на полезни изкопаеми – единственото находище е на уранова руда, чието добиване е преустановено през 1989 г.

Климат

Климатът в община Доспат е планински с подчертано средиземноморско влияние. Характерно за територията на общината е лятото да бъде кратко и прохладно, а есента – продължителна и топла. Средната годишна температура на въздуха в Доспатската котловина е между 10 и 12 градуса. Максималните валежи се наблюдават през пролетта – месеците март-май, а характерна за зимния сезон е снежна покривка около 90 см. По отношение на вятъра, преобладават североизточните и югоизточните ветрове, а средната скорост е 0,8 m/s. Броят на дните със силен вятър/мъгла е относително малък в сравнение с други части на Родопите.

Води

Реките, които преминават през територията на община Доспат са река Доспат и Сърнена река, известна още като Караджа дере, която се явява и ляв приток на река Доспат. Реките са част от водосборния басейн на р. Места. Оттокът на реките е най-голям през месец май и най-малък – през месец август. На запад от общинския център е изграден един от най-големите язовири в България – язовир Доспат с площ от 22 000 дка, който попада частично в общината. Язовирът е богат на риба (кефал, уклей, червеноперка и пъстърва) и предлага отлични условия за развитие на спортен и стопански риболов. Язовирът е и част от водосиловия път „Доспат-Въча“, посредством който се добива електрическа енергия. В пределите на община Доспат има регистрирани и два термоминерални извора, но те не са разработени. Количеството на водните ресурси в региона е едно от най-големите в страната.

Почви

На територията на община Доспат преобладават кафявите горски и канелените горски почви, като по състав те биват песъчливо-глинести, глинесто-песъчливи, рохкави. Характерно за почвите в пределите на общината е повърхностното разположение на хумусния слой. Съдържанието на органично вещество е ниско, което в комбинация с малката мощност на хумусния хоризонт означава, че почвите са слабо до средно плодородни. Едно от предимствата им е високата чистота на плодородния почвен слой, дължащо се предимно на отсъствието на замърсяващи производства в региона. Земеделието в района се характеризира като екстензивно. Нарушените територии в пределите на община Доспат са около 100 ха и са резултат от водна и ветрова ерозия, изграждане на инфраструктурни обекти и свлачища с локален характер.

Горски фонд. Растителност и животински свят

Западните Родопи и съответно община Доспат попадат в ареала на бореално-планинския тип растителност. Територията на общината е една от най-гористите в страната – близо 2/3 от територията ѝ е покрита от гори. На територията на общината функционира Държавно горско стопанство „Доспат“, което изпълнява дейности по поддържане и възстановяване на горски територии държавна собственост, организира мероприятия по защита на горските територии, изпълнява горскостопанския план, грижи се за дървопроизводството и други. Дървесните видове, които преобладават на територията на общината са бял бор (най-разпространеният дървесен вид на територията на общината), смърч, обикновена ела, бреза, бук, зимен дъб, хвойна и черен бор. Разнообразната растителност бива допълнена от различни диворастящи гъби (манатарка, сърнела, пачи крак и др.), билки (кантарион, мащерка, невен, риган, лайка, коприва и др.) и плодове (червена и черна боровинки, малини, къпини, диви ягоди, смокини и др.). Други характерни представители на флората за района на общината са папрат, метлика, иглика, глог, шипка, дрян и глухарче.

По отношение на фауната също се наблюдава голямо разнообразие на територията на община Доспат. Срещат се различни видове бозайници (дива свиня, елен, див заек, лисица, кафява мечка, таралеж и др.), птици (глухари, лещарки, яребици и др.) и риби, сред които пъстърва, костур, шаран и мряна.

2.1.2. Население, селища и икономическа характеристика

Население

Динамиката на населението на община Доспат е сходна с тази на национално ниво, но следва да се отбележи, че тенденцията за намаляване на населението в общината се проявява след 1992 г., докато на национално ниво това се случва след 1985 г. Според последните официални данни на НСИ за 2019 г. на територията на общината живеят малко под 8 000 души. Спадът в броя на населението между последните две преброявания е близо 11% на общинско ниво при близо 7% спад на национално ниво за същия период.

Таблица 2: Брой на населението на Р. България и община Доспат по данни от национални преброявания

Година	1934 г.	1946 г.	1956 г.	1965 г.	1985 г.	1992 г.	2001 г.	2011 г.
България	6 077 939	7 029 349	7 629 254	8 227 966	8 948 649	8 487 317	7 932 984	7 364 570
Доспат	4 140	5 372	6 370	8 696	9 754	10 489	10 276	9 116

Източник: Национален статистически институт 2020 г.

Селища

Селищната система в община Доспат е съставена от 1 град – Доспат и 7 села – Барутин, Бръщен, Змеица, Късак, Любча, Цръчна и Чавдар. При всички селища се наблюдава спад по отношение броя на населението през последните 20 години.

Таблица 3: Селищна система и население към 2019 г.

Наименование на селището	Брой на населението
гр. Доспат	2 058
с. Барутин	1 450
с. Бръщен	803
с. Змеица	1 198
с. Късак	753
с. Любча	749
с. Цръчна	539
с. Чавдар	279
Общо за община Доспат	**7 829**

Източник: НСИ

Икономическа характеристика

Общинската икономика е насочена най-вече към леката промишленост, селското и горско стопанство и туризма. Част от характерните дейности в община Доспат са картофо и тютюнопроизводство, животновъдство, рибовъдство, дърводобив, производство на изделия от текстил и кожени изделия, хотелиерство и ресторантьорство. Най-големите приходи и най-висока стойност на произведената продукция в общината (на база на икономическите данни, предоставени от НСИ) произлизат от преработващата промишленост, като основни нейни поддялове за община Доспат са шивашката, текстилната, дърводобивната, дървопреработващата, строителната, мебелната и хранително-вкусовата промишлености.

Икономическият облик на общината е изграден основно посредством производителите на мебели и близо 100 дъскорезници. Сред тях най-голямата е „Доспатлес 2000“ АД. Други значими предприятия на територията на общината са „Наталия ММ“ ООД (сглобяване на играчки), „Нитекс-96“ АД (производство на плетени връхни облекла), „Барон“ ООД и „Саба“ ООД (обувна промишленост).

Място и роля на община Доспат в областта

Таблица 4. Място и роля на община Доспат в област Смолян по избрани показатели

Показател	За общината	Дял от областта	Общо за областта
Територия (км^2)	282,6	8,84%	2 803
Население към 2019 г.	7 829	7,6%	103 532
Гъстота на населението (д./км^2)	27,7		36,9
Регистрирани в БТ безработни лица към 31.12.2019	762	14,4%	5 286
Коефициент на безработица, 2019	16,8%		8,8%
Произведена продукция, 2018 г. (хил. лв.)	55 642	3,54%	1 572 212
Произведена продукция на глава от населението (хил. лв.)	7,1		15,2

Източник: НСИ, ДБТ-Смолян, ОУПО Доспат

Притеснителни са разликите по отношение нивото на безработица и произведена продукция на глава от населението.

2.1.3. Историческо развитие, културно наследство и спортна инфраструктура

Историческа характеристика

Територията на община Доспат е наситена с културно наследство от различните епохи – неолит, средновековие, християнски период и ново време. Напластените културно-исторически модели от времената на траки, римляни, ранни християни до наши дни могат да се прочетат и днес. Почти до всяко селище в общината има останки от тракийски светилища, могили, некрополи, римски пътища, мостове, средновековни крепости.

Вследствие на стратегическото си местоположение на свързващо звено между Родопите, Беломорието и Македония, град Доспат е играл важна роля през вековете. Самият град възниква като стратегическа военна крепост през XII век. Крепостта е построена от деспот Алексий Слав – родственик на Асеневци и болярин по времето на цар Иван Асен II. Именно деспотът наименува крепостта „Доспат“, като това наименование се запазва и през вековете на османско владичество. Днес останките от крепостта могат да бъдат видени в местността „Хисаря“. По време на османското нашествие на Балканския полуостров в този край се укрепил като независим феодален владетел Крали Марко, като част от неговата крепост е запазена и до наши дни, наричана от местното население „Кралимаркова Бърчина“.

Културно наследство, бит и културна инфраструктура

Културни средища на територията на община Доспат са народните читалища. Те са общо 8 на брой, като са разпределени по едно във всяко от населените места в общината. Читалищата осигуряват достъп до библиотечен фонд, възможност за художествено творчество, съхранение и разпространение на културното богатство. През годината в читалищата на територията на общината се провеждат около 200 мероприятия, целящи развитие на читалищната дейност.

Таблица 5: Библиотечен фонд на читалищата в община Доспат

Населено място	Наименование на читалището	Библиотечен фонд
гр. Доспат	НЧ „Иван Вазов – 1926“	10 357 тома
с. Барутин	НЧ „Васил Коларов – 1945“	4 699 тома
с. Бръщен	НЧ „Христо Смирненски – 2004“	3 233 тома
с. Змеица	НЧ „Христо Ботев – 1950“	4 183 тома
с. Късак	НЧ „Васил Левски – 2004“	1 700 тома
с. Любча	НЧ „Георги С. Раковски – 1934“	3 279 тома
с. Цръпча	НЧ „Просвета – 1959“	5 000 тома
с. Чавдар	НЧ „Георги Бенковски – 2014“	(няма информация)

Източник: Община Доспат

Характерен занаят за района на общината е чешмарството. На територията на общината е изграден единственият по рода си Парк-музей на родопската чешма. Намира се в град Доспат, местността „Келтепе“, в близост до спортната зала. Разположението на музея е в естествена природна среда – обектът представлява алеи, по които има изградени макети на 45 чешми и снимки на над 300, оригиналите на които са изградени и дарени за обществено ползване от жителите на общината.

По данни на ОУПО Доспат на територията на общината се намират 70 обекта, идентифицирани като недвижими културни ценности. Според информация от сайта на Национален институт за недвижимо културно наследство няма обекти сред тях, които да са от национално значение. Въпреки това има обекти на територията на общината, които следва да бъдат споменати – „Скалето“ (скално образование в близост до с. Цръчна), Римски мост (издига се над Караджа дере по трасето на стар римски път в близост до с. Любча), Водопад източно от с. Късак.

Спортна инфраструктура

Община Доспат е отговорна за развитието на спортните дейности и поддържането на спортните обекти, които са общинска собственост. Към 2020 г. спортните обекти са 8 на бр. по данни на общината, като само спортната зала в гр. Доспат е в отлично състояние, а всички останали обекти се нуждаят от рехабилитация.

Таблица 6: Спортни обекти в община Доспат

Вид на обекта	Населено място	Капацитет	Физическо състояние
Спортна зала	гр. Доспат	200 места	Отлично
Спортна зала ОУ „Никола Йонков Вапцаров“	с. Барутин	10 човека	Лошо
Спортна зала ОУ „Васил Левски“	с. Змеица	10 човека	Лошо
Стадион	с. Барутин	1 000 човека	Лошо
Стадион	с. Змеица	1 000 човека	Лошо
Стадион	с. Бръщен	200 човека	Лошо
Стадион	с. Любча	200 човека	Лошо
Стадион	с. Късак	200 човека	Лошо

Източник: Община Доспат

2.1.4. Функционална структура, състояние на селищната мрежа и връзки със съседните територии

По данни от Общия устройствен план на община Доспат, териториалната структура е с площ от близо 28 260 ха, като най-голям дял заемат горските територии – близо 66%, следвани от необработваемите земи с близо 22%. Като положителна характеристика следва да бъде отбелязана малката площ на нарушените територии в общината – 2 ха. Подробни данни, отнасящи се до баланса на територията, са представени в следващата таблица.

Таблица 7: Баланс на територията на община Доспат според ОУПО Доспат

Вид площи	Обхват	Дял от територията на общината
Жилищни функции	384 ха	1,36%
Обществено обслужващи функции	15 ха	0,05%
Производствени дейности	5 ха	0,02%
Складови дейности	12 ха	0,04%
Рекреационни дейности, курортни и вилни зони	3 ха	0,01%
Озеленяване, паркове и градини	5 ха	0,02%
Спорт и атракции	3 ха	0,01%

Вид площи	Обхват	Дял от територията на общината
Обработваеми земи – ниви	1 273 ха	4,50%
Обработваеми земи – трайни насаждения	35 ха	0,12%
Необработваеми земи	6 227ха	22,01%
Горски територии	18 793 ха	66,50%
Водни площи	1 034 ха	3,66%
Транспорт и комуникации	367 ха	1,30%
Техническа инфраструктура	20 ха	0,07%
Територии за възстановяване и рекултивация	6 ха	0,02%
Други урбанизирани територии	31 ха	0,11%
Животновъдни ферми и комплекси	8 ха	0,03%
Скали, пясъци, мочурища и дерета	34 ха	0,12%
Гробищни паркове	7 ха	0,03%
Общо	**28 269 ха**	**100%**

Източник: ОУПО Доспат

Таблица 8: Разпределение на общата територия по землища в община Доспат

Населено място	Площ на землище (км^2)
гр. Доспат	69,20
с. Барутин	54,95
с. Бръщен	30,91
с. Змеица	34,64
с. Късак	38,23
с. Любча	20,04
с. Цръчна	11,96
с. Чавдар	22,77
Общо	**282,69**

Източник: Интернет

Селищната мрежа на община Доспат се състои от 1 град - Доспат и 7 села (Барутин, Бръщен, Змеица, Късак, Любча, Цръчна, Чавдар). Основен (и единствен) център на селищната мрежа се явява град Доспат. Селището е и пресечна точка на главната (път II-37 от РПМ – направлението Пазарджик-Батак-Доспат-Барутин) и вторичната (път III-197 от РПМ – направлението Гоце Делчев-Сатовча-Доспат-Борино-Девин) урбанистични оси на развитие. В контраст с повечето планински общини, селищата в общината се характеризират като компактни и сравнително големи. Прави впечатление, че всички села са разположени сравнително равномерно, южно от общинския център. В общината отсъства ясно изявен под-център (евентуално като такъв може да бъде определено с. Барутин, но оказваното влияние спрямо останалите населени места не е достатъчно).

По функционалност селищата в общината може да се групират в две категории. В първата попада общинския център Доспат, който се характеризира с концентрация на производствата (лека и хранително-вкусова промишленост), развитие на рибовъдството и

туризма и концентрация на обществени услуги. Във втората категория се включват останалите населени места в общината, които се характеризират предимно със своята земеделска насоченост, но имат и малки производствени предприятия.

Спрямо актуалната категоризация на населените места от 27.11.2018 г., изготвена от МРРБ, гр. Доспат спада към селищата от IV-та категория, селата Барутин и Змеица - към селищата V-та категория, селата Бръщен, Късак и Змеица - към VI-та, а село Чавдар – към VII-ма.

Община Доспат има пряка транспортна връзка с всяка една от съседните ѝ общини – Сатовча, Сърница, Батак и Борино. С община Сатовча транспортната свързаност се осъществява посредством път III-197 от РПМ, с община Сърница връзката се осъществява посредством третокласния път от РПМ – III-843 и общински път (IV-3086), преминаващ западно от язовир Доспат. С община Батак връзка се осъществява посредством второкласния път от РПМ II-37, а с община Борино – чрез път III-197. Наличните трасета следва да задоволят перспективните нужди на общината. Съществува възможност за продължаване на път II-37 в от с. Бръщен в посока към границата с Р. Гърция, което има голям потенциал да окаже положително въздействие спрямо развитието на община Доспат. Предвид отсъствието на населени места в близост от гръцка страна, тази възможност едва ли ще бъде реализирана в близкото бъдеще.

Фигура 6: Неформални райони със специфични характеристика и потенциал

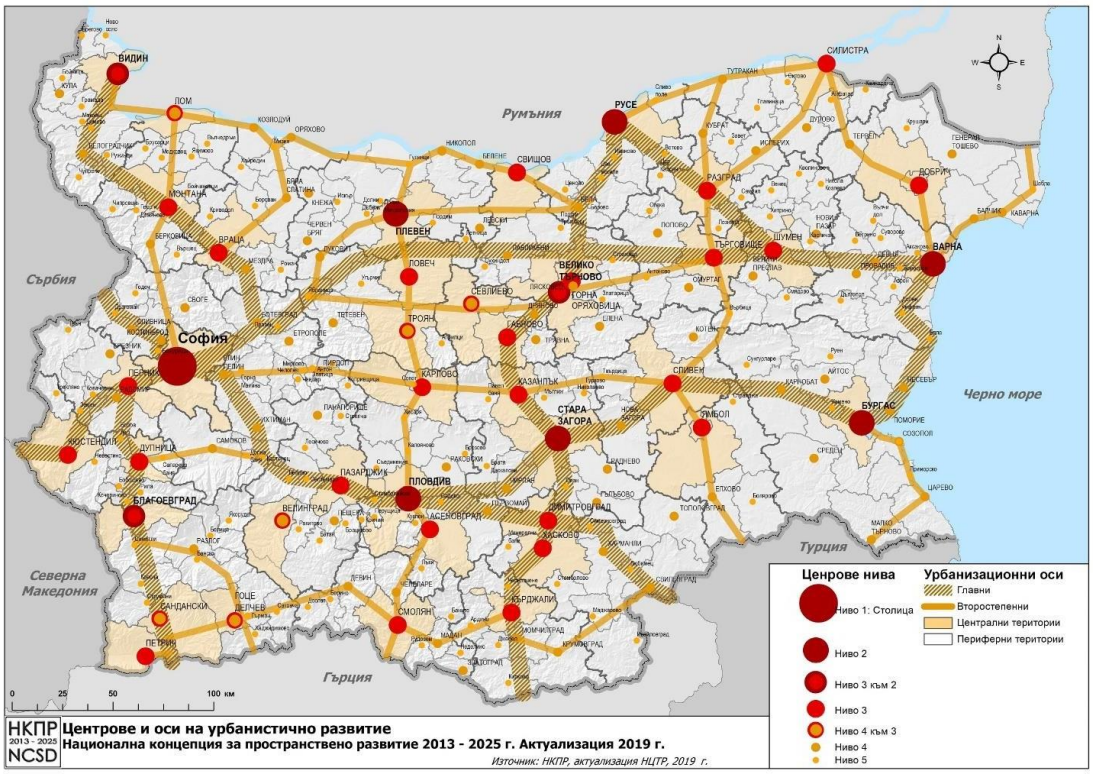

Източник: АНКПР

2.2. СЪСТОЯНИЕ НА РЕГИОНАЛНАТА И МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Икономиката на община Доспат функционира като неразделна част от икономиката на страната. Икономическите показатели на национално, областно и общинско ниво постоянно оказват влияние един върху друг, което обосновава и необходимостта от съпоставка между икономиката на страната, на област Смолян и община Доспат. Анализът ще спомогне да бъдат идентифицирани силните страни на местната икономика, както и тенденциите, свързани с нейното развитие.

За да се открои максимално връзката между националната и общинската икономика, както и да се придобие поглед върху жизнения стандарт на жителите на общината, са взети следните икономически показатели при изследването на икономиката:

Брутен вътрешен продукт (БВП) – индикаторът се използва за измерване стандарта на живот в страната, чрез остойностяване на всички произведени стоки и услуги. Колкото по-висок БВП има страната, толкова е по-силна икономиката и има по-висок стандарт на живот населението.

Реален ръст на БВП – чрез него се измерва икономическия растеж. Той се измерва в процентно изменение на БВП спрямо даден базисен период.

Средногодишна инфлация – представлява постоянното и цялостно покачване на цените, което означава постоянен спад в покупателната способност на парите.

Ниво на безработица – НСИ измерва коефициента (нивото) на безработица като отношение на броя на безработните спрямо броя на икономически активните лица.

Преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) – индикаторът отразява потока от чуждестранни инвестиции към страната. Може да се каже, че колкото е по-голям той, толкова повече страната е по-привлекателна за чужди инвеститори.

2.2.1. Общи тенденции на икономическото развитие в страната

Общото макроикономическо развитие на България в последните 10 години беше белязано от световната икономическа и финансова криза и възстановяване от нея.

Проследявайки динамиката на БВП по текущи цени, през годините се отчита непрекъснат растеж (с изключение на 2013 г.) в абсолютни стойности. Това, обаче, не е достатъчно за реален ръст на българската икономика. Всъщност е точно обратното, реално БВП все още не е достигнал предкризисните си нива, като само в периода 2012-2013 г. се наблюдава задържането на неговото реално ниво. През останалите години се отчита устойчив спад следствие на инфлацията и други процеси.

Размерът на ПЧИ също се задържа на сравнително еднакви стойности, но отчитайки инфлацията и други макроикономически показатели, реално чуждестранните инвестиции намаляват.

След период на дефлация (която често е свързана със забавянето на икономиката), последните години (2017-2019) се отчита увеличаващо се средногодишно ниво на инфлация.

Последиците от изминалата криза могат да се проследят и с нивото на безработица в страната, което в периода 2010-2014 г. е над 10%, докато в последните години устойчиво намалява и през 2019 г. достига до исторически ниски нива от 4,2%.

Тези фактори – ниска безработица, намаляващи ПЧИ, растяща инфлация и намаляващ реално БВП – се отразяват и на местните икономики и население, чиито доходи от такси, продажби, труд и други източници на приходи се увеличават, но в същото време покупателната им способност намалява. Много ниските нива на безработица от своя страна пък оказват пряко влияние върху възможността за привличане на нови инвестиции и големи работодатели в българските общини, които трудно ще намират кадри за обезпечаване на трудовия процес.

Тази линия на развитие, характерна за българската икономика, определя и ограниченията и възможностите за развитие пред община Доспат.

Таблица 9: Основни макроикономически показатели на националната икономика за периода 2009-2019 година

Основни макроикономически показатели – реален сектор	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
БВП в текущи цени (производствен метод) - млн. лв.	73 147	74 407	80 682	82 209	81 919	83 857	89 333	95 092	102 308	109 695	118 669
Реален ръст на БВП на годишна база - %	3	-1	-2	0	0	-2	-4	-4	-4	-3	-3
Средногодишна инфлация - %	2.5	3.0	3.4	2.4	0.4	-1.6	-1.1	-1.3	1.2	2.6	2.5
Коефициент на безработица (15 + години) - %	6,8	10,3	11,3	12,3	12,9	11,4	9,1	7,6	6,2	5,2	4,2
Преки чуждестранни инвестиции в страната - млн. евро	20 442	22 114	21 645	21 951	23 340	21 582	23 163	23 509	24 475	24 920	–

Източник: НСИ, собствени изчисления

2.2.2. Общи тенденции на икономическото развитие в Южен централен регион

Наблюдавайки икономическото развитие на региона през последните години, се забелязва следване на тенденциите на национално ниво по отношение БВП (наблюдава се плавно увеличение) и броя на заетите лица (остава относително стабилен с минимални отклонения), но не и по отношение на направените разходи за придобиване на дълготрайни материални активи, където стойностите от 2009 г. остават недостижими.

Фигура 7: Южен централен регион – БВП в текущи цени (млн. лв.), РДМА (хил. лв.), заети лица

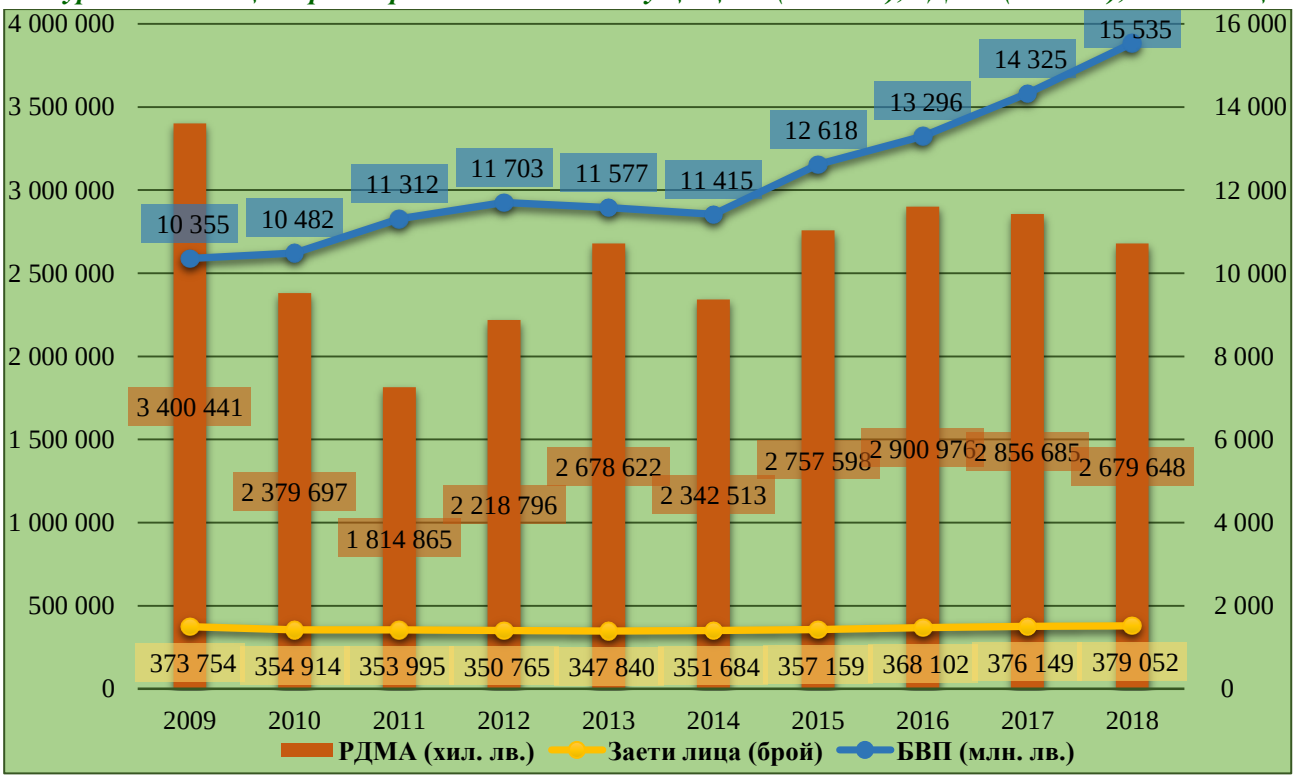

Източник: НСИ, собствени изчисления

Данните показват ръст по отношение на стойността на БВП с 50% за периода 2009-2018 г., като ръст със същите темпове се наблюдава и на национално ниво. По отношение на направените разходи за придобиване на ДМА се наблюдават вариращи стойности – най-висока е стойността на показателя през 2009 г., а най-ниска – през 2011 г. През последните 5 години от разглеждания период средната стойност е 2 707 484 хил. лв.

Други прогнози, които имат пряко отношение за икономическото развитие на региона сочат, че населението ще продължава както да намалява и застарява, така и да бъде неравномерно разпределено (в област Пловдив се очаква към 2035 г. да бъде съсредоточено над 50% от населението на ЮЦР, а в област Смолян – под 7%). На общинско ниво разликите в разпределението на населението следва да бъдат дори по-осезаеми. Проблематично е и че основният дял болнични заведения и леглата в тях са съсредоточени в гр. Пловдив. Същото важи и за индустриалните и технологични зони, което допълнително ще засили дисбаланса в региона.

Южен централен регион разполага и с потенциали за развитие – регионът е втори по отношение на ниска безработица в страната и има водеща позиция по отношение на първичния сектор в национален мащаб. Съществуват и потенциали за развитие на туризма – в ЮЦР попадат два значими туристически района – Тракийски и Родопски, които благоприятстват развитието на културния, винения, планинския и селския туризъм.

2.2.3. Общи тенденции на икономическото развитие в Област Смолян

Изследвайки процесите на областно ниво в периода 2014-2018 година, може да се заключи, че подобно на развитието на регионално ниво, в по-голямата си част се следват националните тенденции в периода на действие на ОПР на Доспат (2014-2020) година. Наличните данни за последните години показват постоянно равномерно увеличение стойността на продукцията, която генерират предприятията от нефинансовия сектор в област Смолян, отбелязвайки ръст от 30,8% през разглеждания период.

Фигура 8: Развитие на икономиката на област Смолян 2015-2018 г. (РДМА, БВП, Произведена продукция)

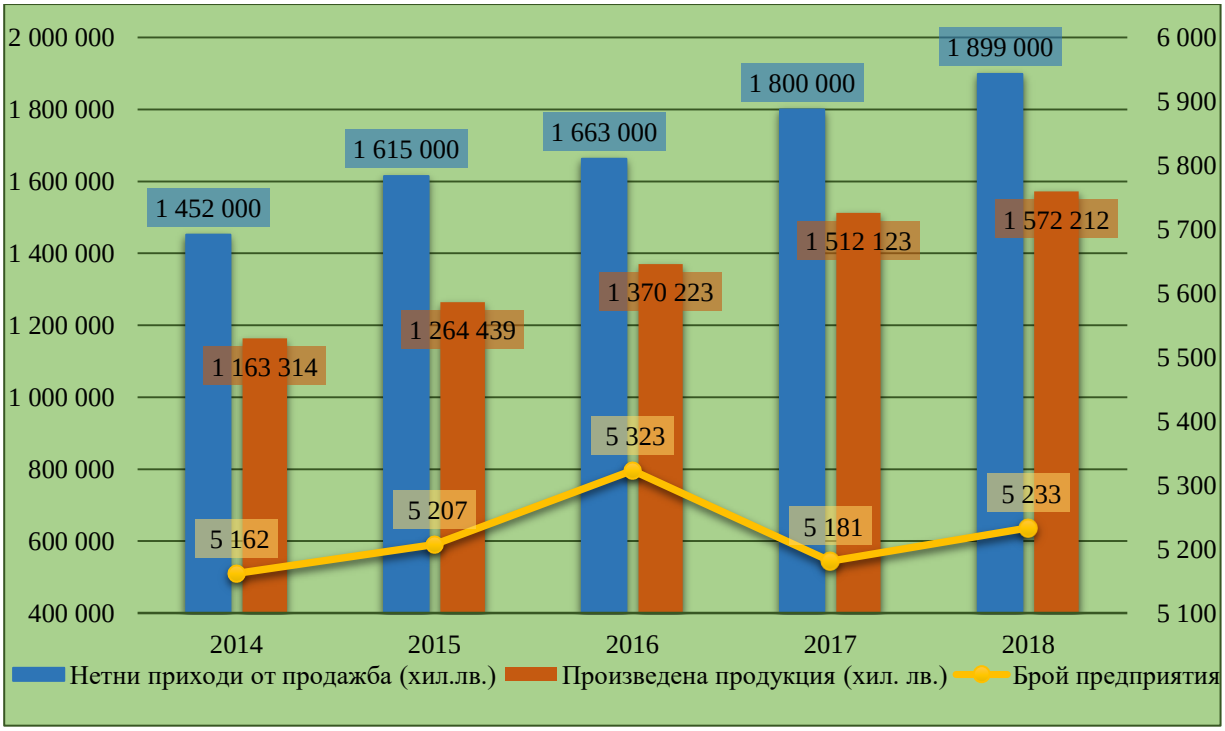

Източник: НСИ, собствени изчисления

Реализираните нетни приходи от продажби през периода също постоянно нарастват с темпове близки до тези на произведената продукция – от 1 452 млн. лв. през 2014 са се покачили на 1 899 млн. лв. или е отбелязан ръст от малко над 35%. По-колебливи са стойностите на показателя брой предприятия в областта – в периода 2014-2016 г. се наблюдава ръст от 3,1%, а между 2016 и 2018 г. – спад от 1,7%.

Фигура 9: Развитие на икономиката на област Смолян 2015-2018 г. (БВП на човек, заети лица)

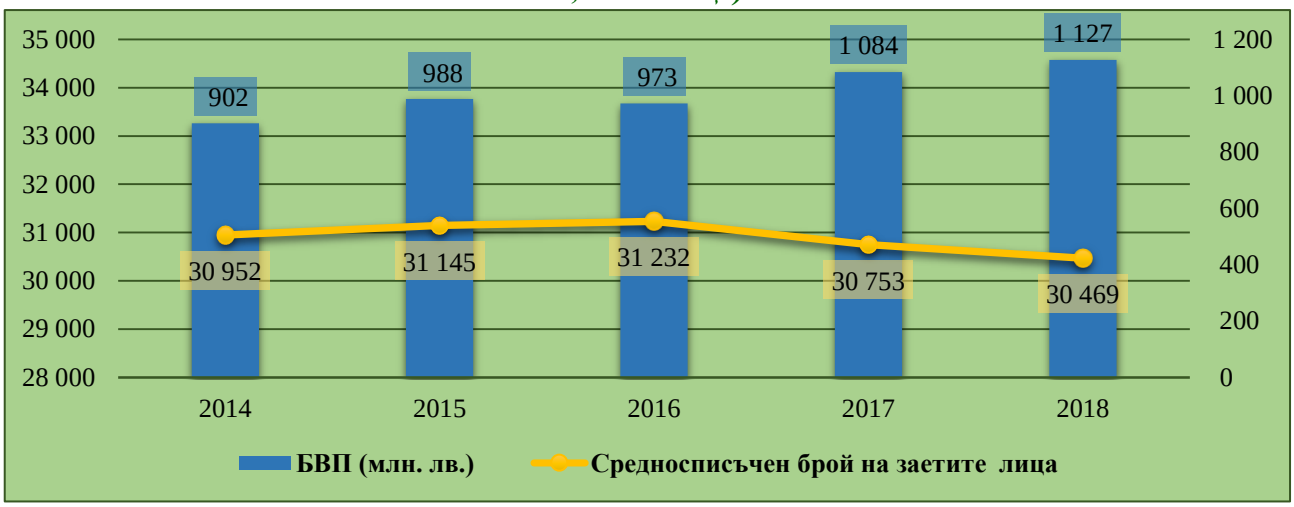

Източник: НСИ, собствени изчисления

В контраст с тенденцията за повишаване на заетите на национално ниво (в периода 2015-2018 г. броят на заетите в България се е покачил с почти 3% по данни на НСИ), в област Смолян се наблюдава колебливо движение на показателя през разглеждания период. Броят на заетите лица през 2014 г. в областта е малко под 31 хил. души. До 2016 г. броят има нараства и достига 31 232 души през 2016 г., но след това тенденцията е за намаляване и през 2018 г. стойността на показателя вече е дори по-ниска от тази през 2014 г. Въпреки низходящата тенденция по отношение на заетите лица, БВП на областта нараства в периода 2016-2018 г., достигайки 1 127 млн. лв. (за периода 2014-2018 г. е отбелязан ръст от 24,9% - значим прогрес, но все още далеч от нивата на регионално и национално ниво).

Фигура 10: Развитие на икономиката на област Смолян 2014-2018 г. (инвестиции)

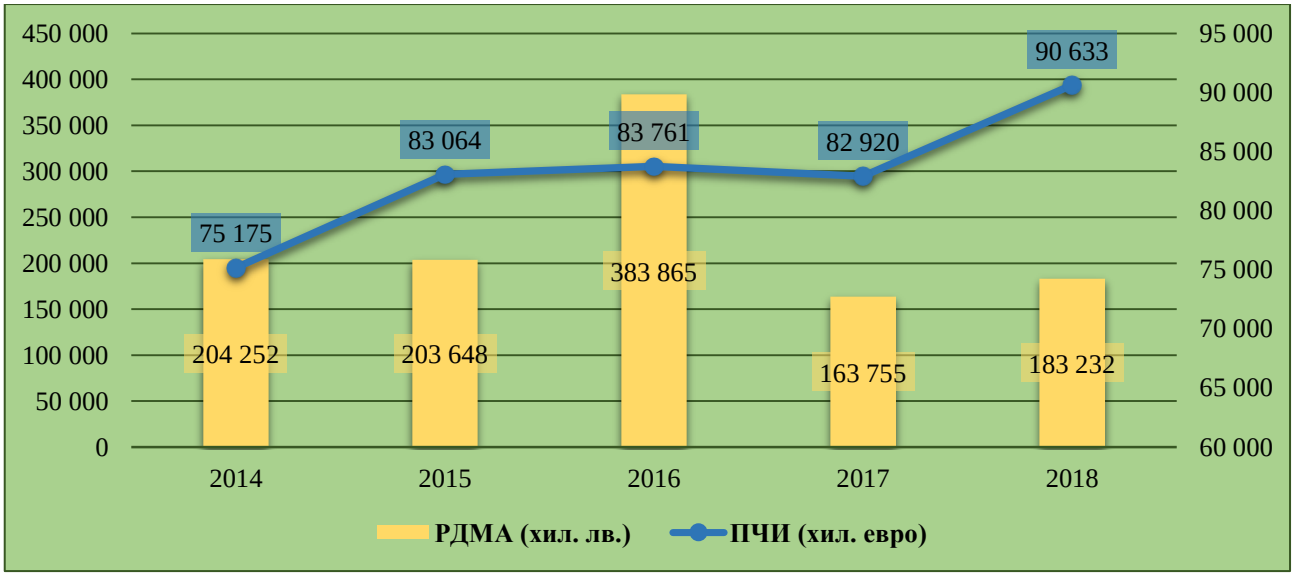

Източник: НСИ, собствени изчисления

За да бъде изградена представа относно направените инвестиции в областта следва да бъдат разгледани показателите „разходи за дълготрайни материални активи“ и „преки чуждестранни инвестиции“. По отношение на първия се наблюдават изключително непостоянни стойности, като е притеснително и че през последните две години от разглеждания период са регистрирани най-ниските такива. По отношение на ПЧИ се наблюдава обратното – стойността на показателя е видимо по-стабилна, като са отбелязани две значими покачвания между 2014 и 2015 и между 2017 и 2018 г. Стойността на ПЧИ се е покачила с 20,6%, докато тази на направените РДМА се е понижила с 10,3%.

Фигура 11: Структура на нефинансовите предприятия в област Смолян

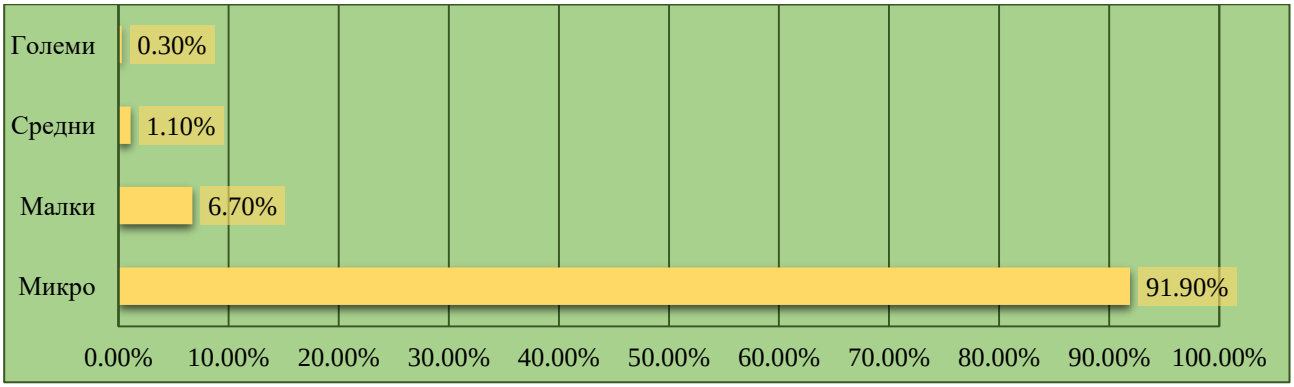

Източник: НСИ

2.2.4. Позиция и принос на община Доспат в областната икономика

Икономиката на община Доспат оказва спомагателно влияние по отношение на икономиката на област Смолян, но това е естествено предвид разликите в човешкия ресурс между област и община. Сравняването на икономическите показатели аргументира това твърдение и дава представа за тенденциите по отношение на икономическото развитие на общината в рамките на областта.

Фигура 12: Дял на предприятия в община Доспат от спрямо предприятията в областта

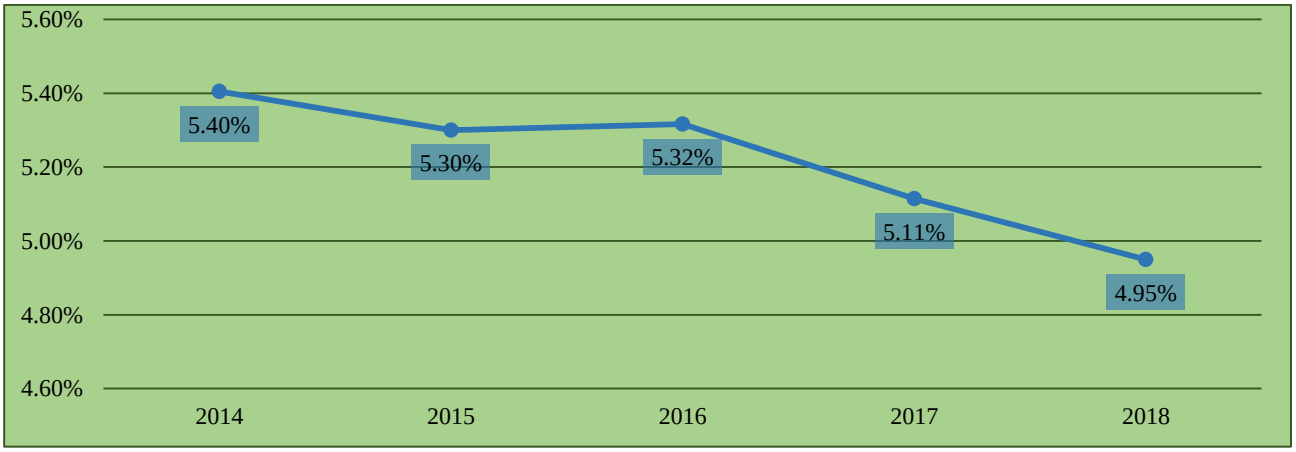

Източник: НСИ, собствени изчисления

Броят на предприятията в община Доспат съставя малко под 5% от броя на предприятията в област Смолян. В областта за периода от 2014 до 2018 г. е отбелязан ръст от 5,1% по отношение на показателя. За същия период на общинско ниво броят на нефинансовите предприятия е намалял с над 7%. При запазване на тенденциите се очаква все по-малка тежест на общинската икономика в състава на областната.

Таблица 10: Брой нефинансови предприятия в община Доспат и област Смолян

Година	2014	2015	2016	2017	2018
Брой предприятия в община Доспат	279	276	283	265	259
Брой предприятия в област Смолян	11 082	11 313	11 469	11 627	11 648

Източник: НСИ, собствени изчисления

Сходна е ситуацията и по отношение на броя на заетите лица в нефинансовите предприятия. Делът на заетите лица в общината спрямо областта става все по-малък и през 2017 и 2018 г. пада под 5% (за периода от 2014 до 2018 г. отбелязаният спад е от 250 лица или 14,1%), докато броят на заетите лица в област Смолян остава относително непроменен (наблюдаваното изменение е в рамките на 2% за 5 години, което може да се отдаде изцяло на негативните демографски процеси).

Таблица 11: Заети лица в нефинансовите предприятия в община Доспат и област Смолян

Показател	2014	2015	2016	2017	2018
Заети лица в община Доспат	1 773	1 721	1 613	1 514	1 523
Заети лица в област Смолян	30 952	31 145	31 232	31 771	31 476
Дял на заетите лица на общинско ниво спрямо областно ниво (%)	5.73%	5.53%	5.16%	4.77%	4.84%

Източник: НСИ, собствени изчисления

За изследвания период на областно ниво се наблюдава ръст по отношение на остойностената произведена продукция в област Смолян в размер на 27,9%. На общинско ниво също е отбелязан ръст, но той е минимален - 3,1%. Разликите в дяловете на общината спрямо областта по отношение на заетите лица (4,8%) спрямо произведената продукция (3,5%) означават, че производителността на труда в общината е по-ниска спрямо тази за областта.

Таблица 12: Стойност на произведената продукция от нефинансовите предприятия в община Доспат и област Смолян в хил. лв.

Година	2014	2015	2016	2017	2018
Произведена продукция от нефинансовите предприятия в община Доспат	53 960	59 755	50 625	48 105	55 642
Произведена продукция от нефинансовите предприятия в област Смолян	1 163 314	1 264 439	1 370 223	1 512 123	1 572 212
Дял на произведената продукция в община Доспат спрямо област Смолян (%)	4,64%	4,73%	3,69%	3,18%	3,54%

Източник: НСИ, собствени изчисления

2.2.5. Структура и динамика на общинската икономика

Подходът, използван за тази част от анализа, включва проследяване на динамиката на ключови икономически показатели и сравняването им с областта и България, което дава възможност да се проследи развитието на икономиката на община Доспат в периода 2014-2018 година. На следващо място се анализира тази динамика по отношение на основните сектори – аграрен (селско и горско стопанство), индустриален и този на услугите. Проследяването на всеки от секторите на местната икономика позволява да се открои кой от тях оказва най-силно влияние върху нея и се очаква да продължи да го прави или има потенциал да бъде „двигател“ за растеж. Състоянието им е проследено чрез броя на предприятия в сектора, заетите лица,

обема на произведената продукция, генерираните приходи. Отделните елементи са представени чрез съпоставка на техния брой/стойност през периода 2014-2018 г. спрямо 1000 д. от населението на общината. По този начин се постига максимален обективизъм, защото демографската ситуация не оказва директно влияние върху икономическите данни.

Брой на предприятията на 1000 д.

Фигура 13: Брой на предприятия на 1000 д. на различните административни нива

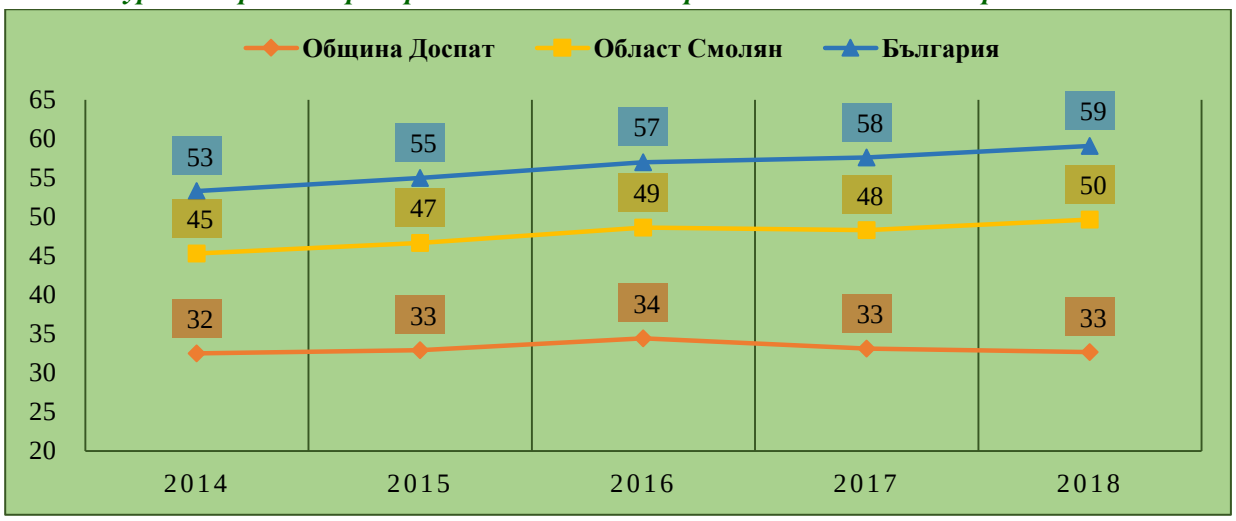

Източник: НСИ, собствени изчисления

През периода 2014-2018 г. броят на предприятията на 1000 д. в страната постепенно нараства. Тенденцията се наблюдава и на областно ниво със същия темп на растеж – 11%. Показателят за община Доспат е с по-негативен характер – неговата стойност е почти двойно по-ниска в сравнение със стойностите на национално ниво, а отбелязаният ръст през разглеждания период е минимален – 3%.

Произведената продукция на 1000 души

По отношение на показателя произведена продукция на 1000 души се забелязва нарастване на разликите между община и област – ако през 2014 г. стойността на показателя на общинско ниво спрямо областта е била близо 62%, то през 2018 г. тя е близо 47%. Долната фигура ясно илюстрира контраста в движението на показателя за община Доспат, където се наблюдава застой, и движението на показателя на другите две административни нива, където се наблюдава равномерен растеж.

Фигура 14: Произведената продукция на 1000 д. на различните административни нива (хил. лв.)

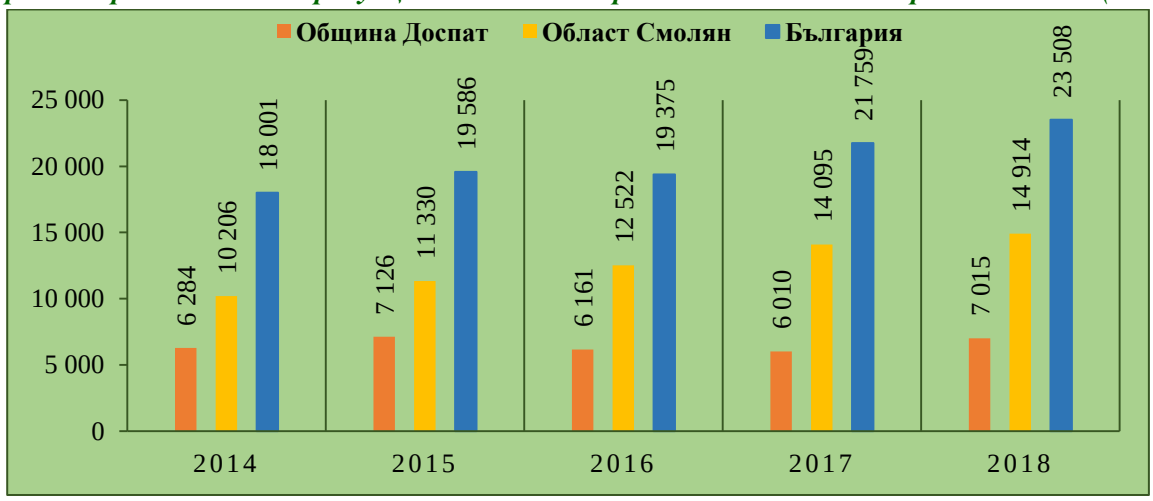

Източник: НСИ, собствени изчисления

Разходи за ДМА на 1000 души

Фигура 15: РДМА на 1000 д. на различните административни нива, в хил. лв.

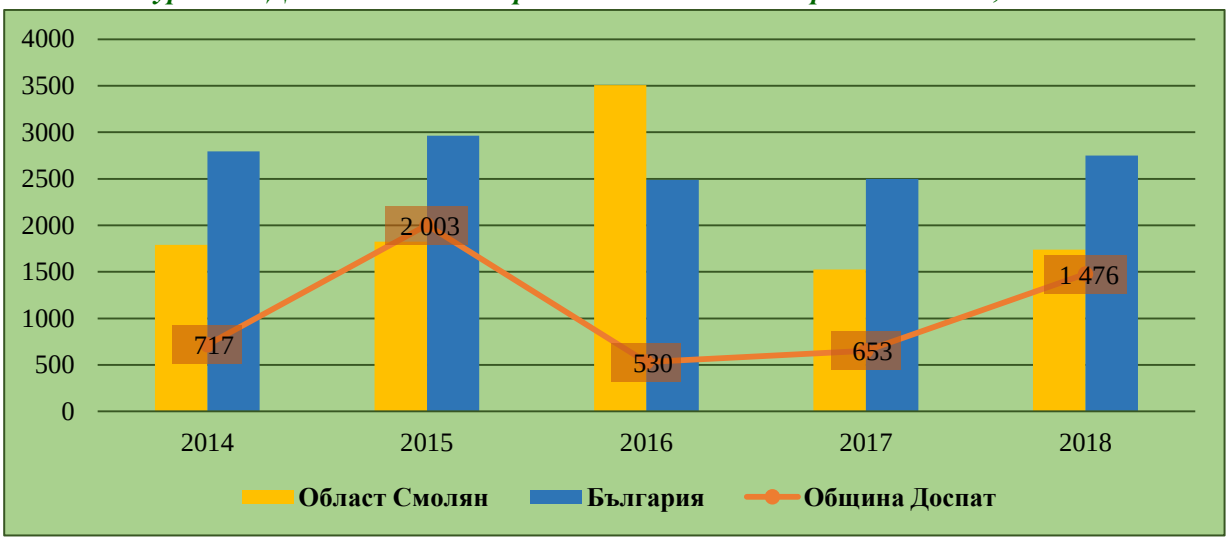

Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления

Показателят „разходи за придобиване на дълготрайни материални активи“ дава информация по отношение финансовите измерения на направените инвестиции на глава от населението на различните административни нива. В община Доспат най-високите стойности на инвестиции са направени през 2015 г. и са с 4 пъти повече от най-ниските стойности през разгледания период, отчетени през 2016 г. Поради силно променливия характер на показателя на ниво община следва да бъде изведена средната стойност за периода – 1 076 хил. лв. Тази стойност е два пъти по-ниска от средната за областта – 2 078 хил. лв. и повече от два пъти по-ниска от средната за страната – 2 699 хил. лв. Данните показва, че инвестиционният интерес в общината е сравнително нисък и следва да бъдат предприети целенасочени действия за неговото повишаване посредством рекламни кампании, реализиране на ПЧП, подобряване на бизнес средата в общината.

Разпределение на предприятията по икономически сектори и икономически дейности

Както беше посочени по-рано в анализа, общият брой на предприятията в община Доспат постепенно спада (от 279 през 2014 г. до 259 през 2018 г.). Следващата таблица представя движението в броя на предприятията спрямо икономическите сектори, като по този начин следва да се открояят тенденциите в икономическото развитие на общината. Прави впечатление, че и при трите сектора има спад в броя на предприятията, но с различни темпове, което води до засилване ролята на третичния сектор за сметка на първичния и вторичния.

Таблица 13: Секторно разпределение на предприятията в община Доспат през 2014 и 2018 г.*

Предприятия	2014		2018	
	бр.	%	бр.	%
Първичен сектор	14	5%	9	3,5%
Вторичен сектор	62	22,3%	53	20,7%
Третичен сектор	202	72,7%	194	75,8%
Общо	**278**	**100%**	**256**	**100%**

Източник: НСИ, собствени изчисления

**Забележка: в стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални.*

По отношение на икономическите дейности, най-голямо представителство към 2018 г. имат икономически дейности от третичния сектор, а именно „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“ (32,3%), „Транспорт, складиране и пощи“ (15,4%) и „Хотелиерство и ресторантьорство“ (15,4%). Единственото по-осезаемо изменение при съпоставка между 2014 и 2018 г. е по отношение на икономическата дейност „Селско, рибно и горско стопанство“, която от 11,7% понижава своето участие в икономиката на общината на 7,4% през 2018 г.

Вземайки под внимание стойността на произведената продукция, броя на заетите лица, приходите от дейността и броя на предприятията за периода 2014-2018 г., с най-голямо значение за развитието на общината са икономическите дейности „Преработваща промишленост“, „Търговия, ремонт на автомобили и мотоциклети“, „Транспорт, складиране и пощи“, „Хотелиерство и ресторантьорство“ и „Професионални дейности и научни изследвания“. В нефинансови предприятия, извършващи изброените икономически дейности, попадат 85% от общия брой на заетите лица, създава се 92% от остойностената произведена продукция, попадат 88% от ДМА и 95% от нетните приходи от продажби. За да постигне оптимално икономическо развитие общината следва да подпомага бъдещето развитие на изброените водещи дейности.

Таблица 14: Динамика и разпределение на предприятия по икономически дейности в община Доспат за периода 2014-2018 г.*

Предприятия	2014		2015		2016		2017		2018	
	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%	бр.	%
Селско, горско и рибно стопанство	14	5,4%	10	3,9%	11	4,2%	9	3,6%	9	3,7%
Преработваща промишленост	51	19,8%	55	21,6%	56	21,2%	53	21,1%	49	20%
Строителство	5	1,9%	5	2%	4	1,5%	3	1,2%	3	1,2%
Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети	95	37%	92	36,1%	93	35,2%	92	36,7%	92	37,6%
Транспорт, складиране и пощи	21	8,2%	25	9,8%	31	11,7%	31	12,4%	28	11,4%
Хотелиерство и ресторантьорство	46	17,9%	49	19,2%	48	18,2%	40	15,9%	37	15,1%
Операции с недвижими имоти	7	2,7%	3	1,2%	4	1,5%	5	2%	4	1,6%
Професионални дейности и научни изследвания	9	3,5%	8	3,1%	9	3,4%	10	4%	13	5,3%
Хуманно здравеопазване и социална работа	9	3,5%	8	3,1%	8	3%	8	3,2%	10	4,1%
Общо	**257**	**100%**	**255**	**100%**	**264**	**100%**	**251**	**100%**	**245**	**100%**

Източник: НСИ, собствени изчисления

**Забележка: В стойностите на показателите не са включени икономическите дейности, за които данните са конфиденциални.*

Разпределението на предприятията по броя на заетите в тях не се отличава особено от икономиката на страната. С най-голям превес са микропредприятията (до 9 заети), като техният дял е намалял с 2% през периода 2014-2018 г. (от 91,4% на 89,2%), а техният брой – с 24. Броят на малките предприятия (от 10 до 49 заети) бележи ръст за същия период – от 18 през 2014 г. до 23 през 2018 г. Данните за средните (50-249 заети лица) и големите предприятия

(над 250 заети лица) са конфиденциални по смисъла на Закона за статистиката и няма как да бъдат анализирани. Единствената налична информация е, че в общината има такъв тип предприятия и техният общ брой е пет. Отново поради конфиденциалния характер на данните е невъзможно да се посочи точното разпределение на предприятия по отношение на броя на заетите в тях лица, но на база на предоставените от НСИ данни за периода 2014-2018 г. може да се направи извода, че се наблюдава относително равномерно разпределение на заетите в различните по големина предприятия, което е положителна характеристика за икономиката на общината.

2.2.6. Изводи

Проблеми

- Спад в броя на заетите лица и в боря на предприятията на територията на общината;
- Ниска стойност на произведената продукция на 1000 д. в общината;
- По-ниски разходи за придобиване на ДМА от средните за областта и страната.

Потенциали

- Силно развит сектор на услугите;
- Традиции в преработващата промишленост;
- Равномерно разпределение на броя на заетите лица в различните типове нефинансови предприятия.

2.3. РАЗВИТИЕ НА СОЦИАЛНА СФЕРА И ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ

2.3.1. Демографска характеристика и тенденции

Общо население при преброяванията

Динамиката на населението в община Доспат, по данни от националните преброявания, показва, че броят на населението е бил най-висок през 1992 година, когато броят на жителите на общината е бил 10 489 души. Спрямо тогава населението на общината е намаляло с 1 373 души (13%) и към 2011 г. наброява 9 116 души. Данните от преброяваният сочат още, че село Късак е единственото населено място, в което броят на жителите постоянно се увеличава през последния половин век. Прави впечатление, че разпределението на населението по населени места в общината остава сравнително стабилно – данните от всичките извършени преброявания сочат, че между 25% и 30% от цялото население на общината живее в общинския център, което контрастира със ситуацията в повечето общини в страната, където се наблюдава ръст по отношение на дела от населението, живеещо в общинския център.

Фигура 16: Население на община Доспат според преброяванията (1934-2011 г.)

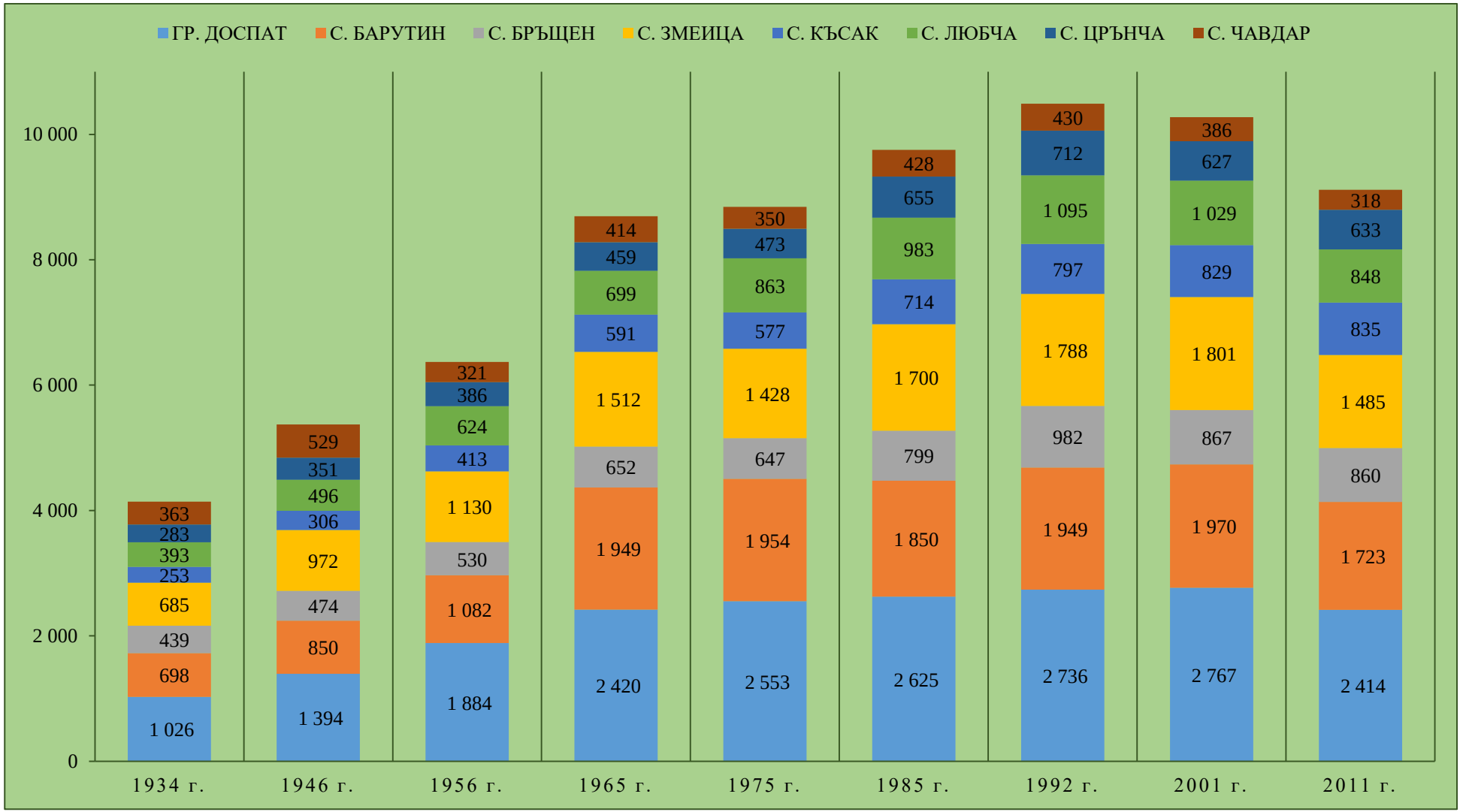

Източник: НСИ

Забележка: Броят на населението в общината, населените места и селищните образувания е в съответствие с административно-териториалното деление на страната към 01.02.2011 година.

Годишно население към 31.12. на съответната година

На база на годишната демографска статистика, представена от НСИ, можем да направим извода, че населението на община Доспат продължава да намалява и след 2011 г. За периода от 2011 г. до 31.12.2019 г. то е намаляло с близо 12%. На база на представената информация може да се изведе заключението, че демографския проблем, който се наблюдава в повечето общини в страната, е характерен и за община Доспат.

Таблица 15: Разпределение на населението в община Доспат по населени места 2012-2019 г.

Населено място	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
гр. Доспат	2 357	2 324	2 294	2 246	2 191	2 137	2 078	2 058
с. Барутин	1 696	1 656	1 623	1 583	1 538	1 507	1 489	1 450
с. Бръщен	854	846	850	847	837	821	810	803
с. Змеица	1 440	1 403	1 362	1 319	1 288	1 265	1 228	1 198
с. Късак	809	794	771	754	759	741	777	753
с. Любча	833	817	803	777	765	725	734	749
с. Црънча	617	601	591	575	564	536	541	539
с. Чавдар	304	299	293	284	275	272	275	279
Община Доспат	**8 910**	**8 740**	**8 587**	**8 385**	**8 217**	**8 004**	**7 932**	**7 829**

Източник: НСИ

Раждаемост, смъртност и естествен прираст

Демографската ситуация на национално ниво продължава да бъде с негативен характер. Застаряване на населението, ниска раждаемост, висока смъртност и отрицателен механичен прираст характеризират демографията в България.

Фигура 17: Раждаемост на 1000 души от населението в община Доспат, област Смолян, Южен централен регион и България (2011-2019 година)

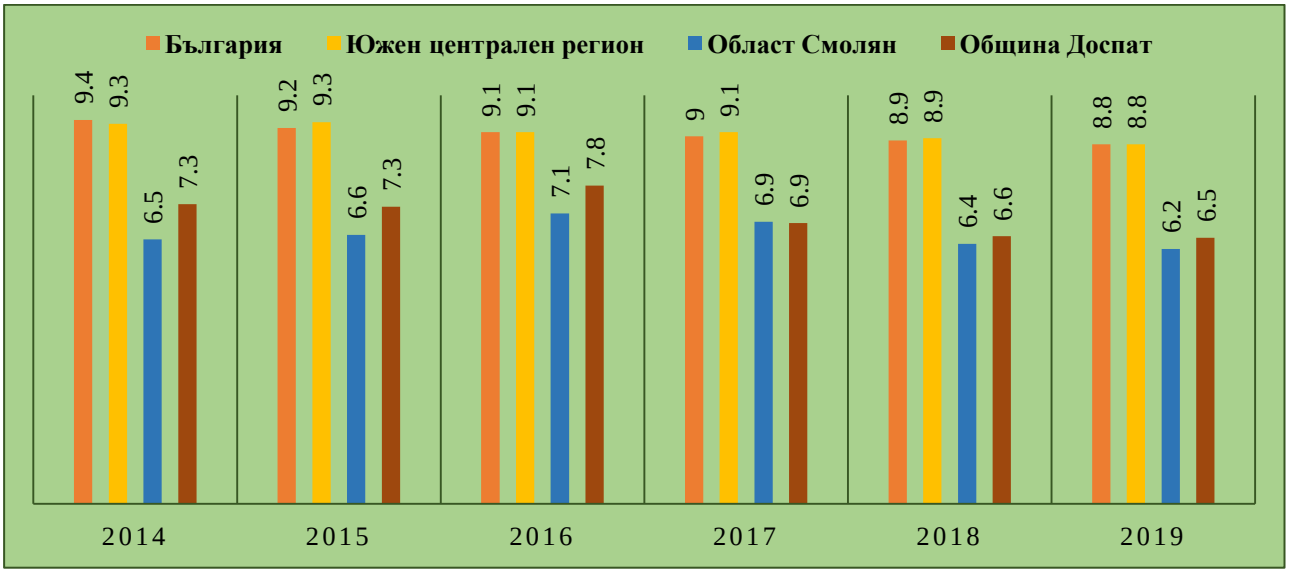

Източник: НСИ

От представените данни можем да заключим, че на всяко едно от административните нива се наблюдава спад по отношение на коефициента на раждаемост. Средните стойности за разглеждания период са 9.1‰ за страната и региона, 6.6‰ за областта и 7.1‰ за община Доспат. Що се отнася до коефициента на смъртност, както при коефициента на раждаемост, и тук се наблюдава негативна тенденция на всички административни нива за периода 2014-2018 г.

Следва да се отчете, че показателят на общинско ниво е с по-благоприятни стойности в сравнение с останалите административни нива – средната стойности на коефициента на смъртност през разглеждания период в община Доспат е 12‰, за област Смолян – 15,5%, за Южен централен регион – 15% и 15,3‰ средно за страната.

Фигура 18: Смъртност на 1000 души от населението в община Доспат, област Смолян и България (2014-2019 година)

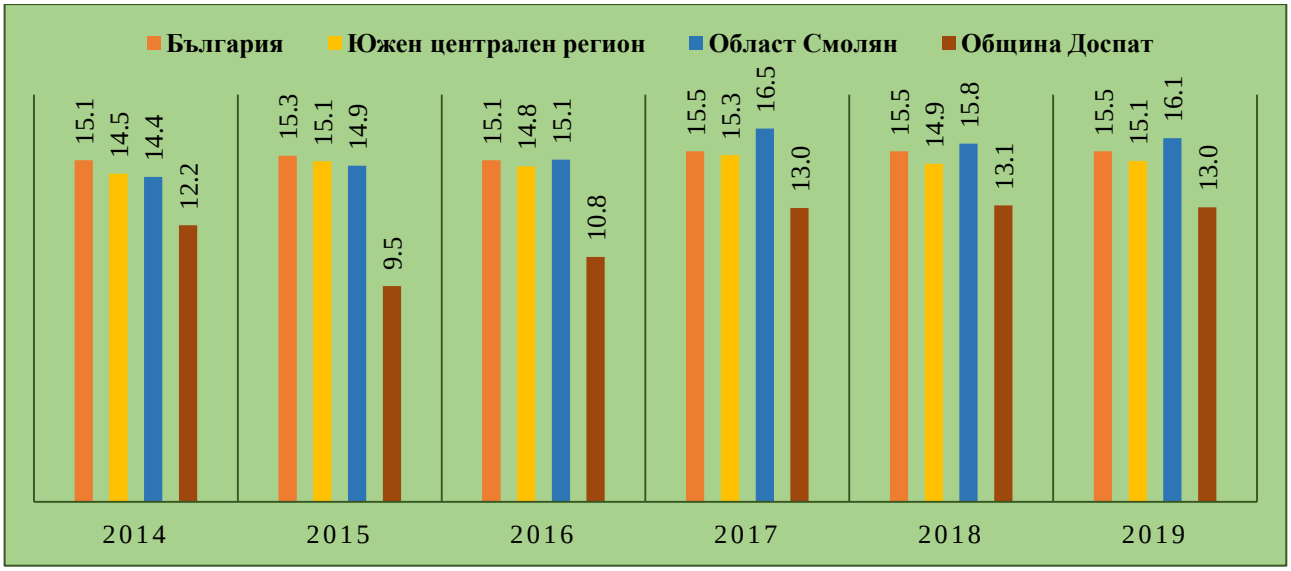

Източник: НСИ

Разликата между живородените деца и умрелите за една година на 1000 души от средногодишното население представлява **естествения прираст на населението**. При положителни стойности се приема, че са налице благоприятни демографски тенденции, а при неблагоприятни – негативни такива. В случая на община Доспат коефициентът на естествения прираст за 2019 г. по данни на НСИ се равнява на -6,5‰, което предполага темпове на обезлюдяване, сходни с тези на региона и по-благоприятни в сравнение с тези в областта.

Фигура 19: Естествен прираст на 1000 души от населението община Доспат, област Смолян и България (2014-2019 година)

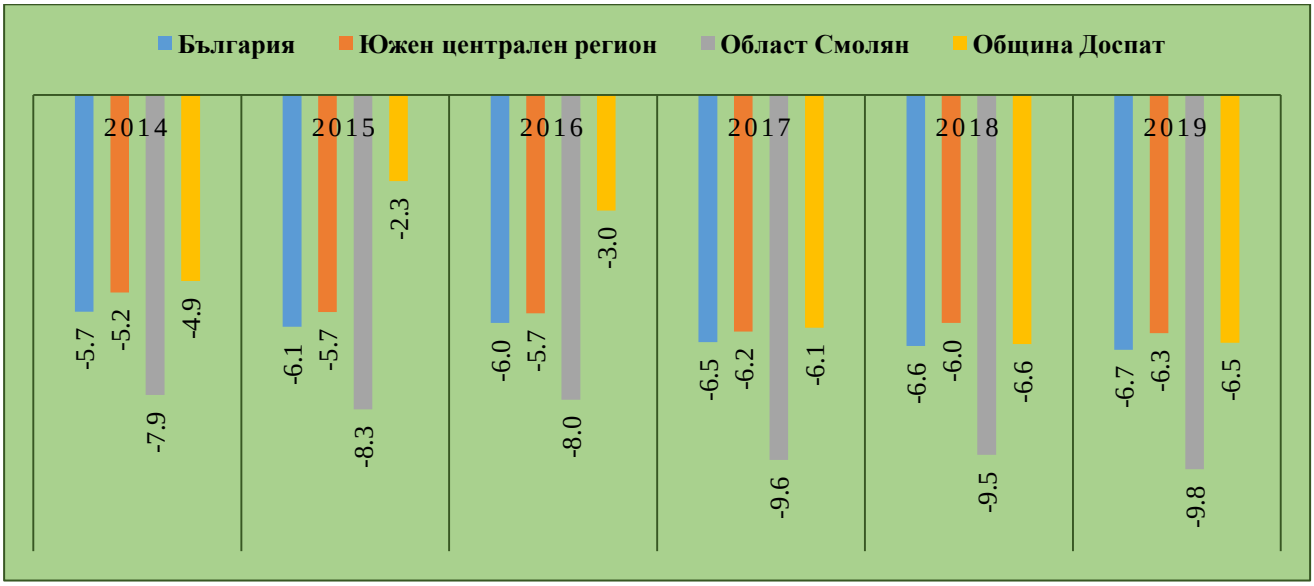

Източник: НСИ

Заселени, изселени и механичен прираст

Механичният прираст е разликата между заселилите и изселилите се жители на дадено населено място. Положителните стойности на индикатора се считат за благоприятна демографска тенденция. Механичният прираст е тенденциозно отрицателен показател на национално ниво през последните години. Област Смолян не е изключение и там също се наблюдават повече изселени, от колко заселени на годишна база. За да може да бъде направено съпоставяне на областно и общинско ниво, следващата фигура сравнява заселените и изселените на 1000 д. население.

Фигура 20: Коефициент на заселени и изселени жители на 1000 д. население в област Смолян и община Доспат (2014-2019 г.)

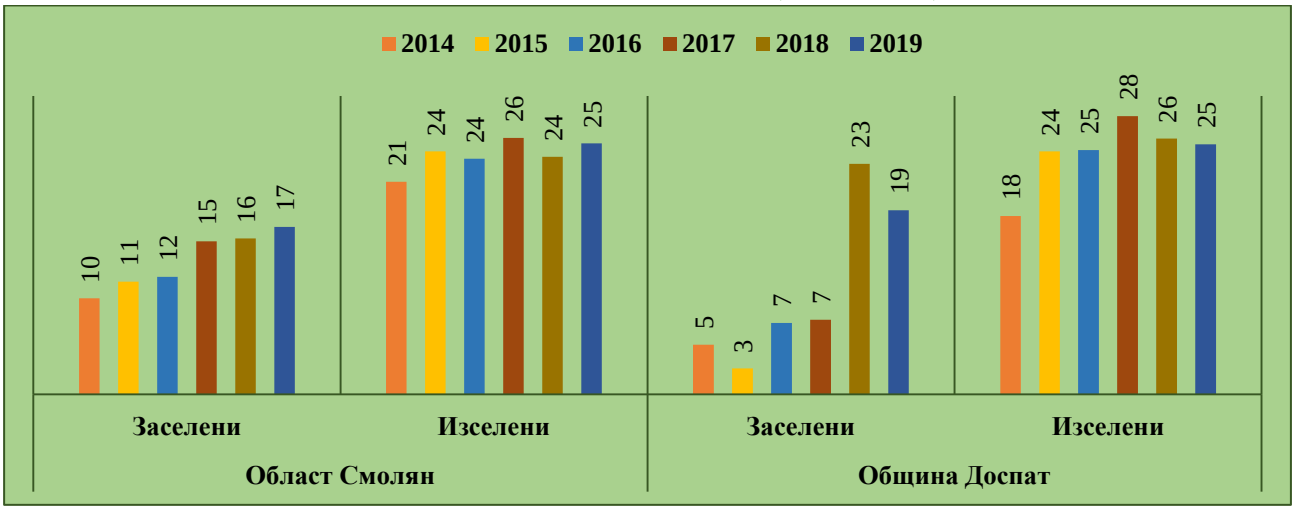

Източник: НСИ

За периода 2014-2019 г. община Доспат регистрира предимно отрицателен механичен прираст. Темповете на изселване в общината са сходни с тези в областта. Прави впечатление, че коефициентът на заселените е изключително нисък в началото на разглеждания период, но стойностите от 2018 и 2019 г. са обнадеждаващи. Общият брой на заселените в общината за разгледания период е 513 (средно 86 човека годишно), а на изселените – 1 186 (средно 98 души годишно). Подобряването на икономиката и социалната среда в община Доспат следва да окаже пряко влияние върху подобряването стойностите на показателя.

Фигура 21: Механичен прираст на 1000 души от населението в община Доспат, област Смолян и България (2014-2019 г.)

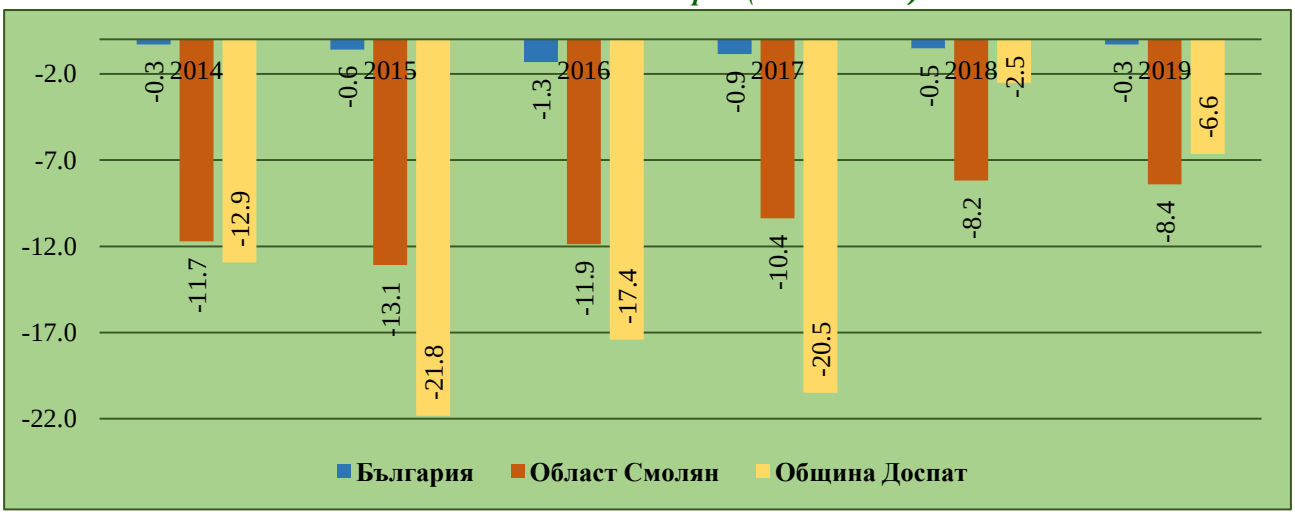

Източник: НСИ

Полова структура на населението

По отношение на половата структура на населението не се наблюдават значими изменения за периода 2014-2019 г. Тенденциозно се раждат повече момчета отколкото момичета, но по-дългата средна продължителност на живота при жените компенсира тази разлика и постепенно техният дял се увеличава.

Фигура 22: Разпределение на населението по пол в община Доспат за периода 2014-2019 г.

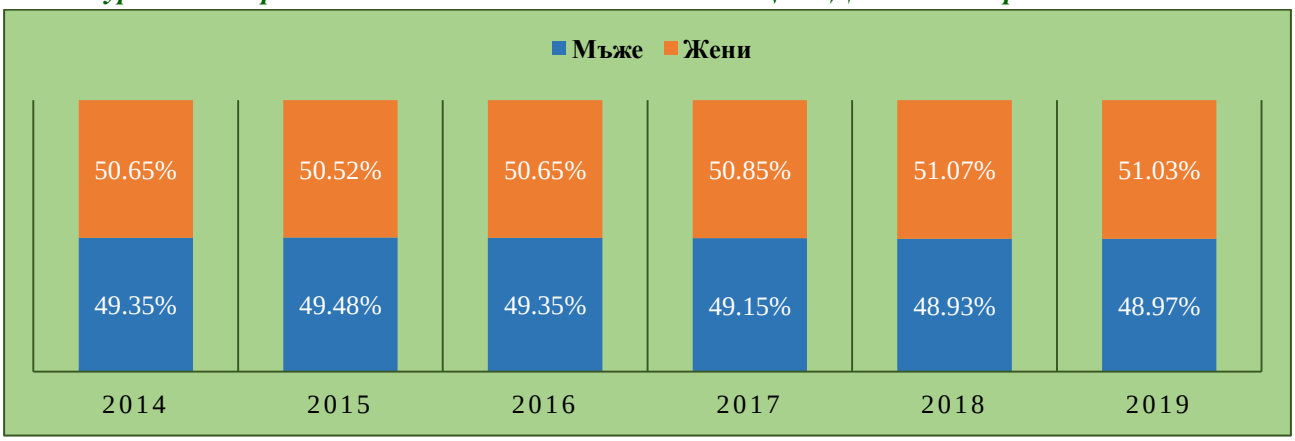

Източник: НСИ

Възрастова структура на населението

В последните 10 години се забелязва поетапно застаряване на населението на територията на страната. През 2010 година средната възраст в България е 41,9 години, а днес тя е 43,9 години.

Фигура 23: Възрастова структура на населението в община Доспат —2019 г.

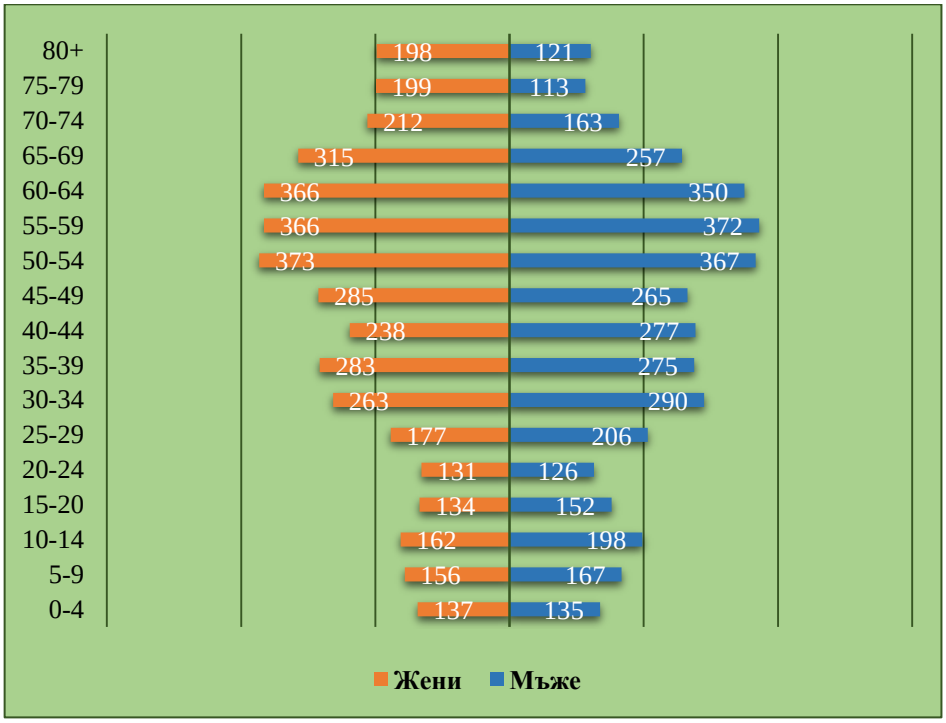

Източник: НСИ

Структурата на фигурата следва да бъде с пирамидална форма, но за съжаление в действителност е обърната пирамида, което ще рече, че населението над средна възраст е по-многобройно от младото население в община Доспат – броят на жителите в общината под 45 години е близо 3 500 бр. или едва 44% от цялото население на общината.

Етническа структура на населението

Данните за етническата структура на населението са от последното национално преброяване, проведено през 2011 г. Според него населението на общината е малко над 9 000 души, но едва 5 164 от тях са пожелали да отговорят на въпроса за етническа принадлежност (въпросът не е задължителен). На база на получените отговори, най-силно представен е българският етнос.

Фигура 24: Етническа структура на населението

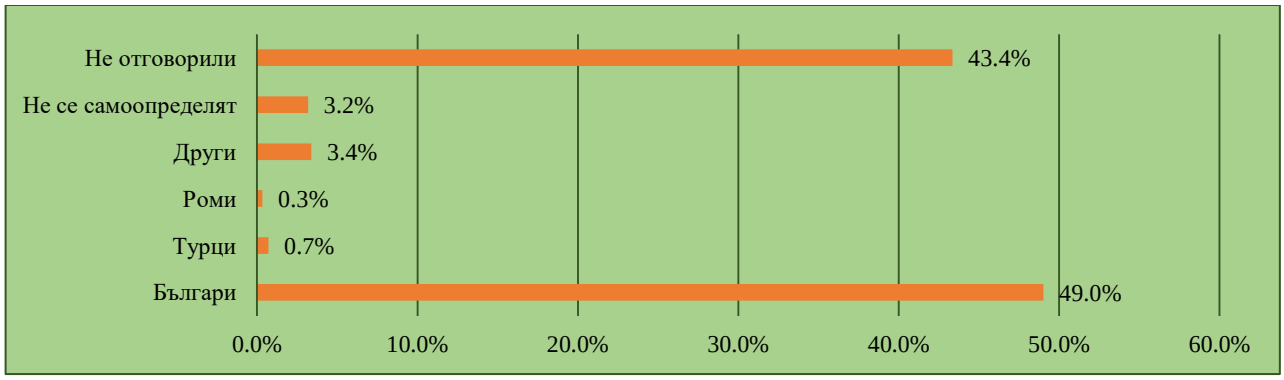

Източник: НСИ

2.3.2. Образователна характеристика

Детски градини

По отношение на броя на заведенията за предучилищно образование, в общината няма изменения в последните години. Функционират седем градини в рамките на община Доспат – ДГ „Слънце“ в гр. Доспат, ДГ „Звънче“ в с. Змеица, ДГ „Елица“ в с. Барутин, ДГ „Зора“ в село Цръчна, ДГ „Мечта“ в с. Късак, ДГ „Петя Дубарова“ в с. Любча и ДГ „Кокиче“ в с. Бръщен. В с. Чавдар има сформирана детска група. Създадени са организационни условия за задължително предучилищно обучение на 5 и 6-годишните деца. С промените в Закона за училищното и предучилищното образование през 2020 г. бе прието от учебната 2022/2023 г. предучилищните заведения да бъдат посещавани задължително и от 4 годишните деца, но не би следвало това да доведе до необходимост от разширяване на капацитета на вече съществуващите или изграждане на нови детски градини в общината.

За периода от учебната 2013/14 до 2019/20 г. се забелязва спад по отношение броя на децата и педагозите в предучилищните учебни заведения. Децата са намалели с 23,6%, а педагогическия персонал – с 25%. Равните темпове, с които намаляват педагози и деца, не обосновава необходимостта от привличане на нови обучаващи кадри до учебната 2022/23 г., когато посещаването на детска градина става задължително и за децата на 4-годишна възраст.

Таблица 16: Детски градини, деца, персонал, места и групи в община Доспат (уч. години 2011/12 – 2018/19)

Показатели	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19	2019/20
Детски градини	7	7	7	7	7	7	7
Места в детските градини	377	371	368	373	370	348	347
Деца в детските градини	331	322	316	295	272	243	253
Детски педагози (учители)	32 (30)	32 (30)	32 (30)	32 (30)	31 (29)	24 (23)	24 (23)
Места на 100 деца	114	115	116	126	136	143	137

Източник: по данни на НСИ

Училища

На територията на община Доспат функционират осем училища – по едно във всяко населено място. От училищата едно е средно училище (СУ „Димитър Благоев“), а седем са основни училища (ОУ „Васил Левски“ с. Чавдар, ОУ „Христо Ботев“ с. Късак, ОУ „Николай Йонков Вапцаров“ с. Барутин, ОУ „Яне Сандански“ с. Бръщен, ОУ „Васил Левски“ с. Змеица, ОУ „Христо Ботев“ с. Любча и ОУ „Никола Йонков Вапцаров“ с. Цръчна). До 2016 г. функционират още професионална гимназия и начално училище в град Доспат, но те са закрити, като началното училище е влято в средното такова. Във всички учебни заведения на територията на община Доспат обучението се извършва в една смяна.

Забелязва се постепенен спад в броя на учениците, обучаващи се в учебните заведения на територията на общината. За периода между учебните 2013/14 и 2019/20 г. е регистриран спад в броя на учениците от 8,1%, но следва да се отбележи, че се наблюдава положителна тенденция за ръст на учителите – 15,1% за същия период. Данните предполагат повишаване качеството на образованието в общината, вследствие на по-малкия брой ученици на един преподавател.

Таблица 17: Паралелки, учители и учащи се в ОУ и СУ в община Доспат по класове

Показател\ Уч. година	2013-14	2014-15	2015-16	2016-17	2017-18	2018-19	2019-20
I - IV клас							
Учители	23	24	24	34	34	34	32
Учащи	269	275	276	284	298	291	277
V - VIII*/ V - VII**							
Учители	37	37	38	36	34	34	34
Учащи	268	228	211	215	184	181	187
IX-XIII*/ VIII-XII**							
Учители	13	13	12	17	16	18	18
Учащи	140	153	141	155	177	165	158
Общо учители	**73**	**74**	**74**	**87**	**84**	**86**	**84**
Общо учащи	**677**	**656**	**628**	**654**	**659**	**637**	**622**
Общо паралелки	**42**	**43**	**37**	**27**	**26**	**25**	**27**

Източник: по данни на НСИ
** Данните след 2017-18 г. не са съпоставими с предходните периоди поради промени в Закона за предучилищното и училищното образование.*
*** От 2017/18 г. групирането се променя – V-VIII става V-VII, а IX-XIII става VIII-XII клас*

Друга положителна характеристика на училищното образование в община Доспат е относително ниския дял на ученици преждевременно напуснали образователната система. Годишно 5-6 деца напускат средно за периода от учебната 2013/14 до учебната 2018/19 г. Притеснително е, че най-много напуснали има през последните три години от разглеждания период, което индикира за риск от увеличаване на броя ученици, напуснали училищната система. Това обосновава и необходимостта от подобряване на образователната инфраструктура и включване на модерни методи за обучение с цел подобряване на качеството на предлаганата услуга и задържане на младежите в училищата.

Таблица 18: Брой и дял на напусналите образователната система в община Доспат спрямо общия брой ученици

Учебна година	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17	2017/18	2018/19
Брой напуснали	3	5	2	9	6	9
Дял напуснали	0,4%	0,8%	0,3%	1,4%	0,9%	1,4%

Източник: по данни на НСИ

2.3.3. Здравеопазване

Националната здравна карта е разработена в съответствие с изискването на чл. 29 от Закона за лечебните заведения, съгласно който чрез нея се определят и планират на териториален принцип потребностите на населението от достъпна извънболнична и болнична медицинска помощ и се осъществява националната здравна политика.

По данни от Националната здравна карта, в община Доспат функционират следните лечебни заведения – десет заведения за първична извънболнична помощ (шест индивидуални практики за първична извънболнична медицинска помощ и четири индивидуални практики за първична извънболнична медицинска помощ в направление дентална медицина) и филиал на център за спешна медицинска помощ (ФСМП-Доспат, намиращо се в общинския център). За ФСМП-Доспат се предвижда изграждане на нова сграда със стоманобетонна конструкция през 2021 г., финансирано от Министерство на здравеопазването. По данни на НСИ през 2019 г. медицинският персонал в общината се състои от петима лекари, 5 лекари по дентална медицина и шестима медицински специалисти по здравни грижи. Данните сочат, че натовареността на лекарите в общината е значително по-голяма от средното страната. Отново по данни на НСИ на един лекар/лекар по дентална медицина в община Доспат се падат 1566 души при средно 234 души на един лекар и 844 души на един лекар по дентална медицина за страната. Болничното обслужване на населението (най-близката болница до община Доспат) се извършва в МБАЛ „Бр. Шукеров“, гр. Смолян. На база на изложеното се извежда необходимостта от привличане на лекари, като това е възможно чрез реализиране на практики и стажове на територията на общината.

Общината е обезпечена от гледна точка на медикаменти посредством 2 аптеки в общинския център по данни на Изпълнителната агенция по лекарства. Освен това по информация на РЗИ Смолян в общината функционират пет дрогерии – 3 в общинския център и по една в селата Бръщен и Късак, които съгласно Наредба №29 за условията на реда и организацията на работата в дрогерията от 09.12.2008 г. имат право да продават медицински изделия. Освен изброените заведения, на основание на Наредба №5 от 06.07.2011 г. за условията и реда за получаване на разрешение за съхранение и продажба на лекарствени продукти от лекари и лекари по дентална медицина и снабдяването им с лекарствени продукти, в село Змеица ЕТ „Димко – д-р Димитър Димитров – АПМП – ИП“ има право да продава лекарства.

2.3.4. Социални услуги

Броят на освидетелстваните и преосвидетелстваните лицата с намалена трайна работоспособност в община Доспат за периода от 2014 до 2019 г. е 1 295. Това означава, че 16,5% от общото население на общината е с намалена трайна работоспособност, което е притеснително висок дял.

Като положителна характеристика следва да се посочи ниският дял на лицата, получаващи социални помощи на територията на община Доспат. Към 2014 г. техният брой е 57 (8 от тях деца) или 0,66%, а от тогава до 2020 г. техният брой бележи постоянен спад, достигайки 10 лица или 0,15%.

Социалната инфраструктура в общината се състои от две специализирани институции – Дневен център за деца с увреждания (гр. Доспат) и Център за обществена подкрепа (гр. Доспат). Центровете са създадени със средства от ОПРЧР през 2012 г. и чрез тях се цели подобряване качеството на живот, социално включване, пълноценна реализация и грижа за децата и общностите в риск. Чрез центровете децата получават подходяща подкрепа посредством обучителни, терапевтични, развлекателни и социални дейности. Капацитетът и на двете заведения е по 20 деца, като към 2020 г. капацитетът на центровете е запълнен. На база на тази информация следва да се проучат възможностите за разширяване на вече съществуващите или изграждане на нови специализирани институции. Други социални услуги предоставяни в общината са „Личен асистент“ по реда на Закона за личната помощ (53 ползвателя); „Домашен помощник“ по Национална програма „Предоставяне на грижи в домашна среда“ (35 ползвателя); „Топъл обяд“ (170 ползвателя); „Патронажна грижа за възрастни хора с увреждания“ (57 ползвателя); „Приемна грижа“ (3 ползвателя).

2.3.5. Трудов пазар и безработица

Негативните демографски процеси оказват пряко влияние върху трудовия пазар – все повече намалява броят на населението в и под трудоспособна възраст. По данни на НСИ населението на общината е намаляло с близо 9% в периода 2014-2019 г., а конкретно населението в трудоспособна възраст с близо 14%, което оказва негативно влияние по отношение на възможностите за развитие на икономиката. През 2014 г. 66,7% от населението на община Доспат е в трудоспособна възраст, а към 2019 г. – 61,2%. Въпреки това стойностите на показателя на общинско ниво продължават да са по-добри от средните за страната (59,8%).

Фигура 25: Население в под, над и в трудоспособна възраст в община Доспат за периода 2014-2019 г.

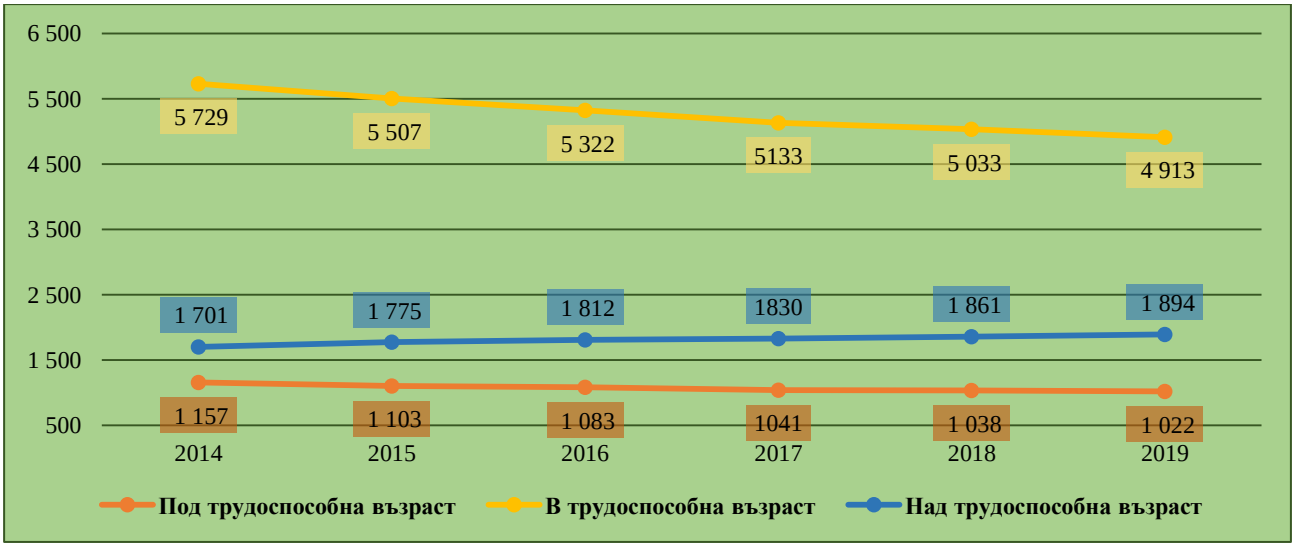

Източник: НСИ

Коефициентът на заместване (съотношението на населението над 65 г. към това във възрастовия диапазон 0-14 г.) в общината е 0,61%, което означава, че се очаква тенденцията за намаляване на дела на населението в трудоспособна възраст да се задълбочи.

Безработица

Данните на НСИ и ДБТ – Смолян сочат, че безработицата продължава да е сериозен проблем в община Доспат. Към 2019 г. нивата на безработица в общината са 3 пъти по-високи от средните за страната и два пъти по-високи от тези в област Смолян, въпреки че последните години се наблюдава положителна тенденция по отношение на показателя. Към 2019 г. регистрираните безработни лица в общината са 762, а разкритите нови работни места – 290. Друга негативна характеристика е ниският дял на регистрираните безработни лица, включени в квалификационни и преквалификационни курсове в периода 2014-2019 г. – под 0,5% (с изключение на 2018 г. делът е 4,3%). Изложените данни обосновават необходимостта от провеждането на целенасочена политика за справяне с безработицата в община Доспат.

Фигура 26: Средногодишна безработица в община Доспат и различните административни нива в проценти

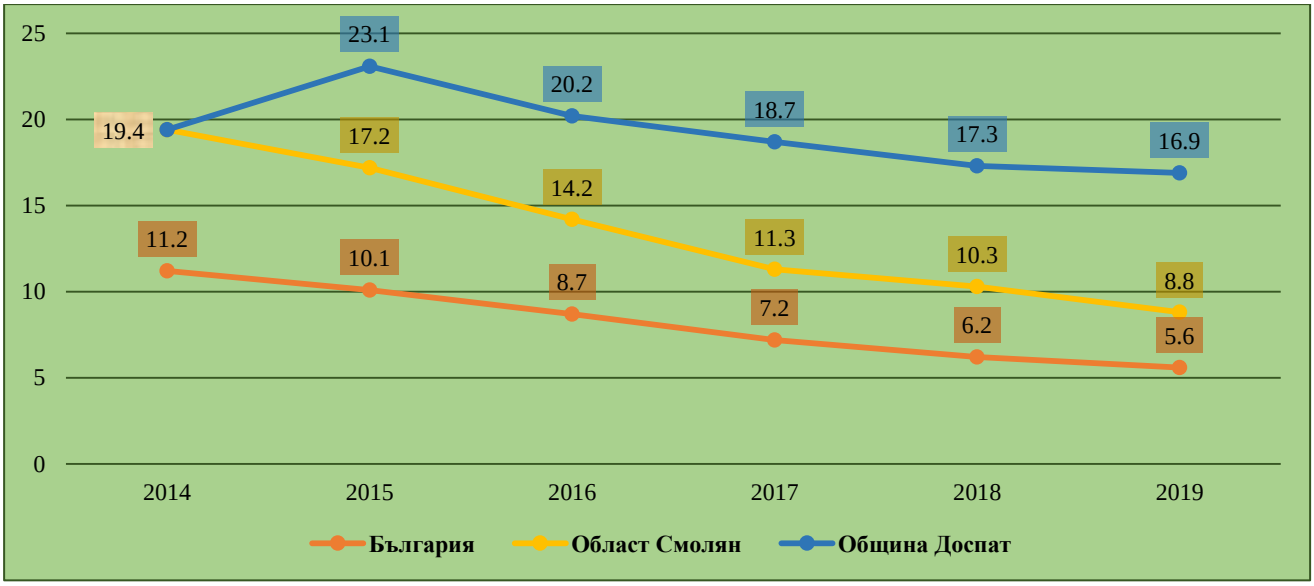

Източник: НСИ, ДБТ – Смолян

2.3.6. Производителност на труда

Производителността на труда е един от компонентите на конкурентоспособността, който може да се определи чрез съотношението между произведената продукция и броя на заетите в съответния сектор – в конкретния случай, чрез остойностяване на произведената продукция на едно заето лице в общината.

В периода 2014-2018 г. се наблюдава ръст по отношение на произведената продукция на заето лице в общината – от 30 434 лв. в началото на периода до 36 354 в края му или ръст от 20%. Положителното движение по отношение на показателя се наблюдава във всеки един от икономическите сектори, като в секторите индустрия и услуги темповете на растеж са сходни със средните за общината. Въпреки че данните за първичния сектор са конфиденциални по смисъла на Закона за статистиката, на база на наличната информация се прави извода, че именно там е най-висока стойността на произведена продукция на заето лице, а най-ниска – в сектор услуги.

Фигура 27: Произведена продукция (в хил. лв.) на едно заето лице по икономически за периода 2014-2018 г.*

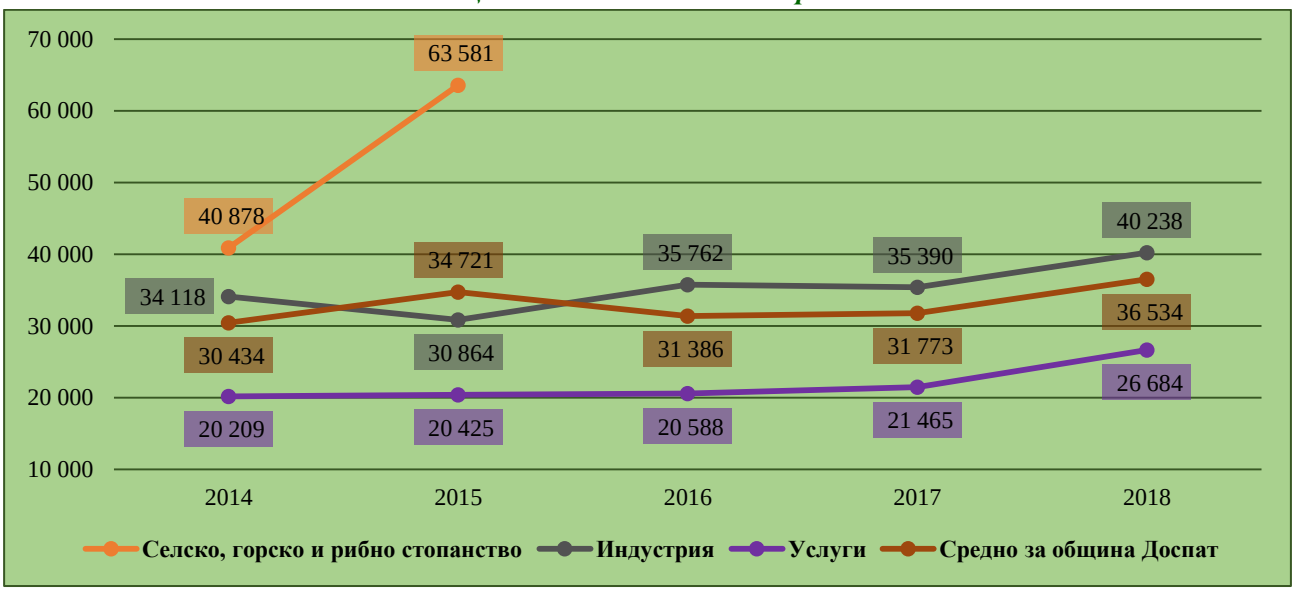

Източник: по данни на НСИ, собствени изчисления

Забележка: Данните за секторите индустрия и услуги за периода 2014-2015 г. са конфиденциални по смисъла на Закона за статистиката.

2.3.7. Доходи на населението

Повишаването на заетостта, добрата икономическа обстановка в страната, административното повишение на възнагражденията, както и повишената производителност на труда, дават възможност доходите на населението също да растат.

Фигура 28: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение и по икономически сектори в община Доспат за периода 2014-2018

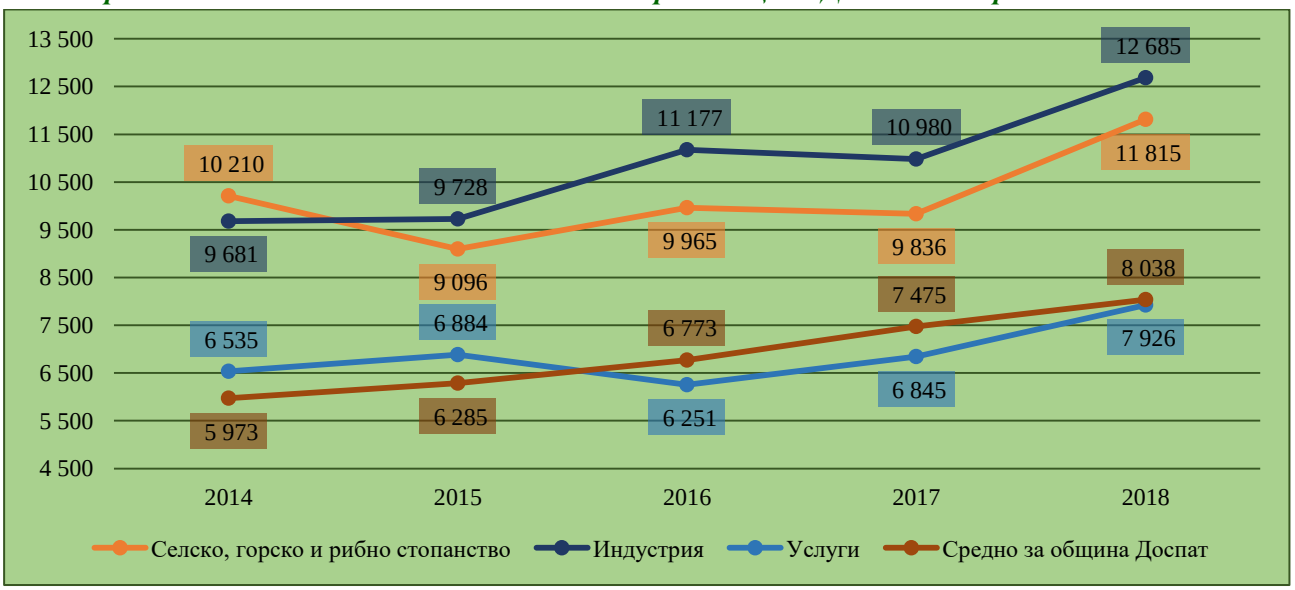

Източник: НСИ

Средната годишна заплата по сектори в общината се увеличава с различни темпове спрямо различните икономически сектори. Най-голям ръст има в индустриалния сектор, който е и от най-голямо значение за общината (най-голям дял от заетите лица и произведената продукция е именно във вторичния сектор). За периода 2014-2019 г. заплатата в сектора се е покачила с 31%, а от 2015 г. насам това е и най-високо платеният сектор на икономиката в община Доспат. Покачването в сектор услуги е 21%, а в аграрния сектор – 16%. Третичният

икономически сектор е с най-ниско заплащане през целия разглеждан период. Част от заплатите към отделните икономически дейности са конфиденциални по смисъла на Закон за статистиката, в следствие на което нивата на заплатите в секторите индустрия и услуги не са абсолютно точни и стойностите са по-скоро ориентировъчни.

Фигура 29: Средна годишна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение в община Доспат и по административни нива за периода 2014-2018 г.

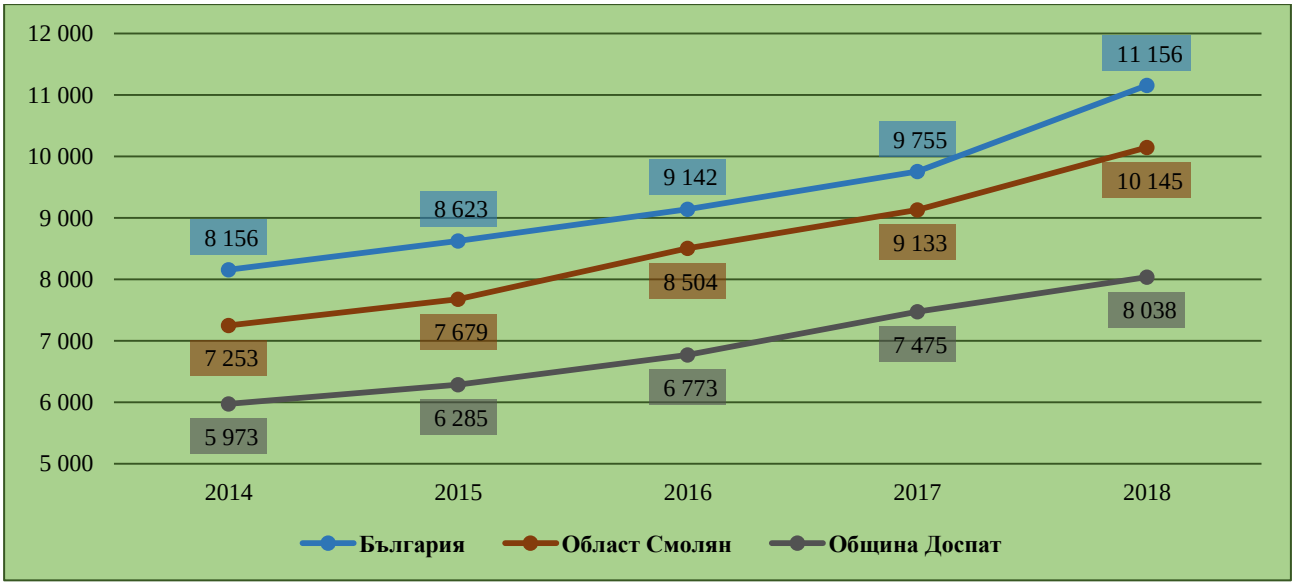

Източник: НСИ, собствени изчисления

В периода 2014-2018 г. средната работна заплата в община Доспат бележи постоянен ръст – за пет години тя се е повишила с 2 065 лв. или 34,6%, което е близо до темповете на растеж на областно и национално ниво (съответно 39,9% и 36,8%), но разликите между средните заплати на общинско, областно и национално ниво продължават да се увеличават. През 2014 г. малко над 2 000 лева е била разликата в заплащането на общинско и национално ниво на годишна база, а към 2018 г. тази стойност е вече над 3 000 лева. Необходима е реализацията на икономически подем и повишаване на конкурентоспособността на местата икономика, което да допринесе за ръст по отношение на средната работна заплата. Повишаването на доходите на населението от своя страна ще спомогне за подобряване на негативния механичен прираст, защото не малка част от жителите на община Доспат я напускат именно в търсене на по-добри условия на труд.

2.3.8. Изводи

Проблеми

- Изразен негативен естествен и силно негативен механичен прираст;
- Постепенно обезлюдяване на населените места;
- Спад в броя на учениците и децата посещаващи детски градини;
- Висока натовареност на медицинските лица в общината;
- Висок дял на лица с намалена трудоспособност;
- Социалната инфраструктура в общината е със запълнен капацитет;
- Пренатовареност на медицинския персонал;
- Значително по-ниско възнаграждение спрямо средното за страната и областта.

Потенциали

- Ръст по отношение броя на учителите в общината;
- Нисък дял на лицата получаващи социални помощи в общината;
- Възможност за увеличаване на капацитета на социалната инфраструктура;
- Намаляване на средногодишната безработица в общината;
- Общината е по-добре обезпечена по отношение на аптеки от средното за страната.

2.4. ИНФРАСТРУКТУРНО РАЗВИТИЕ, СВЪРЗАНОСТ И ДОСТЪПНОСТ НА ТЕРИТОРИЯТА

2.4.1. Транспортна инфраструктура и достъпност

Транспортни коридори с национално и наднационално значение

Основната TEN-T мрежа на ЕС свързва главните урбанизационни центрове на развитие и следва да бъде реализирана до 2030 г. Разширената TEN-T мрежа включва довеждащи до основната мрежа направления. Така се постига по-пълно покритие на територията и обслуженост на много повече градове – центрове на развитие. През територията на община Доспат не преминават участъци от основната или разширената TEN-T мрежа. Най-близкият такъв е пътят „Пловдив-Рудозем“, който е част от разширената TEN-T мрежа.

През територията на общината преминава второстепенната урбанизационна ос „Петрич-Сандански-Смолян-Кърджали-Одрин“ (т. нар. „Южна хоризонтала“), която е с национално значение, но развитието ѝ е определено като проблематично в ИТСР на ЮЦР. На нея се разчита за активизирането на родопския регион при продължението ѝ в посока източната част на страната.

Автомобилен транспорт и инфраструктура

Автомобилният транспорт е единствения, осигуряващ достъп до община Доспат, поради което развитието и поддържането на пътната мрежа е от първостепенно значение за общината. Общата дължина на общинска и републиканска пътни мрежи, преминаващи през територията на община Доспат е 84,5 км, а плътността на пътната мрежа е – 0,176 км/км^2. Републиканската пътна мрежа на територията на общината се състои от второкласния **II-37** (/Ябланица-Ботевград/-Джурово-Етрополе-Пирдоп-Панагюрище-Пещера-Батак-Доспат-Барутин) и третокласните **III-197** (Гоце Делчев-Сатовча-Доспат-Борино-Грохотно-Девин), **III-843** (Велинград-Горски пункт „Селище“-Сърница-/Батак-Доспат/). Дължината на път **II-37** на територията на общината е 18,7 км, като цялата отсечка е в добро състояние, в следствие на реализирани ремонтни дейности през 2016 г. Път **III-197** е с дължина от 22,5 км (на територията на община Доспат). През 2020 г. са извършени ремонтни дейности на отделни пътни отсечки с обща дължина 1,84 км, но въпреки това близо 6 км от пътя продължава да е в лошо състояние. Малко над 4 км от републиканския път **III-843** попадат в обхвата на община Доспат, като състоянието на пътната настилка е добро. На база на представената информация се обосновава необходимостта от ремонтни дейности единствено на отсечки **от III-197**, но поради липсата на капиталова програма на ОПУ Смолян за периода 2021-2027 г. към момента на изготвяне на ПИРО не може да се посочи дали такива са предвидени.

Общата дължина на общинската пътна мрежа в община Доспат е 39,2 км. Тя се състои от следните шест пътя – SML1080 (/Доспат-Гоце Делчев/-с. Любча) с дължина 4,5 км (2 км в

добро състояние и 2,5 км в задоволително); SML1081 (/Доспат-Девин/-с. Късак) в добро състояние и с дължина от 2 км; SML1082 (/Доспат-Девин/-с. Змеица) в добро състояние и дължина от 1 км; SML2083 (с. Барутин-с. Чавдар) с обща дължина от 7 км, като 3,2 км са в отлично състояние, а 3,8 – в задоволително; SML1084 (Владово дере-с. Бръщен) в отлично състояние и дължина от 12,8 км; SML1085 (Владово дере-с. Црънча) с дължина от 4,2 км и отлично състояние на пътната настилка; път SML3086(/Доспат-Гоце Делчев/-землищна граница на гр. Сърница) – дължина от 7,7 км, от които 4,5 км в задоволително състояние и 3,2 км в лошо състояние. Плътността на общинската пътна мрежа е 0,1387 км/км^2, което под средното за страната (0,16-0,20км/км^2). В ОУПО Доспат е предвидено доизграждането на общинската пътна мрежа, посредством три нови пътни връзки – с. Сатовча-с. Бръщен, отклонение от пътя с .Сатовча-с. Бръщен към с. Црънча и пътна връзка северно на язовир Доспат, която да свързва **III-843** и път **II-37**.

По данни от ОУПО Доспат, състоянието на уличната мрежа в общината е незадоволително, като в по-голямата си част тя е на повече от 30 години, което означава, че експлоатационният срок на износващия асфалт е изтекъл. Изложеното обосновава необходимостта от залагането на проекти за реконструкция и рехабилитация на вътрешно селищната пътна мрежа.

Фигура 30: Състояние на ОПМ и РПМ на територията на община Доспат

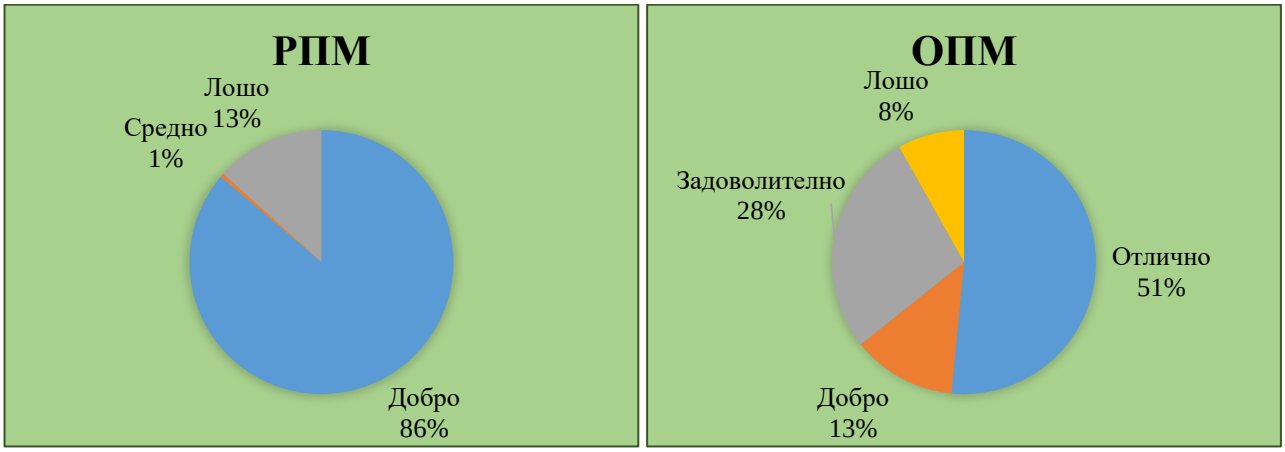

Източник: ОПУ Смолян, Община Доспат, собствени изчисления

2.4.2. Енергийна инфраструктура (Електроснабдяване)и ВЕИ

Електроенергийна инфраструктура

Електроснабдяването в община Доспат се осъществява посредством националната енергийна мрежа, по-конкретно от ВЕЦ „Батак“ към подстанция „Широка поляна“, към гр. Доспат, където е и разположена възлова подстанция 20/0,4 kV. Действащи съоръжения са още трафопостове 20/0,4 kV по населените места, ел. проводи средно напрежение 20 kV и осветителни тела за улично осветление. Стопанисването на електроразпределителната мрежа и прилежащите ѝ съоръжения се осъществява от „EVN България“. Всички населени места в общината са електрифицирани, като електроенергийната система е добре развита и оразмерена да поеме много по-голямо натоварване, което следва да стимулира икономическото развитие. Като проблем на електроенергийната инфраструктура се отчита нейната амортизация – над 60% от съоръженията са в експлоатация над 20 г., част от стълбовете и проводниковата мрежа са с изтекъл срок на годност. Съществуват и проблеми в отделни селища с пад на

напрежението над допустимите норми, поради наличието на дълги мрежи с малки сечения и недостатъчния брой трафопостове. Друг проблем е и амортизираната електроснабдителна мрежа ниско напрежение в някои населени места, като с. Чавдар, където е наложително частична подмяна на ел. проводници и стълбове. В лошо състояние е и уличното осветление в някои от населените места. Необходимо е реконструкция и модернизация чрез подмяна на проводници, доставка и монтаж на енергоикономични улични осветителни тела, часовникови механизми, фотоклетки, съгласно съвременните изисквания.

Фигура 31: Електропреносна система на България

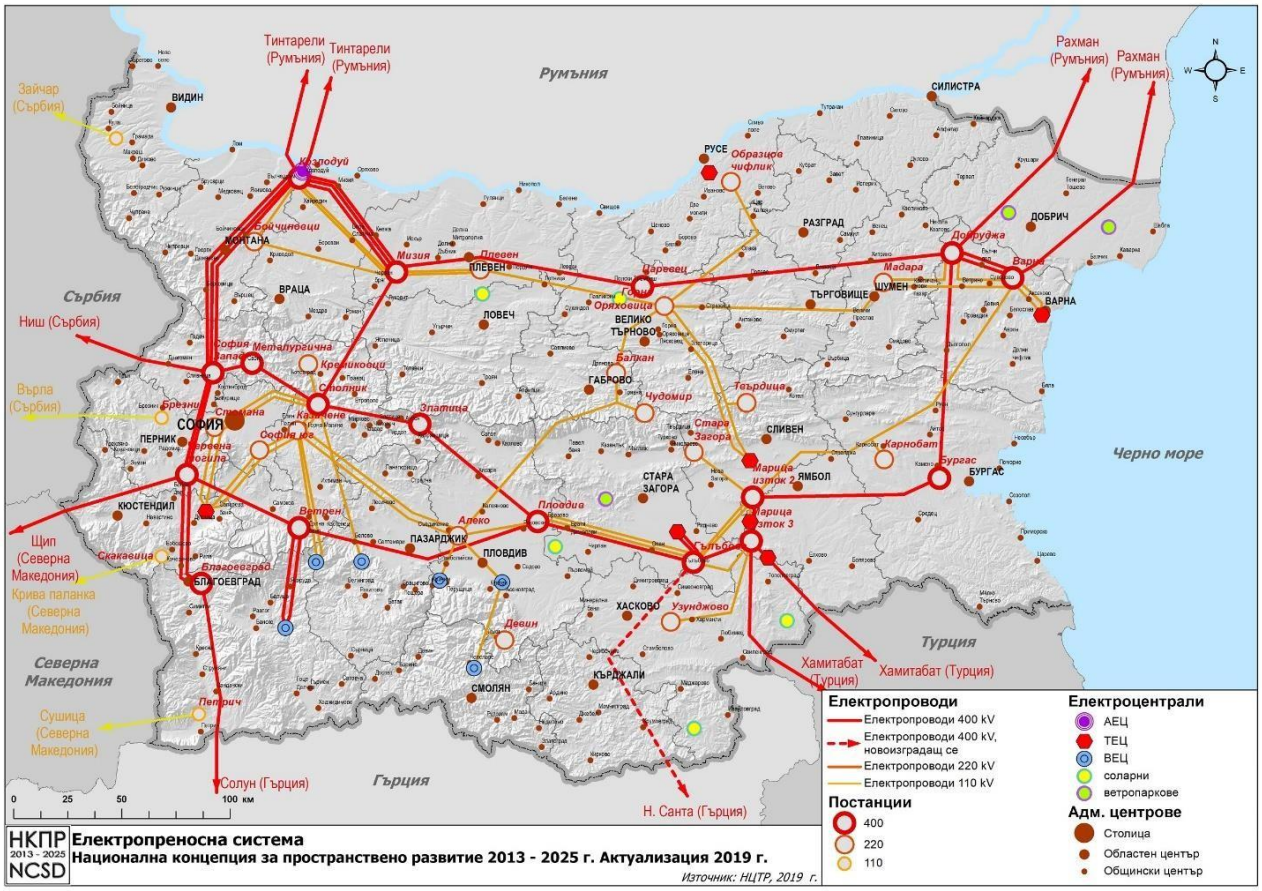

Източник: АНКПР

Таблица 19: Брой осветителни тела и инсталирана мощност (2018 г.)

Населено място	Осветителни тела (брой)	Инсталирана мощност (kW)
гр. Доспат	601	29,86
с. Барутин	301	15,61
с. Бръщен	116	6,29
с. Змеица	220	11,92
с. Късак	165	8,9
с. Любча	220	11,68
с. Чавдар	92	4,67
с. Цръчна	94	4,31
Общо:	**1 809**	**93,24**

Източник: Общинска програма за енергийна ефективност на община Доспат

Възобновяеми източници на енергия

За разработването на този раздел са използвани данни от Дългосрочна програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2012-2022 г. (ДПНИВЕИ) и от Краткосрочната програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници и биогорива за периода 2019-2023 г. (КПНИВЕИ).

Към 2017 г., по данни на Агенцията за устойчиво енергийно развитие, в община Доспат функционират 5 обекта за производство на електроенергия посредством възобновяеми енергийни източници, описани в следващата таблица.

Таблица 20: Централи и евентуални производствени мощности на територията на община Доспат

Производител	Обект	Инсталирана мощност MW
„Хидроенерджи Груп“ ООД	МВЕЦ „Цръчна“	3,2
„Еко Енергия Доспат“ ЕООД	ТЕЦ „Екоенергиен парк Доспат – газификация и ко-генерация“	1,5
„Титан – ВС“ ЕООД	ФтЕЦ „Титан – Доспат“	0,09
„Лагуна 2006“ ЕООД	ФтЕЦ „Лагуна – Доспат“	0,06
ЕТ „Галина Бабчева“	ФтЕЦ „Галина Бабчева – Доспат“	0,08
Общо:		**93,24**

Източник: АУЕР

През изминалите години община Доспат е изпълнила един проект за внедряване/оползотворяване на ВЕИ, а именно – инсталиране на локална котелна централа на палети в Спортна зала Доспат, посредством която се спестяват 60 000 kW/h годишно. Що се отнася до частния сектор – няма информация за предприятия, които да са внедрили ВЕИ (изключвайки отоплението чрез изгаряне на биомаса). В домакинствата пък използването на ВИ се ограничава до индивидуални инсталации за битова гореща вода (отново изключвайки отоплението чрез изгаряне на биомаса).

Следва да бъде насърчено производството и използването на ВЕИ в публичния и частния сектор, като това ще доведе до подобряване сигурността на енергийните доставки и намаляване на разходите за енергия, повишаване на конкурентоспособността, намаляване на емисиите на парниковите газове и подобряване на икономическите и социалните перспективи за регионално развитие.

2.4.3. Водоснабдителна и канализационна инфраструктура

Водопреносна и водоснабдителна мрежи

Територията на община Доспат се обслужва от „Водоснабдяване и канализация“ ЕООД – град Смолян. Във всички населени места в общината има изградена водоснабдителна мрежа, като в общината няма населени места с режим на водоснабдяване. Водоснабдяването се осъществява на принципа на самотек за всички населени места, с изключение на селата Бръщен и Цръчна, които се снабдяват чрез помпи. Основен проблем са високите загуби във водопроводната мрежа (проблем, който е характерен за почти цялата страна), дължащи се на амортизирани водопроводи. Необходимо е да се извърши подмяна на остарялата водоснабдителна мрежа с нова такава.

Канализационна мрежа и ПСОВ

Канализационната система на територията на община Доспат е частично изградена. Битовите отпадъчни води се заустват от канализационните колектори в гр. Доспат, с. Барутин, с. Бръщен и с. Цръчна – в р. Доспат, от канализационен колектор в с. Любча – в р. Осина и от колекторите в селата Змеица, Късак и Чавдар – в р. Сърнена. Загубите по канализационните мрежи се оценяват на около 30% поради тяхната амортизация. Към момента на изготвяне на ПИРО Доспат няма действаща ПСОВ на територията на общината, но са налични поне три инвестиционни плана – за населените места Доспат, Барутин и Змеица. Необходимо е доизграждането на канализационната система и реализирането на проектите за ПСОВ, за да се постигне превенция на замърсяването на почвите, повърхностните и подземните води.

2.4.4. Жилищен фонд

Анализът на жилищния фонд има социално-икономически характер, който изследва характеристиката на жилищата и на жилищните сгради, в които те са разположени и постигнатите нива по отношение на задоволяването на населението с жилища и жилищна площ.

Таблица 21: Брой на наличните жилища с основните им параметри в община Доспат – 2011 г.

Населено място	Брой жилища	Брой жилищни помещения	Брой стаи	Жилищна площ ($м^2$)
гр. Доспат	848	4 492	3 718	72 382
с. Барутин	506	2 619	2 146	34 083
с. Бръщен	286	1 209	963	16 813
с. Змеица	486	2 224	1 814	33 086
с. Късак	226	1 088	877	14 871
с. Любча	328	1 139	895	16 964
с. Цръчна	212	1 047	844	16 929
с. Чавдар	123	564	447	8 166
Община Доспат	**3 015**	**14 382**	**11 704**	**213 294**

Източник: НСИ

Данните за размера на жилищната площ по населени места, съпоставени с данните за броя на населението, формират показателя за степента на задоволеност на населението с такава. Към 2011 г. този показател за община Доспат е със стойности, които са относително високи – 24,4 $м^2$ на глава от населението. Част от наличните жилища на територията на общината не се използват, като техният брой към 2011 г. е 278 или почти 10% от общия жилищен фонд.

По отношение на вида конструкция преобладават тухлените сгради – 2 268 или 75% от общият сграден фонд. Следват каменните конструкции – 686 или близо 22%. Малко повече от 1% от сградния фонд е съставен и от панелни конструкции – 41 на брой към 2011 г.

Средната площ на едно жилище в община Доспат към 2011 г. е 70 $м^2$, а съотношението между чистата жилищна площ и общата полезна площ е 3 към 4.

2.4.5. Изводи

Проблеми

- Незадоволително състояние на общинската пътна мрежа;
- Лошо състояние на уличната мрежа в общината;
- Амортизация на електропреносната инфраструктура;
- Замърсяване на почвите и водите с отпадъчни води.

Потенциали

- Възможност за оползотворяване на неизползвания сграден фонд;
- Добро състояние на РПМ;
- Възможност за доизграждане на канализационната мрежа и ПСОВ;
- Модернизация на осветителните тела и намаляване на разходите за електричество;
- Внедряване на ВЕИ в частния и публичния сектор.

2.5. ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ И РИСКОВЕ

2.5.1. Атмосферен въздух

Опазването на атмосферния въздух е от особена важност, поради прякото влияние, което оказва върху човешкото здраве. Качеството на атмосферния въздух на територията на общината не е зависимо от регионални промишлени източници на емисии, а само от местни такива, но тяхната степен на въздействие е определена като незначителна. Отдалечеността на района от международните транспортни коридори се явява предимство по отношение качеството на атмосферния въздух. През зимния период се наблюдават емисии от прах и въглероден окис, дължащи се на използвания за отопление дървен материал, но емисионния фон остава в допустимите норми.

2.5.2. Води

Водните тела на територията на община Доспат са реките Доспат и Сърнена (част от басейна на река Места), както и язовир Доспат. Състоянието на водните тела е описано в следващата таблица.

Таблица 22: Състояние/потенциал на водните тела на територията на община Доспат 2019 г.

Наименование	Биологични елементи	ФХ елементи	Екологично състояние/потенциал	Химично състояние
река Сърнена	Неизвестно	Добро състояние	Умерено състояние	Добро състояние
река Доспат	Много лошо състояние	Умерено състояние	Много лошо състояние	Неизвестно
язовир Доспат	Добро състояние	Умерен потенциал	Лош потенциал	Неизвестно

Източник: РИОСВ Смолян

Вземайки под внимание и данните за състоянието/потенциалите на водните тела на територията на общината от предходни години, налични в годишните доклади на РИОСВ Смолян, се наблюдава тенденция за подобряване на показателите на язовир Доспат, запазване на нивото на показателите по отношение на река Сърнена и влошаването им по отношение на р. Доспат. Като причини за последното може да бъде посочена липсата на изградени ПСОВ. Качествата на подземните води на територията на общината са определени като добри.

2.5.3. Почви

На територията на община Доспат са регистрирани единични случаи на почвено замърсяване от локален характер. Няма нарушаване на земите и почвите вследствие на извършването на дейности от добивната промишленост. На територията на общината няма складове/площадки за съхранение на негодни за употреба препарати за растителна защита, които евентуално да окажат негативно влияние върху почвите. През 2019 г. са констатирани три нерегламентирани замърсявания на площи с битови и/или строителни отпадъци, като нередностите са отстранени.

Ерозията на почвата е процес на разрушаване, пренасяне и отлагане на почвени частици, основно чрез вятър и дъждовни води, при протичане на естествени и/или антропогенни процеси. Ерозията води до намаляване количеството на хранителните елементи и запасите на почвена влага. Лекият механичен състав на почвите в района, големите наклони и силната разчлененост на релефа благоприятстват ерозионните процеси, но отсъства конкретна информация и данни за засегнатите площи.

2.5.4. Радиоекологичен мониторинг и контрол. Шум

Възможните източници на шумово замърсяване в община Доспат са три – шум от производствените мощности на стопански обекти, транспортен шум и шум около увеселителни заведения. На територията на община Доспат не се наблюдават повишени нива на шумово замърсяване.

Югозападно от с. Барутин се намира една от бившите уранови мини в страната, експлоатирана в периода 1957-1989 г, което е и причината за наличието на пет пункта за измерване и контрол на радиацията в пределите на общината. Пунктовете за наблюдение на необработваемите площи са два – Барутин и Доспат и при тях не са отчетени превишения спрямо естествения радиационен фон. Същата е ситуацията и при пункта за наблюдение на повърхностни води при р. Доспат. Слаби превишения на общата алфа активност, бета активност и съдържанията на естествен уран и радий са отчетени в седиментите при р. Барутинска преди вливане в р. Осинска, р. Осинска след вливане в р. Барутинска и р. Барутинска под шахта 3 от района на обект „Изгрев“ (бившата урановата мина). Данните обосновават необходимостта от продължаване на ежегодните измервания на радиационния фон в общината.

2.5.5. Защитени територии и защитени зони

В границите на община Доспат попадат напълно или частично една защитена местност и три защитени зони. Общината се отличава с висока консервационна значимост – почти 80% от територията ѝ попада в обхвата на националната екологична мрежа, като тези части на общината се отличават с ограничен режим на разполагане на основни човешки дейности и инвестиционни инициативи.

Защитени територии

Защитена местност 521 „Караджа Дере“ е обявена със заповед №РД-406 от 07.07.2008 г., бр. 73/2008 на Държавен вестник, а площта ѝ е променена със Заповед №211 от 21.03.2019 г., бр. 34/2019 на Държавен вестник. Местността е с площ от 1028,73 ха и обхваща напълно или частично землищата на гр. Доспат и с. Късак. С нейното обособяване се цели да се опазят местообитанията на редки и защитени растителни и животински видове по поречието на р. Сърнена (Караджа дере) и прилежащите ѝ територии, сред които балканска

паламида (Doronicum austriacum Jack), зеленоцветен напръстник (Digitalis viridiflora Lind), родопска горска майка (Lathrea rhodopea Dingler), планинска дилянка (Valeriana Montana L.) сойка (Garrulus glandarius), черен кълвач (Dryocopus martius), червеногърба сврачка (Lanius collurio), черен синигер (Parus ater), голям пъстър кълвач (Dendrocopus major), обикновена кръсточовка (Loxia curvirostra), европейска блатна костенурка (Emys orbicularis), планинска жаба (Rana temporaria L.), жаба дървесница (Hylla arborea), глухар (Tetrao urogallus), видра (Lutra lutra) и др. За да бъде постигната посочената цел в обхвата на местността е въведен следния режим на дейностите:

- Забраняват се голи сечи, както и отсичане на отделни стари и хралупести дървета;
- Забранява се залесяване с неместни за района растителни видове;
- Забранява се разселване на неместни за района животински видове;
- Забраняват се корекции на речното корито и дейности, водещи до нарушаване на естественото състояние на водното течение, бреговете и прилежащите територии на река Сърнена (Караджа дере), с изключение на такива, необходими в случай на бедствени ситуации;
- Забранява се търсене, проучване и добив на подземни богатства;
- Забранява се строителство на нови пътища с трайна настилка;
- Забранява се строителство на сгради и съоръжения, с изключение на посетителски и информационни центрове, екопътеки и съпътстващата ги инфраструктура;
- Забранява се строителство на водноелектрически централи;
- Забранява се паленето на огън, освен на определените за това места;
- Забранява се използване на неселективни средства за борба с вредители в горите.

Защитени зони

Защитена зона BG0001030 „Родопи – Западни“ – обявена с Решение №611 от 16.10.2007 г. (ДВ, бр. 85/2007 г.) и изменена с Решение №811 от 16.11.2010 г., бр. 96/2010 на Държавен вестник. Защитената зона е обявена по Директивата за опазване на природните местообитания и дивата флора и фауна 92/43/ЕИО. Общата ѝ площ е 272 851,4 ха. Частта, попадаща в пределите на община Доспат, обхваща землищата на град Доспат и селата Барутин, Бръщен, Змеица, Късак, Любча, Црънча и Чавдар.

Защитена зона BG0002063 „Западни Родопи“ – обявена със Заповед №РД-835 от 17.11.2008 г. (ДВ, бр. 108/2008) и с увеличена площ с Решение №335 от 26.05.2011 г. (ДВ бр. 41/2011) и Заповед №РД-890 от 261.11.2013 г. (ДВ бр. 107/2013). Защитената зона е обявена по Директивата за опазване на дивите птици 2009/147/ЕИО. Общата ѝ площ е 133 384,78 ха, а частта, попадаща в пределите на община Доспат, обхваща землищата на град Доспат и село Късак. С обособяването на зоната се цели опазване и поддържане на местообитанията на видове птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние. Обект на опазване са черен щъркел (Ciconia nigra), бял щъркел (Ciconia ciconia), осояд (Pernis apivorus), полски блатар (Circus cyaneus), малък креслив орел (Aquila pomarina), скален орел (Aquila chrysaetos), малък орел (Hieraaetus pennatus), сокол скитник (Falco peregrinus), планински кеклик (Alectoris graeca), лещарка (Bonasa bonasia), глухар (Tetrao urogallus), бухал (Bubo bubo), врабчова кукумявка (Glaucidium passerinum),

уралска улулица (Strix uralensis), пернатонога кукумявка (Aegolius funereus), козодой (Caprimulgus europaeus), земеродно рибарче (Alcedo atthis), сив кълвач (Picus canus), черен кълвач (Dryocopus martius), среден пъстър кълвач (Dendrocopos medius), белогръб кълвач (Dendrocopos leucotos), трипръст кълвач (Picoides tridactylus), горска чучулига (Lullula arborea), червеногърба сврачка (Lanius collurio), малък ястреб (Accipiter nisus), обикновен мишелов (Buteo buteo), черношипа ветрушка (керкенез) (Falco tinnunculus), сокол орко (Falco subbuteo) и пчелояд (Merops apiaster). За да бъде постигната посочената цел в обхвата на местността е въведен следният режим на дейностите:

- Забранява се залесяването на пасища и мери, както и превръщането им в обработваеми земи и трайни насаждения;
- Забранява се използването на пестициди и минерални торове в пасища и ливади.

Защитена зона BG0002113 „Триград-Мурсалица“ – обявена с решение №РД-531 от 26.05.2010 г., бр. 50/2010 на Държавен вестник. Защитената зона е обявена по Директивата за опазване на дивите птици 2009/147/ЕИО. Общата ѝ площ е 55 340,95 ха, а частта, попадаща в пределите на община Доспат, обхваща землищата на селата Змеица и Чавдар. Целите на обявяване са опазване и поддържане на местообитанията на видовете птици за постигане на тяхното благоприятно природозащитно състояние и възстановяване на местообитания на видове птици, за които е необходимо подобряване на природозащитното им състояние. Обект на опазване са черен щъркел (Ciconia nigra), осояд (Pernis apivorus), черна каня (Milvus migrans), орел змияр (Circaetus gallicus), малък креслив орел (Aquila pomarina), скален орел (Aquila chrysaetos), белоопашат мишелов (Buteo rufinus), белошипа ветрушка (Falco naumanni), сокол скитник (Falco peregrinus), планински кеклик (Alectoris graeca), ловен сокол (Falco cherrug), лещарка (Bonasa bonasia), глухар (Tetrao urogallus), ливаден дърдавец (Cygnus columbianus bewickii), бухал (Bubo bubo), врабчова кукумявка (Glaucidium passerinum), пернатонога кукумявка (Aegolius funereus), козодой (Caprimulgus europaeus), земеродно рибарче (Alcedo atthis), сив кълвач (Picus canus), черен кълвач (Dryocopus martius), среден пъстър кълвач (Dendrocopos medius), трипръст кълвач (Picoides tridactylus), сирийски пъстър кълвач (Dendrocopos syriacus), горска чучулига (Lullula arborea), червеногърба сврачка (Lanius collurio), черночела сврачка (Lanius minor), ястребогушо коприварче (Sylvia nisoria), градинска овесарка (Emberiza hortulana), малък ястреб (Accipiter nisus), обикновен мишелов (Buteo buteo), черношипа ветрушка (керкенез) (Falco tinnunculus), сокол орко (Falco subbuteo), речен дъждосвирец (Charadrius dubius), късокрил кюкавец (Actitis hypoleucos), пчелояд (Merops apiaster). За да бъде постигната посочената цел в обхвата на местността е въведен следния режим на дейностите:

- Забранява се разораването на пасищата и превръщането им в обработваеми земи;
- Забранява се използването на пестициди в пасища и ливади;
- Забранява се косенето на ливадите преди 1 юли, както и косене от периферията към центъра;
- Забранява се разкриването на нови баластриери в речните корита и речните тераси с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;

- Забранява се изграждането на водноелектрически централи с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие;
- Забранява се изграждането на вятърни генератори за производство на електроенергия с изключение на тези, за които към датата на обнародване на заповедта в „Държавен вестник“ има започната процедура или са съгласувани по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и/или чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие, както и с изключение на тези за самостоятелно захранване на обекти.

2.5.6. Управление на отпадъците

Отпадъците са замърсител на атмосферния въздух, водните ресурси и почвата, в следствие на което човешкото здраве се поставя в непосредствен риск. Гореизложеното предопределя необходимостта от целенасочени действия във връзка с разрешаването на проблемите, свързани с управлението на отпадъците. Освен че носят здравословни рискове, отпадъците притежават и ценни суровини, което позволява да бъдат рециклирани и повторно използвани в първичния и вторичния сектор на икономиката.

Всички населени места на територията на община Доспат са обхванати от система за сметосъбиране и сметоизвозване на отпадъците, като обезвреждането на неопасните отпадъци се извършва на „Регионално депо за неопасни отпадъци на общините Доспат, Девин, Борино, Сатовча и Сърница“, разположено в близост до с. Барутин. Общият обем на поставените съдове за сметосъбиране е 779 400 литра или 99,5 литра на жител, което следва да задоволи потребностите на населението. Проблем е отсъствието на системи за разделно събиране на отпадъци от опаковки, излязло от употреба ел. оборудване, излезли от употреба гуми, отработени масла, излезли от употреба моторни превозни средства, негодни батерии и акумулатори, опасни отпадъци от домакинства и био отпадъци (с изключение на тези от поддържането на зелените системи в общинския център). Дейностите по събиране и транспортиране на отпадъците са възложени от общината на общинското предприятие „Озеленяване, благоустройство и чистота – Доспат“. Няма данни за нерегламентирани сметища на територията на община Доспат. Във връзка с управлението на отпадъците община Доспат има разработени и приети „Програма за управление на отпадъците на територията на община Доспат“ и „Наредба за управление на отпадъците на територията на община Доспат“.

Таблица 23: Генерирани количества отпадъци в община Доспат през 2019 г.

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година, т/год.	Разделно събран отпадък на година, т/год.	Общ отпадък на година, т/год.	Общ отпадък на година, %
Хранителни	101,27	0,00	101,27	8,3
Хартия	59,65	0,00	9,19	4,9
Картон	68,19	0,00	68,19	5,6
Пластмаса	134,1	0,00	134,1	11
Текстил	59,46	0,00	59,46	4,9
Гума	38,94	0,00	38,94	3,2
Кожа	49,6	0,00	49,6	4,1
Градински	147,49	0,00	147,49	12,1

Вид отпадък	Количество смесен отпадък на година, т/год.	Разделно събран отпадък на година, т/год.	Общ отпадък на година, т/год.	Общ отпадък на година, %
Дървесни	87,84	0,00	87,84	7,2
Стъкло	73,44	0,00	73,44	6
Метали	60,77	0,00	60,77	5
Инертни>4см	87,92	0,00	87,92	7,2
Опасни	19,48	0,00	19,48	1,6
Други	63,11	0,00	63,11	5,2
Ситна фракция<4см	168,76	0,00	168,76	13,8
Общо	**1 220,06**	**0,00**	**1 220,06**	**100**

Източник: Морфологичен анализ на отпадъците в Р България 2020 г.

За 2019 г. средното количество битов отпадък на един жител е 155,8 кг, което означава, че се отбелязва спад по отношение на показателя (в периода 2010-2014 г. са се генерирали между 190 и 235 кг на един жител годишно). Около 90% от опасните отпадъци са перилните и пречистващите препарати (близо 20%), празни опаковки от лакове и бои (близо 20%) и електрическите и електроните уреди (близо 50%). Представените данни допълнително обосновават необходимостта от въвеждането на системи за разделно събиране на отпадъците на територията на общината.

2.5.7. Изводи

Проблеми

- Най-сериозният замърсител на въздуха е битовото отопление;
- Неблагоприятен радиационен фон в района на с. Барутин;
- Лошо състояние на река Доспат;
- Високо покритие на НЕМ – над 70%;
- Опасност от ерозия на почвата;
- Отсъствие на системи за разделно събиране на отпадъците.

Потенциали

- Условия за бързо разсейване на емитираните вредности;
- Добро качество на атмосферният въздух;
- Отсъствие на нерегламентирани сметища;
- Отсъствие на нарушени почви;
- Добър шумов фон;
- Възможност за оползотворяване на биологично разградимите отпадъци;
- Достатъчен брой контейнери за събиране на отпадъци;
- Използване на защитените зони и територии за алтернативен и щадящ туризъм.

2.6. АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ И УПРАВЛЕНИЕ

Общинската администрация осигурява изпълнението на законите, подзаконовите нормативни актове, решенията на общинския съвет, подпомага кмета на общината при

осъществяване на правомощията му, осигурява технически дейността му, подпомага Общинския съвет и осигурява дейността му, извършва дейност по административното обслужване на гражданите, физическите и юридическите лица. Общинската администрация, при осъществяване на своята дейност, се ръководи от принципите на законност, равнопоставеност, прозрачност, достъпност, отговорност, целесъобразност и ефективност.

Общинската администрация е обща и специализирана.

Кметът на общината е едноличен орган на изпълнителната власт. Той упражнява общо ръководство и контрол на общинската администрация и представлява общината.

Неговата дейност се подпомага от един секретар и двама заместник-кметове. Към специализираната администрация са включени отделите „Образование, култура и социални дейности“, „Общинска собственост и устройство на територията“, „Европейски програми и обществени поръчки“, „Икономика, екология и селско стопанство“. Към Общата администрация са отделите „Финанси, бюджет, счетоводство и местни данъци и такси“ и „Административно и информационно обслужване“. Обособени са и два отдела за извършване и ръководене на местните дейности – „Обслужване на регионално депо за отпадъци“ и „Туризъм, спорт и младежки дейности“.

Кметовете на населените места изпълняват бюджета на общината в частта му за кметството, организират благоустройствени, комунални и др. мероприятия, упражняват контрол за законосъобразно използване, поддържане, охрана и опазване на общинската собственост.

Структурата на община Доспат е подробно описана в Устройствения правилник на администрацията на Община Доспат. Тя отговаря на функциите, които са ѝ вменени и покрива всички основни отговорности на общинската администрация, които са сведени до:

- Управление на отпадъци;
- Изграждане и поддръжка на общинска инфраструктура;
- Ефективно функциониране на междуселищния транспорт;
- Стратегическо планиране на развитието. Териториално развитие и устройствено планиране, съобразени с нейните екологични, исторически, социални и други специфики.
- Поддържане и развитие на местни спортни, туристически и други обекти за отдих, обекти на културно-историческото наследство;
- Изграждане, поддържане и добро управление на сградите общинска собственост включително училища, болници и социални заведения, на центровете за социални грижи, на културни, исторически и архитектурни паметници от общинско значение;
- Изграждане и управление на общинските детски градини;
- Организация и развитие на културни дейности, вкл. развитие и управление на местни културни институти, изцяло или частично собственост или на подчинение на общината;
- Предоставяне на административни услуги, планиране и управление на местните данъци и такси;
- Защита на населението;
- Управление на общинските фирми и предприятия;
- Функции по управление на здравеопазването, образованието, социалните дейности културата, споделено с държавата.

2.6.1. Административна структура и организация на общинска администрация

Фигура 32: Административна структура на Община Доспат

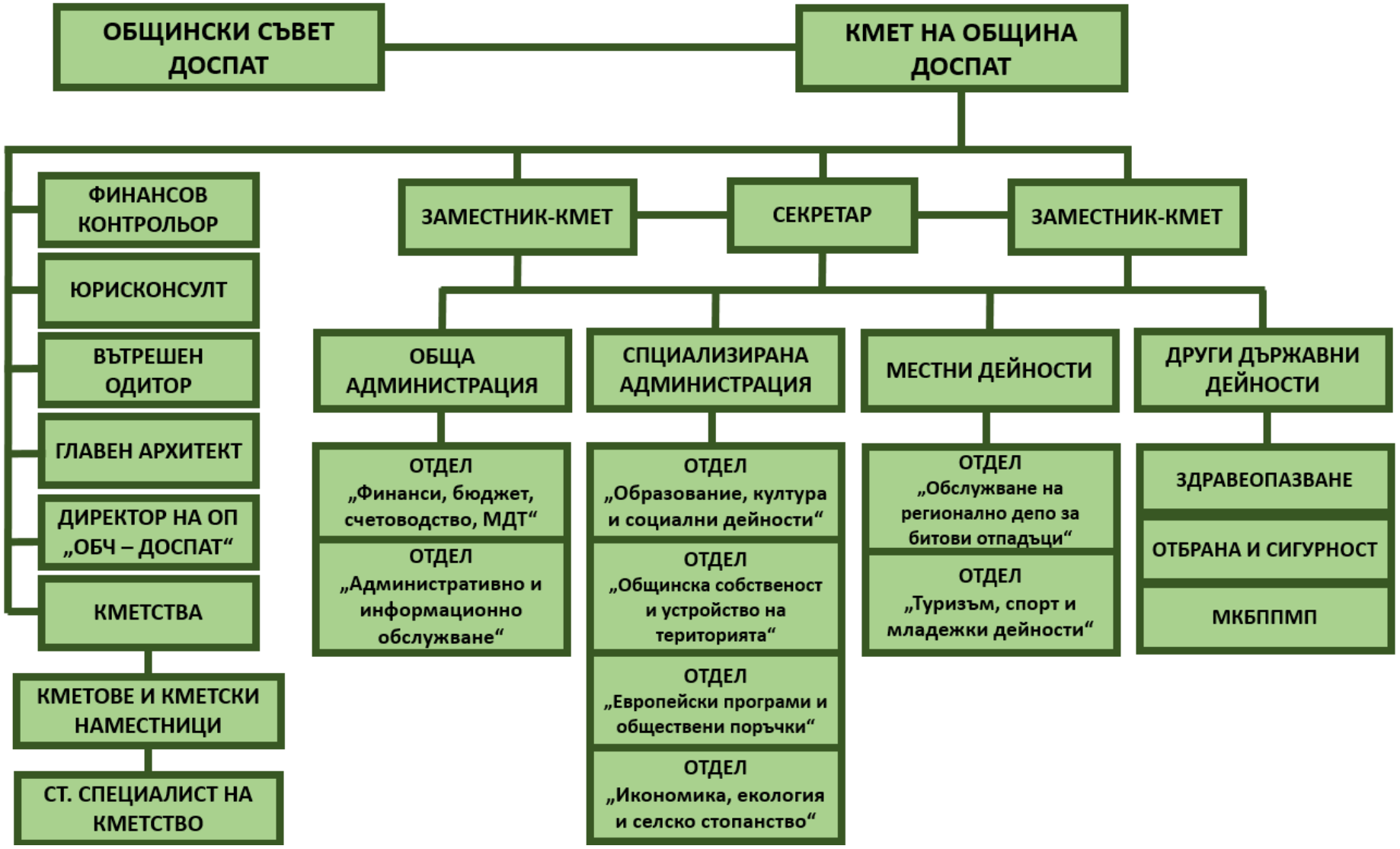

Източник: Устройствен правилник на община Доспат

Дейността на общинската администрация се контролира и утвърждава от Общинския съвет на община Доспат, съставен от 12 общински съветници. Общинските съветници представляват различни социални и териториални общности и защитават техните интереси. Към Общинския съвет на Община Доспат за мандат 2019-2023 г. функционират шест постоянни комисии, всяка съставена от председател и четирима членове:

- Комисия по бюджет, финанси, икономическа политика;
- Комисия по устройство на територията, еврофондове и проблеми на кметствата;
- Комисия по туризма, селско, горско стопанство и екология;
- Комисия по здравеопазване, образование, култура, спорт и социални дейности;
- Комисия по контрол на изпълнение на решенията на Общински съвет – Доспат, търговия, транспорт, комунално-битово обслужване, обществен ред и сигурност;
- Комисия за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество.

Видът на организационната структура на община Доспат е от функционален тип с ясно описани йерархични връзки права и задължения. Тя не предполага делегиране на права и отговорности извън ръководните длъжности на кмет, заместник-кметове и секретар. Поради малката си численост функционалния тип не възпрепятства развитието на проектни дейности.

2.6.2. Човешки ресурси

Броят на служителите в общинска администрация през последните 3 години остава стабилен, което говори за утвърждаване на необходимия човешки ресурс в работата на администрацията. При разглеждане характера на правоотношението на служителите в общинската администрация се забелязва, че съвсем естествено, промените са почти изцяло в броя на служителите по трудово правоотношение.

Таблица 24: Административен капацитет на Община Доспат

ПОКАЗАТЕЛИ	2014	2015	2016	2017	2018	2019
ОБЩО СЛУЖИТЕЛИ	**56**	**67**	**64**	**60**	**60**	**61**
Служебно правоотношение	2	2	3	3	3	3
Трудово правоотношение	54	65	61	57	57	58
По служебно правоотношение на ръководни длъжности	1	1	1	1	1	1
По служебно правоотношение – експертен	1	1	2	2	2	2
По трудово правоотношение на ръководни длъжности	11	11	11	11	11	11
Експертен и технически състав по трудово правоотношение	43	54	50	46	46	47

Източник: Община Доспат

Служителите в общинска администрация отговарят на съответните образователни и квалификационни изисквания за заеманата от тях длъжност. Развитието и утвърждаването на административния капацитет е основен фактор за постигане на стратегическите цели на управлението на общината; Изграждане на адекватна и ефективна система за планиране и контрол на изпълнението; Усъвършенстване на организацията по административното обслужване и документооборота в администрацията; Откритост и достъпност на дейността на администрацията на община Доспат. За повишаване на специфичните умения и професионалната квалификация на служителите в общинската администрация се

осъществяват специализирани обучения. Тези обучения се планират на базата на предварително извършен анализ на потребностите от страна на служителите. За периода от 2014 до 2019 г. са проведени средно по пет обучения годишно, а средният брой на обучените служители на годишна основа е 15. Обемът на средногодишните разходи за обучения за същия период е близо 3 500 лв.

През разглеждания период няма проведени стажове. Могат да се положат усилия за привличане на студенти, които да изкарват стажа си в Общината, а в последствие да бъдат задържани като експертни кадри.

Общинската администрация е обезпечена добре от техническа гледна точка – тя е оборудвана с 69 персонални компютъра, 9 преносими компютъра, 33 мрежови принтера, 5 скенера и 5 сървъра. Всички служители имат осигурен достъп до интернет, налична е и вътрешна мрежа. Работата на администрацията е регламентирана от Устройствен правилник, Правилник за вършения ред и още 28 вътрешни правилници, инструкции и др.

2.6.3. Политики, програми, проекти и инициативи

Общинският съвет на община Доспат е утвърдил следните планове, програми и стратегии:

Общ устройствен план на община Доспат

Общият устройствен план на община Доспат (приет с решение №666/20.12.2018 г.) се обосновава с настъпилите съществени изменения в социално-икономическата среда и условията, в които се развиват икономиката, социалната сфера, техническата инфраструктура, състоянието на природната среда и необходимостта от актуализация на кадастралните и регулационни планове на селищата в общината. Настъпилите промени дават отражение върху процесите, свързани с развитието на основните функционални системи на община Доспат, които имат определени изисквания и към устройственото планиране на общинската територия. Общите устройствени планове са основа за цялостното устройство на териториите на общините, на части от тях или на отделни населени места с техните землища. Предвижданията на общите устройствени планове, с които се определят общата структура и преобладаващото предназначение на териториите, видът и предназначението на техническата инфраструктура и опазването на околната среда и обектите на културно-историческото наследство, са задължителни при изготвянето на подробните устройствени планове.

Общият устройствен план се изготвя в изпълнение на разпоредбите на Закона за устройство на територията (ЗУТ) и е дългосрочен документ с времеви хоризонт 30-40 години, урегулиращ пространственото развитие на общината.

Общински план за развитие на община Доспат

Общинският план за развитие на община Доспат е основният инструмент за управление на общината. По същество планът се разработва и прилага в общия контекст на актуалната законодателна и стратегическа рамка на регионалното развитие в България и Европа, като има за цел да изяви местната специфика и да предложи аргументирани решения за социалните, икономическите, екологичните, културните и управленските предизвикателства по пътя към устойчивото развитие на общината.

Общинският план за развитие се изготвя в изпълнение на разпоредбите на Закона за регионалното развитие (ЗРР) и е средносрочен стратегически документ с времеви хоризонт на действие 7 години, задаващ социално-икономическото развитие на общината.

Дългосрочна (2019-2029 г.) и краткосрочна (2019-2023 г.) програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Доспат

Краткосрочната и дългосрочната програми за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници (ВИ) и биогорива на община Доспат са разработени в съответствие с Национален план за действие за енергията от възобновяеми източници (НПДЕВИ), чл. 10, ал. 1 и ал. 2 от Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), както и с Националния план за сгради с близко до нулево потребление на енергия 2015 г. – 2020 г. (НПСБНПЕ 2015 – 2020), разработен на основание чл. 9, ал.1 от Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите. Плановете отговарят на нарастващата необходимост за ефективно използване на енергийните ресурси, подобряване качеството на живот чрез енергийна ефективност и ограничаване на негативното въздействие върху околната среда в резултат на употребата на конвенционалните енергийни източници.

Програма за енергийна ефективност на община Доспат за периода 2019-2023 г.

Разработването на Програмата за енергийна ефективност (ПЕЕ) от органите на държавната власт и на местното самоуправление е регламентирано в чл.12, ал.1 и 2 от Закона за енергийна ефективност (ЗЕЕ). Тя е в съответствие с Националната стратегия от ЗЕЕ и Националния план за действие по енергийна ефективност, при отчитане на специфичните особености на регионалните планове за развитие на съответния район за планиране. Общият стремеж при изпълнението на ПЕЕ е намаляване на енергийната интензивност на брутния вътрешен продукт на страната чрез намаляване на потреблението на енергийни ресурси от крайните потребители на горива и енергия.

Актуализирана програма за управление на отпадъците на Община Доспат за периода 2016-2020 г. (Актуализация 2017 г.)

Програмата за управление на отпадъците на Община Доспат има ключова роля за постигане на ефективно използване на ресурсите и устойчиво управление на отпадъците Чрез нейното реализиране се цели подобряване по отношение управление на отпадъците и по-добро използване на ресурсите и намаляване на вредните въздействия върху околната среда. Програмата е разработена на основание чл. 52 от Закона за управление на отпадъците и е съобразена с целите и предвижданията на Националния план за управление на отпадъците.

Стратегия за управление на общинската собственост за периода 2019-2023 г.

Ефективното управление на общинската собственост е важен инструмент за осъществяване на политиката на общината за устойчиво местно развитие, която включва мерки за изграждане на инфраструктурите, повишаване на инвестиционния интерес, благоустрояване на населените места, опазване на околната среда и историческото наследство и подобряване качеството на живот на хората. Стратегията е разработена в съответствие с чл.8 ал.8 от Закона за общинската собственост и определя политиката на общината по отношение на управлението на общинска собственост за периода 2019-2023 г.

Програма за овладяване популацията на безстопанствени кучета и котки на територията на Община Доспат 2018 – 2023 г.

Програмата е изготвена в изпълнение на чл.40, ал.1-4 от Закона за защита на животните, а необходимостта от разработването ѝ са изискванията, поставени от страна на ЕС по отношение на грижата и хуманното отношение към животните и конкретните механизми за овладяване на популацията на безстопанствените кучета и котки в населените места.

2.6.4. Капацитет за реализация на проекти

Община Доспат демонстрира значителен ръст по отношение на привлечения финансов ресурс през програмния период 2014-2020 г., спрямо периода 2007-2013 г. – неговата стойност на глава от населението се е покачила над 4 пъти. Тази разлика произлиза основно от изпълнението на проект „Проектиране и изграждане на компостираща инсталация и на инсталация за предварително третиране на битови отпадъци за нуждите на общините от РСУО Доспат“, чиято стойност е почти 10 млн. лв. Положителна характеристика е и големият ръст по отношение на броя бенефициенти, което говори за подобрена информираност на бизнеса за възможностите, които предлага европейското финансиране. Към момента на изготвянето на ПИРО Доспат 20 от договорите, сключени през програмния период 2014-2020 г., са в процес на изпълнение, 7 са сключени, но още не е започнато изпълнението по тях, а други 5 са успешно приключили. Половината от сключените договори са с обвързани с пандемията Covid-19. На база на представената информация следва да се заключи, че въпреки натрупания опит и реализирания прогрес по отношение подготовката и подаването на проектни предложения има възможност за допълнително усъвършенстване в тази насока.

Таблица 25: Брой, стойност и БФП на проектите реализирани в община Доспат за периода 2007-2020 г.

Показател	2007-2013	2014-2020
Общ брой договори*	10 (8)	32 (10)
Обща стойност БФП	2 770 578 лв.	11 892 270 лв.
Обща стойност на проектите	2 770 578лв.	15 428 982 лв.
Общ брой бенефициенти	3	21
Население към 31.12.2013 и 31.12.2019	8 740	7 829
Привлечени средства на 1 човек (лв.)	317 лв.	1 519 лв.
Привлечени средства на 1 човек (лв.) – с бенефициент Община Доспат	274,81 лв.	1 154,11 лв.

Източник: ИСУН 2020, ИСУН, НСИ, собствени изчисления

** Забележка: в скоби е броят на проектите, чиито бенефициент/партньор е Общината.*

2.6.5. Изводи

Проблеми

- Сравнително неактивен граждански сектор.

Потенциали

- Провеждане на обучения за подобряване на административния капацитет;
- Привличане на стажантски кадри в общинската администрация;
- Натрупан опит по отношение на подготовката и подаването на проекти;
- Наличие на активни МИГ и МИРГ;
- Реализация на различни видове проекти, вкл. по сложност, позволяващи ускорена реализация на проекти в новия програмен период.

3. ОПИСАНИЕ НА ВЗАИМОВРЪЗКИТЕ НА АНАЛИЗА С РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ ПРОВЕДЕНИЯ ХОРИЗОНТАЛЕН СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ АНАЛИЗ НА РАЙОНИТЕ НА НАЦИОНАЛНО НИВО

Социално-икономическият анализ на районите на Р България (Анализа на районите) представя настъпилите промени за периода 2014-2020 г. в икономическото, социалното, демографското, инфраструктурното развитие и състоянието на околната среда и очертава основните тенденции в тях. Също така дава прогнози за развитието им до 2027 г. Той е структуриран в 3 основни части.

Първата част обхваща териториалния анализ на развитието по тематични направления и ключови характеристики по три основни теми – темата за урбанистичното развитие, териториалните аспекти на секторните политики, административния капацитет за провеждането им и за изпълнение на проекти.

Втората част акцентира върху сравнителния анализ на социалното, икономическото, демографското и екологичното състояние и развитие и инфраструктурното осигуряване на районите, областите и общините. Във всяко тематично направление са проследени промените, настъпили в резултат на прилаганите европейски и национални политики и програми и са систематизирани изводи за въздействието на външни и вътрешни фактори, за установените трайни тенденции и възможностите за преодоляване на проблемите.

Третата част обобщава синтезираните изводи от първите две и ги надгражда с интегриран национален профил.

Съдържанието на втората и третата част, както и на резюмето на анализа припокриват темите, изследвани в ПИРО. Това е първата взаимовръзка между ПИРО и Анализа на районите – съдържанието.

Освен това темите в Анализа на районите, особено в частите за демография, социално развитие и икономика, са проследени чрез ключови показалите, които са използвани в ПИРО Доспат за откроряване на местните характеристики. Това спомага за сравнението на част от изводите направени в Анализа на районите и този за целите на ПИРО. Допълнително по отношение на демографските показалите, при изготвяне на ПИРО Доспат, са съпоставяни с тези на областно и национално ниво, за да могат да се проследят взаимовръзките между тях.

В следващата таблица са изведени основните изводи от Анализа на районите и заключенията в ПИРО. Този подход дава възможност за бързо очертаване на взаимовръзката между двата анализа – къде има припокриване (т.е. изводите за Доспат са валидни и за национално/регионално ниво), къде се отчита разминаване (т.е. заключенията за община Доспат са по-негативни или обратното – по-благоприятни).

Таблица 26: Взаимовръзки между заключенията от Анализа на районите и ПИРО

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
ТЕМА: ДЕМОГРАФИЯ И ПАЗАР НА ТРУДА		
Демографската ситуация в страната се характеризира с продължаващо намаляване и застаряване на населението, намаляваща раждаемост и задържащо се високо равнище на общата смъртност,	Населението устойчиво намалява; Раждаемостта на 1000 д. е под средната за страната, но същото се отнася и за смъртността;	Заключенията, произлизащи от анализа на регионите се отнасят и за състоянието на общината.

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
отрицателен естествен и механичен прираст.	Отрицателен естествен и отрицателен механичен прираст.	
Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Намалява делът на населението в трудоспособна възраст.	Община Доспат е със същата характеристика като на национално ниво.
Териториалното разположение на населението е предимно в градовете – 73,5% (2017 г.)	26,2% от населението на общината живее в града, като тази стойност остава почти непроменена за последните 10 години.	Заключенията направени в анализа на районите не са относими към общината.
Изчерпан демографски потенциал на селата, които до неотдавна са били източник на миграция към градовете.	Селата в общината са с изчерпан демографски потенциал. Единствената положителна тенденция се наблюдава в с. Късак.	Общината е с характеристика, сходна с тази на страната.
Коефициентът на безработица намалява.	Намалява делът на безработните в общината.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
ТЕМА: ТЕРИТОРИАЛНО УРБАНИСТИЧЕН АНАЛИЗ		
Общините в България са класифицирани като: силно урбанизирани (централни), средно урбанизирани (междинни) и слабо урбанизирани (периферни– **152**– при които над 50% от населението е в населени места под 5 хил. жители или общините са с център град под 5 хил. жители).	В ИТСР на Южен централен регион община Доспат е определена като „слабо урбанизирана (периферна)“.	Общината е част от най-голямата група общини – периферните.
В Анализа на районите са определени агломерационни образувания по дадени критерии.	В ИТСР на Южен централен регион община Доспат не попада в агломерационен ареал.	Община Доспат не е част/няма потенциал да стане част/да образува агломерационно образувание.
ТЕМА: ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ		
БВП и БВП на глава от населението нарастват.	На ниво „община“ не се поддържа информация за БВП, но за област Смолян показателят нараства.	Неприложимо.
Нараства производителността на труда.	Стойността на показателя за област Доспат отбелязва колеблив растеж.	Общината е със сходна характеристика.
Най-голям брой МСП са в групата на микропредприятията (от 0 до 9 заети), достигат 92,47% (2017 г.) от общия брой предприятия в нефинансовия сектор, следвани от втората група (от 10 до 49 заети)	Микро предприятията са 89,2% от всички нефинансови предприятия на територията на община Доспат, а на второ място са малките предприятия.	Сходно разпределение спрямо средното за страната.
Атрактивността на българския туризъм се формира от	Възможностите за развитие на туризма на територията на	Общината притежава характеристиките, определени

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
културно-историческо наследство, природни ценности, разнообразни пейзажи, качествени услуги и добра свързаност/достъпност.	общината могат да се реализират чрез еко, риболовен, културно-познавателен и планински туризъм.	в Анализа на районите за развитие на туризма.
ТЕМА: СОЦИАЛНА СФЕРА		
Обхватът на деца в предучилищно образование е намалял до степен, че всяко пето дете не посещава детска градина.	Местата в детските градини в община са достатъчни, за да обхванат всички деца. В същото време в анкетното проучване не е посочен като проблем възможността за посещаване на детска градина.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
Броят на учениците в страната намалява ежегодно с близо 1,5%. Закриват се училища, предимно в малките населени места.	Броят на учениците е намалял с 8% за последните 6 години. През последните 7 години са закрити 2 учебни заведения. При запазване на темповете съществува опасност от закриване на още учебни заведения.	Изводите от анализа на районите са приложими и за община Доспат.
Въпреки че се наблюдава намаляване на дела на преждевременно напускащите училище, все още този дял е твърде висок - 2,96%.	Най-високият дял на напуснали ученици през изминалите 7 години е отбелязан през 2018/19 г. – 1,4%.	Общината е със значително по-добра характеристика от средната за страната.
ТЕМА: ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА		
В национален план електроенергийната мрежа е добре развита и всички населени места са електроснабдени.	Всички населени места на територията на общината са електрифицирани.	Общината е със същата характеристика като на национално ниво.
Газопроводната мрежа в България има нужда от доразвитие. Необходимо е и увеличаване на дела на газифицираните домакинства до набелязаната цел до 30% през 2020 г.	Още не е изградена връзка към газопреносната мрежа за общината, не се очаква и скорошно изграждане на такава.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Доспат.
Нарастване на участието на ВЕИ в енергийния баланс на страната. Новият акцент в използването на ВЕИ е да се насочи към децентрализирано производство на енергия от ВИ, предимно за собствени нужди и присъединяване към мрежите с по-ниско напрежение, което ще намали и разходите за пренос.	На територията на община има налични и се използват ВЕИ.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Доспат.
Често срещан е проблема с „режим на водоснабдяване“, който силно влошава	В община Доспат не се наблюдава водоснабдителен режим.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.

Заключения от Анализа на районите	Заключения от социално-икономическия анализа на ПИРО	Взаимовръзка
качеството на живот на населението.		
ТЕМА: ОКОЛНА СРЕДА		
Национален проблем по отношение състоянието на атмосферния въздух е замърсяването с фини прахови частици (ФПЧ), което е сред най-високите в ЕС. То има ясно изразен сезонен характер.	На територията на община Доспат няма значими местни източници на емисии от замърсители на атмосферния въздух. Най-големият замърсител е твърдото гориво, което населението използва за отопление през зимния сезон.	Общината е с по-добра характеристика от тази на национално ниво.
Подобрява се качеството на повърхностните води в страната.	Състоянието на повърхностните води в общината варира от добро до много лошо, но се наблюдава подобрение през последните години.	Заключенията, направени в Анализа на районите, съответстват на ситуацията в общината, но са необходими още усилия в тази насока.
Нивата на шум в по-голямата част от изследваните пунктове надвишава граничните стойности за съответните населени територии.	На територията на община Доспат няма значителни шумови източници.	Общината е с по-добра характеристика от националното ниво.
ТЕМА: АДМИНИСТРАТИВЕН КАПАЦИТЕТ		
Наличието на административен капацитет в местните власти за усвояване на средства по оперативни програми и натрупването на инвестиции с икономически и социален характер, подкрепени от оперативните програми, са важно условие за растежа на териториалните единици.	Общината привлича все повече средства от ЕСИФ, което показва подобряване на нейния административен капацитет, но все още не е достигнато оптималното ниво.	Изводите, направени в Анализа на районите, са валидни и за община Доспат.
Силна зависимост от европейските фондове и помощи и несъобразените с местния потенциал и характеристики приоритети и проекти, без задълбочен анализ на потребностите, ефективността, управлението и поддържането на изградените обекти.	Проектите, които се реализират от Общината, почиват на задълбочени анализи на местните потребности и целят повишаване качеството на живот на жителите на община Доспат. Налична е силна зависимост от фондовете на ЕС за реализирането на големи проекти.	Изводите, направени в Анализа на районите, са частично валидни за община Доспат.
ПРЕДЛОЖЕНИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ЮЖЕН ЦЕНТРАЛЕН РАЙОН В АНАЛИЗА НА РАЙОНИТЕ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО ОБЩИНА ДОСПАТ		
• Осигуряване на свързаност към единната електронна съобщителна мрежа (ЕЕСМ) на държавната администрация на община Доспат; • Разширение/рехабилитация/изграждане на канализационни мрежи; • Реконструкция на водоснабдителната система и подобряване качеството на водата; • Създаване на мобилни екипи в областните лечебни заведения за осигуряване на медицинска помощ в отдалечени и труднодостъпни места.		

4. ВРЪЗКА НА ОБЩИНАТА СЪС СЪСЕДНИ ТЕРИТОРИИ, КОИТО ИМАТ ПОТЕНЦИАЛ ДА ВЛИЯЯТ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО Ѝ

Съседните територии, с които община Доспат граничи, са община Сатовча (област Благоевград), община Сърница (област Пазарджик), община Батак (област Пазарджик) и община Борино (област Смолян), както и Република Гърция на юг.

В интегрираната териториална стратегия за ЮЦР е посочена възможността за сдружаване между община Доспат и съседните ѝ общини – Борино, Сърница и Девин. През изминалите години са реализирани съвместни инициативи предимно с община Девин в сферата на социалните услуги, както и голям проект с общините Борино, Сатовча, Сърница в сферата на околната среда и управлението на отпадъците. Следва тези практики да се затвърдят и разширят обхвата си през предстоящия програмен период 2021-2027 г.

Общините Борино, Доспат и Сърница работят съвместно и по прилагането на подхода ЛИДЕР. Общините имат разработена стратегия за водено от общностите местно развитие, която се изпълнява и към момента на разработване на ПИРО. Основните цели на сдружението включват подпомагане на развитието, прилагане на подхода ВОМР, подобряване на конкурентоспособността, опазване на околната среда, подобряване на качеството на живот и разнообразяване на икономическите дейности в рамките на общините. Визията на стратегията за ВОМР на МИГ „Високи Западни Родопи“ е „Високи Западни Родопи – желано място за живот, туризъм и отдих, чрез устойчиво използване на природните и културно-историческите ресурси на територията. За програмния период 2021-2027 г. следва да се изгради нова визия, по която общините да продължат своето съвместно развитие. Основната идея на подхода „Водено от общността местно развитие“, като част от политиката за развитие на селските райони, се основава на разбирането, че поради разнообразието на селските райони в Европа, стратегиите за развитие са много по-ефективни и ефикасни, ако се решават и прилагат на местно ниво от местните участници, придружени от ясни и прозрачни процедури, подпомагани от местни обществени екипи и разпространяващи добрите практики.

Като връзка с потенциал за влияние следва да се разгледа и „МИРГ Високи Западни Родопи: Батак-Девин-Доспат“. Местната инициативна рибарска група е форма на публично-частно партньорство с участие на общините, физически лица, еднолични търговци или юридически лица, осъществяващи дейността си в сектор „Рибарство“, както и в други социално-икономически сектори в рамките на територията на общините Батак, Девин и Доспат. Дейностите на сдружението целят повишаване на качеството на живот, поддържане на икономически просперитет, поддържане на заетостта и създаване на нови работни места, подобряване качеството на околната среда и насърчаване на сътрудничеството между рибарските групи на територията, на която оперира МИРГ.

Община Доспат граничи с гръцката област Източна Македония и Тракия, в която има 6 областни единици, и по-специално с областната единица Драма, в която са и граничещите на Доспат гръцки общини (деми) – Драма и Неврокоп, което дава възможност за провеждане на съвместни инициативи и привличане на средства по Програмата за трансгранично сътрудничество INTERREG. Към момента на изработване на ПИРО Доспат, новата програма INTERREG все още не е завършена. Очаква се тя да бъде одобрена през 2022 г., след което следва да се проучат евентуалните съвместни инициативи, които биха могли да се финансират посредством нея.

Чрез анкетното проучване, проведено сред населението, живеещо и работещо на територията на община Доспат, за проучване мнението на заинтересованите страни за разработването на ПИРО Доспат 2021-2027 г., бяха идентифицирани възможности за съвместни инициативи със съседните общини. Сред тях са съвместно развитие на туризма и организиране на фестивали с Община Девин; Развитие на воден и планински туризъм, организиране на спортни турнири и атракции край язовир Доспат, разширяване и асфалтиране на пътя от язовирната стена в гр. Доспат до гр. Сърница с община Сърница, както и изграждане на лечебно заведение, което да обслужва двете общини; Реализиране на съвместни фестивали и изграждане на лечебно заведение съвместно с община Борино. Посочените проектни предложения са желани от населението и съответно е необходимо да се проучи дали те могат да бъдат изпълнени.

5. СИНТЕЗЕН SWOT АНАЛИЗ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
• Разположение на общината в Западните Родопи – добри природни дадености; • Наличие на големи водни ресурси – язовир Доспат е сред най-големите в страната; • Добре развито горско стопанство; • Традиции в животновъдството, в преработващата промишленост – хранително-вкусовата, текстилната, мебелната и обувната; • Липса на сериозни промишлени замърсители; • Наличие на МИГ; • Наличие на МИРГ; • Използване на ВЕИ; • Нисък дял на отпаднали от образователната система; • Все по-разпознаваема туристическа дестинация; • Изготвен ОУПО, който регламентира предназначението и развитието на територията; • Опит в сдружаването със съседни общини и изпълнение на съвместни проекти.	• Негативен естествен прираст; • Негативен механичен прираст; • Ниска стойност на произведена продукция на едно заето лице в общината; • Негативни икономически показатели – все по-малка роля спрямо областната икономика; • Пренатовареност на медицинските лица в общината; • Недоизградена канализационна мрежа и липса на ПСОВ в селищата на територията на общината; • Незадоволително състояние на общинската пътна мрежа; • Ниска енергийна ефективност на домакинствата – неефективно и замърсяващо отопляване на твърдо гориво; • Слаба обезпеченост на здравното обслужване на част от населените места; • Неактивен граждански сектор.
ВЪЗМОЖНОСТИ	**ЗАПЛАХИ**
• Възможности за внедряване на ВЕИ и подобряване на енергийната ефективност по отношение на общинския сграден фонд; • Възможности за допълнително развитие на туристическия потенциал и диверсифициране на туристическия продукт на общината; • Активно провеждане на курсове за преквалификация с цел задоволяване на пазарните нужди; • Реализиране на съвместни проекти със съседни общини; • Реализация на съвместни инициативи с Р Гърция; • Изграждане на път и ГКПП към Р Гърция; • Въвеждане на системи за разделно събиране на отпадъците; • Доизграждане на канализационната мрежа; • Подмяна на ВиК мрежата и намаляване загубите на вода.	• Липса на финансов ресурс за реализацията на общински проекти; • Обезлюдяване на населените места в общината; • Намаляващ дял на хората в трудоспособна възраст; • Влошаване на качеството на водите и почвите поради отсъствието на канализационна инфраструктура; • Претоварване на системата за социално подпомагане в общината; • Труден достъп до свободни средства за стартиране и съфинансиране на проекти; • Неефективно и нецелесъобразно използване на средствата от програмния период 2021-2027 г.

6. ЦЕЛИ И ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ ЗА ПЕРИОДА 2021-2027 Г.

6.1. ОСНОВОПОЛАГАЩИ ПРИНЦИПИ ПРИ ФОРМУЛИРАНЕТО НА СТРАТЕГИЧЕСКАТА ЧАСТ

Планът за интегрирано развитие на община Доспат е изготвен в съответствие с изготвените от МРРБ „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г.“, както и съобразно Закона за регионалното развитие, Закона за административното деление на Република България, Закона за местното самоуправление и администрация, както и останалите нормативни актове, изброени в началото на документа (Таблица 1). Стратегическият документ е съобразен и с постановките на кохезионната политика на ЕС за периода 2021-2027 г.

Целите и приоритетите на настоящия план за развитие са съобразени с изискването за съгласуваност с основните стратегически документи на глобално, европейско, национално и регионално ниво. Те са плод на съзнателно прилагане на основния принцип в планирането *„Мисли глобално – действай локално“*. Практически това означава намиране на рационални решения на общинско ниво в подкрепа на 17-те глобални цели на устойчивото развитие, формулирани в документа „Дневен ред 2030“. В рамките на Европейския съюз, Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“ очертава рамката за планиране на развитието от националните, регионалните и местните власти на страните членки. Този документ пренася в следващия планов период основните постановки на актуалните – Стратегия „*Европа 2020“*, Териториалния дневен ред на ЕС 2020 и Общата стратегическа рамка на ЕС до 2020, съобразявайки ги с променящата се обстановка. Целите на политиката на ЕС до 2050 г. за модерна, ресурсно-ефективна, конкурентоспособна и климатично неутрална икономика ще окажат силно влияние върху развитието на определени територии от страната поради специфичната насоченост и характеристики на развиващите се там индустриални отрасли. За да могат да бъдат изпълнени е необходимо да се планира, координира и осъществи подпомагане на най-засегнатите области от енергийния преход чрез изпълнението на интегрираните териториални инвестиции на регионално ниво.

Стратегическата част на ПИРО Доспат е синхронизирана и с националните стратегии: Национална стратегия за регионално развитие 2012-2022, Актуализирана национална концепция за развитие 2013-2025 и Национална програма за развитие България 2030. Рамка на ПИРО се явява Интегрираната териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021-2027. С ключово значение при изработването на документа е смяната на фокуса – от инвестиции в населени места към териториална подкрепа, както и от секторно ориентирана помощ към интегрирани териториални инвестиции. Важно е да се отбележи, че ПИРО Доспат 2021-2027 г. не отхвърля, а надгражда ОПР Доспат 2014-2020 г. и продължава инициативите, имащи за цел да се справят с негативни тенденции в развитието на общината.

Стратегията на ПИРО Доспат се базира на:

- Използване на резултатите от целевия и проблемен анализ;
- Резултатите от анкетното проучване сред местните заинтересовани страни;
- Определяне на размера и възможностите за комбинирано използване на финансово-капиталовия и друг материален ресурс за реализацията на проекти и програми, свързани с подобряване на градската среда, както в определените зони за въздействие, така и на цялата територия на общината.

Фигура 33: Основни принципи, съблюдавани при формулирането на плана

Източник: Авторски колектив ПИРО Доспат®

Структурата на стратегическата част на ПИРО Доспат обединява визията за развитие на общината до 2027 г., три стратегически цели, пет приоритетни области и необходимите конкретни мерки, дейности и инициативи, за осъществяването им. Заложената структура напълно съответства на „Методическите указания“, като същевременно се позовава на съвременния интегриран подход за планиране. Визията е изградена въз основа на представата на местната общност относно състоянието и желания ход на развитие на община Доспат.

6.2. ПОДХОД ЗА ФОРМУЛИРАНЕ НА ВИЗИЯТА

Визията за развитието на община Доспат до 2027 г. отразява кратко и ясно представата на жителите на общината за желаното състояние на средата около тях, както и жалната посока на развитие. Тя е формулирана в резултат от проведената обществена дискусия със заинтересованите страни и резултатите от допитването на населението. По този начин в нея се отразяват точно действителните потребности на хората за развитие на ключовите икономически и социални сектори, както и тяхното желание за пространствена и естетическа промяна в жизнената среда. Добре формулираната визия очертава стратегическите цели и приоритети на ПИРО и по този начин аргументира избора на зони за въздействие, където бъдещите интервенции ще донесат най-голяма възвръщаемост на вложените средства и устойчиви ползи за обществото.

6.3. ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Визията на общината представлява желаното и постижимо състояние на община Доспат към 2027 г. Тя е водеща по отношение на стратегическата част на плана и го рамкира. Нейното формулиране преминава през следните етап:

- Извършване на експертен анализ, оценка и изводи от формулировките на визиите на стратегическите и планови документи на европейско, национално, регионално и местно ниво;

- Запознаване с досегашна визия на общината, преценка на нейната актуалност и изразяване на мнения от страна на заинтересованите страни посредством извършеното анкетно проучване;
- Представяне на работна формулировка на визията на ПИРО Доспат и прецизиране от страна на сформираната работна група в общината;
- Отразяване на направените препоръки и предложения и представяне на окончателната визия на ПИРО.

ОБЩИНА ДОСПАТ – ДИНАМИЧНО РАЗВИВАЩА СЕ ЕВРОПЕЙСКА ОБЩИНА, ПРЕДОСТАВЯЩА УСЛОВИЯ ЗА СЪЗДАВАНЕ НА ИНОВАЦИОННИ ПРЕДПРИЯТИЯ, ОСИГУРЯВАЩА ВИСОКА СТЕПЕН НА ЗАЕТОСТ, СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ И НАРАСТВАЩО ЖИЗНЕНО РАВНИЩЕ НА ВСИЧКИ ГРАЖДАНИ

Визията посочва целите и предполага добро управление и широко гражданско участие в процеса на вземането на решенията и тяхното изпълнение за ефективно използване на наличните ресурси и постигане на благоприятни за жителите на община Доспат резултати.

Визията се трансформира в три стратегически цели, които от своя страна биват продължени в единството на представените пет приоритетни направления и прилежащите към тях мерки, действия и инициативи, които следва да бъдат осъществени посредством изпълнението на конкретни проекти. Така очертаната структура на стратегическата част на плана пояснява, че реализацията на визията за развитие на община Доспат и всяка стратегическа цел ще бъдат постигнати чрез допълване между отделните приоритети, като за изпълнението на дадена цел ще допринасят повече от една приоритетни области, чрез което се гарантира и устойчивото развитие. Визията, целите и приоритетите изграждат структурата на планираното развитие на общината.

6.4. СТРАТЕГИЧЕСКИ ЦЕЛИ

Стратегическите цели имат ясен фокус към осъществяване на визията и отразяване конкретната специфика на община Доспат. Те са съобразени с предназначението на ПИРО да бъде инструмент за управление и да отразява действителните нужди на местната общност в рамките на плановите документи от регионално, национално и европейско ниво. Избегнато е тяхното прекалено обхватно формулиране и опасност от неефективно разпределение на ресурсите по време на предстоящото им реализиране. Планираната система от индикатори за наблюдение на плана осигурява механизъм за измерване на степента на тяхното осъществяване.

В настоящата разработка се отчита разбирането, че стратегията (цялостната философия) на ПИРО Доспат следва да бъде в съответствие с документите, които имат отношение към този тип планове за териториално и урбанистично развитие. Такива са:

- Лайпцигската харта за устойчивите европейски градове;
- Декларацията от Толедо;
- Териториалния дневен ред на ЕС 2030;
- Действащи стратегически и планови документи на различно териториално ниво за настоящия планов период 2014-2020 г.;

- Нови (приети и в проект) стратегически документи за следващия планов период - 2021-2027 г., а именно: Документът за размисъл „Към устойчива Европа до 2030 г.“; Актуализираната концепция за пространствено развитие до 2025 г., Обща стратегическа рамка на ЕС – Петте цели за Европа; Новата кохезионна политика до 2027 г.; Новите регламенти и бюджетът за този период. Непосредствено и пряко въздействие ще окаже рамката, зададена от Интегрираната стратегия за развитие на Южен централен регион за периода 2021-2027 г.

В контекста на тези стратегически изисквания, стратегията на ПИРО Доспат е свързана с идеята да се координират всички действия и възможни ресурси – финансови (с капиталов и др. характер), материални, строителни, човешки, организационни и др. за постигане на целите и задачите на плана, а именно – адаптиране на жизнената среда към възможностите за благоприятни условия за живот и трудова дейност.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 1: РАСТЕЖ И СТАБИЛНОСТ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА ПОСРЕДСТВОМ ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА МЕСТНИЯ ПОТЕНЦИАЛ

Първата стратегическа цел поставя фокус върху необходимостта от разкриване на нови възможности за икономическо развитие и допълнителното развитие на вече изградена икономическа база. Следва да се акцентира върху силните страни на общината – от една страна преработващата промишленост и в частност хранително-вкусовата, текстилната и мебелната, а от друга страна нейните природни дадености и по-специално язовир Доспат и възможността да бъдат привлечени туристи, които пък да задвижат хотелиерството и ресторантьорството в община Доспат. Развитието на общинската икономика следва да бъде в унисон със съвременните стандарти – следва да се стимулира преминаването към кръговата икономика и да се насърчава внедряването на дигиталните технологии. Реализирането на стратегическата цел следва да окаже пряко положително влияние върху икономическия профил на общината, да направи местните предприятия по-конкурентоспособни и да бъде постигнат растеж по отношение заплащането на служителите.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 2: ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВЕНА ЖИЗНЕНА СРЕДА НА НАСЕЛЕНИЕТО И ОПАЗВАНЕ НА ПРИРОДНИТЕ ДАДЕНОСТИ

Стратегическата цел акцентира върху необходимостта от развитието на модерна селищна среда в населените места в условията на съхранена чиста околна среда. Локацията на общината Доспат е нейно силно предимство – Западните Родопи са едно от най-красивите места в страната. Тази силна страна следва да бъде запазена посредством превенция на замърсяванията и поддържане на чиста и красива среда в селищата на територията на общината, което е пряко обвързано и с ВиК инфраструктурата. Необходимо е и облагородяването на жизнената среда в населените места посредством модернизиране на селищните центрове, изграждане на детски и спортни площадки, модернизиране на сградния фонд. Реализирането на стратегическата цел има потенциал да окаже положително влияние по отношение на негативните демографски процеси и по-специално да превърне отрицателния механичен прираст в положителен такъв.

СТРАТЕГИЧЕСКА ЦЕЛ 3: БАЛАНСИРАНО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ И РАВНИ ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ ПРЕД НАСЕЛЕНИЕТО НА ОБЩИНАТА

Последната стратегическа цел е насочена към свързаността и балансираното развитие на селищата в община Доспат. За да бъде изпълнена зададената стратегическа цел следва да бъдат предоставени възможности за развитие на всички жители в общината, независимо от тяхното населено място, а това е осъществимо посредством осъществяването на балансиран растеж по отношение качеството на образованието, социалните услуги, здравеопазването и културата и възможностите за работа. Стратегическата цел обосновава и необходимостта от развитието на инфраструктурата с цел населените места да бъдат по-достъпни и по-привлекателни както за местното население, така и за желаещите да посетят община Доспат. Реализацията на стратегическата цел ще окаже пряко положително влияние по отношение качеството на живот, намаляване на неравенствата и привличане на туристически потоци в общината.

6.5. ПРИОРИТЕТИ ЗА РАЗВИТИЕ

ПРИОРИТЕТ 1: РАЗВИТИЕ И МОДЕРНИЗИРАНЕ НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА

Първото приоритетно направление е пряко насочено към местната икономика и по-конкретно към необходимостта от това тя да се развива, което е в пряка зависимост с нейната конкурентоспособност. За да бъде общинската икономика конкурентоспособна е необходимо да се предприемат действия в посока нейната модернизация и да се насърчава иновативното предприемачеството. Следва общината да стимулира тези действия като това ще резултира в засилване на инвеститорския интерес и ще спомогне за по-доброто заплащане на труда на местното население и за по-високата производителност на местните нефинансови предприятия.

Мярка 1.1. Насърчаване на предприемачеството

Мярка 1.2. Подпомагане развитието на съществуващите предприятия

Мярка 1.3. Подобряване условията за развитие на икономиката в община Доспат

ПРИОРИТЕТ 2: ИЗГРАЖДАНЕ НА СЪВРЕМЕННА И ЕКОЛОГОСЪОБРАЗНА ИНФРАСТРУКТУРА

Приоритетното направление изразява необходимостта от модернизиране, доизграждане и поддържане на инфраструктурата на територията на общината. Инфраструктурните компоненти, към които е насочен приоритетът, са пътната и уличната инфраструктури, ВиК инфраструктурата, сградния фонд и селищната среда. Предвидените проекти и дейности в рамките на приоритета са в съответствие със съвременните тенденции за внедряване на възобновяемите енергийни източници и повишаване на енергийната ефективност на сградния фонд.

Мярка 2.1. Подобряване на транспортната свързаност

Мярка 2.2. Изграждане и рехабилитация на ВиК инфраструктура

Мярка 2.3. Облагородяване на селищната среда

Мярка 2.4. Подобряване на уличната мрежа

Мярка 2.5. Подобряване на сградния фонд в общината

ПРИОРИТЕТ 3: РАЗВИТИЕ И РАЗШИРЯВАНЕ НА ПРЕДОСТАВЯНИТЕ ОБЩЕСТВЕНИ УСЛУГИ

Приоритетното направление е насочено към обществените услуги и необходимостта от тяхното постоянно модернизиране и надграждане. Предвидените мерки са в сферите на социалните услуги, културата, спорта и образованието. Подобряването на качеството на услугите и средата, в която те са предоставяни на населението ще ги направи по-привлекателни и ще спомогне за повишаването на тяхното качество.

Мярка 3.1. Развитие на социалната инфраструктура и услуги

Мярка 3.2. Подпомагане развитието на културата

Мярка 3.3. Развитие на спорта

Мярка 3.4. Подобряване на образователната инфраструктура

ПРИОРИТЕТ 4: ТУРИСТИЧЕСКИ ПОДЕМ В УСЛОВИЯТА НА СЪХРАНЕНА ОКОЛНА СРЕДА

Благодарение на географското си местоположение и природните си дадености община Доспат разполага със значим туристически потенциал. Необходимо е поддържането и доизграждането на мрежата от екопътеки и допълнителното реализиране на потенциала на язовира. Следва да бъдат създадени и други възможности за туризъм в пределите на общината, като по този начин ще бъдат привлечени повече туристи и същевременно те ще прекарват повече време в общината, за да посетят по-голям брой от забележителности и атракции. Поради силната обвързаност на туризма в общината със заобикалящата природа е крайно наложително и опазването на чиста околна среда, а високото покритие на НЕМ предполага и реализирането на дейности в защита на биоразнообразието.

Мярка 4.1 Изграждане и поддържане на екопътеки

Мярка 4.2 Реализиране на туристическия потенциал на язовир Доспат

Мярка 4.3 Диверсифициране на туристическия продукт на общината

Мярка 4.4 Опазване на околната среда и биологичното разнообразие

ПРИОРИТЕТ 5: РЕАЛИЗИРАНЕ НА ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ СЪВМЕСТНО СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ

Последното приоритетно направление е обвързано с капацитета и осъвременяването на общинската администрация. Дигитализацията е необходима стъпка към осъвременяване дейността и повишаване на ефективността. Посредством диалог със заинтересованите страни

и реализирането на партньорства ще може работата на местната администрация да отговаря пряко на потребностите на населението и да спомага за цялостното развитие на общината.

Мярка 5.1. Дигитална администрация

Мярка 5.2. Подобрен административен капацитет и насърчаване на партньорствата

Фигура 34: Структура на стратегическата част на ПИРО Доспат

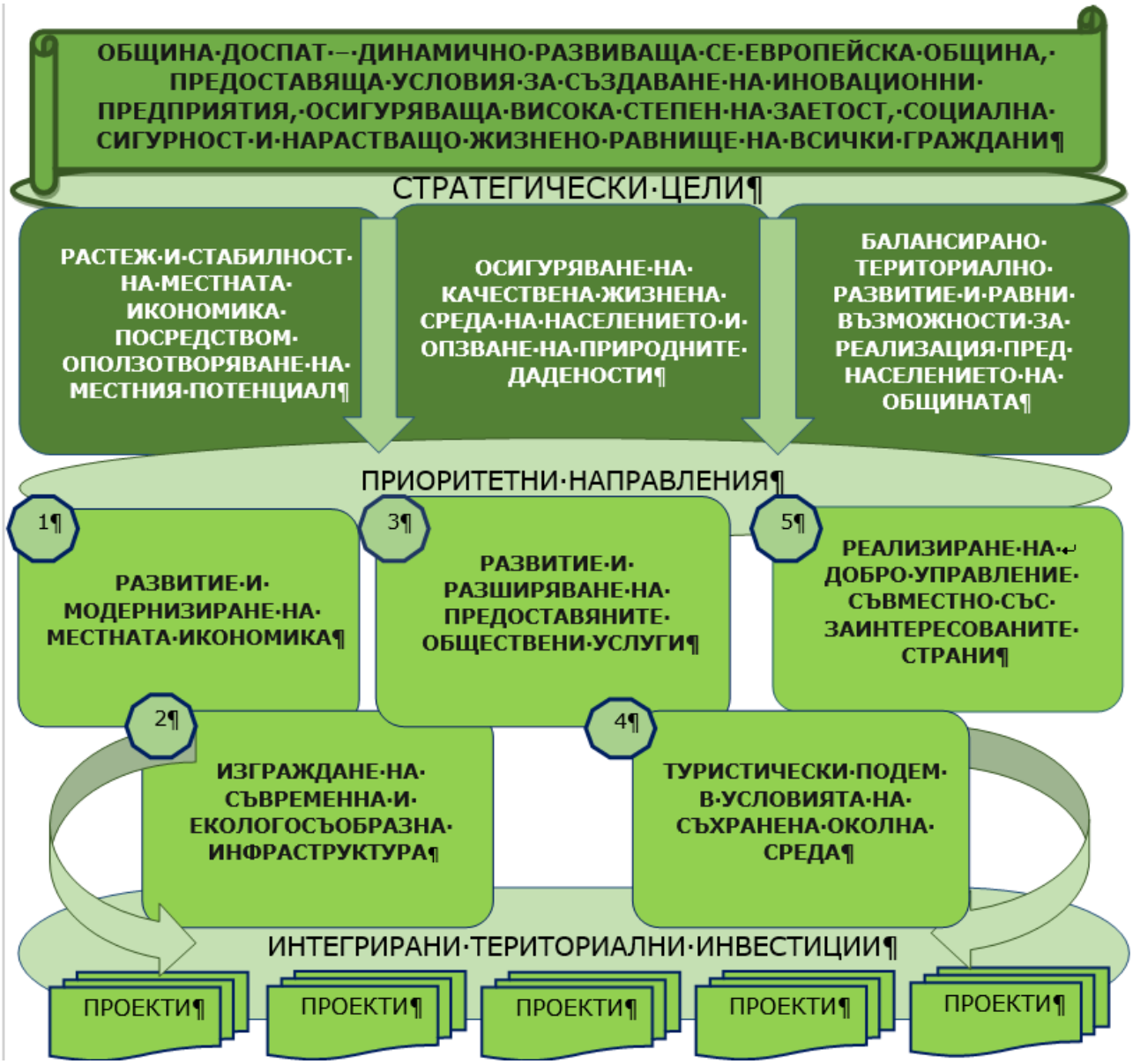

7. ОПИСАНИЕ НА КОМУНИКАЦИОННАТА СТРАТЕГИЯ, ПАРТНЬОРИТЕ И ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ, И ФОРМИТЕ НА УЧАСТИЕ В ПОДГОТОВКАТА И ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПИРО ПРИ СПАЗВАНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ ЗА ПАРТНЬОРСТВО И ОСИГУРЯВАНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ И ПУБЛИЧОСТ

Основната цел на Комуникационната стратегия е да стимулира съпричастността и участието на населението на община Доспат, структурите на гражданското общество и бизнеса, развиващи дейност на нейната територия, както и на партньорите и заинтересованите страни за участие в подготовката и изпълнението на ПИРО при спазване на принципите за партньорство и осигуряване на информация и публичност. Едновременно с това дейностите по изпълнение на Стратегията са насочени към утвърждаване на ролята на община Доспат като активна страна в провеждането на политики и формирането на позитивни нагласи за нейното прозрачно управление.

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на Планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., в подготвителния етап на изготвянето на ПИРО Доспат се разработи Комуникационна стратегия. В нея са описани всички идентифицирани заинтересовани страни, формулирани са подходящи инструменти за комуникация с тях, както и подходящ инструментариум за осигуряване на публичност и прозрачност относно ПИРО, включително събиране на идеи за мерки, проекти и инициативи за реализация в общината.

В процеса на разработване на ПИРО и предвид извънредната ситуация, породена от глобалната пандемия на COVID-19, съгласуването на настоящия документ премина по по-нетрадиционен начин – във виртуална среда.

Още на най-ранен етап, съгласно приетата Комуникационна стратегия, заинтересованите лица имаха възможност да се включат в изготвянето на плана чрез попълването на въпросник, оценяващ сегашното състояние на общината и даващ възможност за отправяне на предложения за бъдещото й развитие.

След изготвянето на проекта на ПИРО, документът беше публикуван на официалната страница на Общинска администрация за мнения и предложения от широката общественост. Едва след това се пристъпи към финализиране на плана и представянето му за приемане от страна на Общински съвет.

8. ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ПРИОРИТЕТНИ ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно Методическите указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г. на МРРБ, в ПИРО следва да се определят приоритетни зони за въздействие. В тях основно ще бъде съсредоточено изпълнението на мерките, предвидени в програмата за реализация на плана. Те следва да се определят на база на анализа на силните и слабите страни на общинската територия, резултатите от проучването на общественото мнение, стратегическите документи на Общината, както и на потенциалите за развитие. Това изискване е свързано с водещия принцип за „единство на социално-икономическото и пространственото планиране“.

По дефиниция „зона за прилагане на интегриран подход“ (зона за въздействие) е ***„пространствено обособена територия с определена характеристика и състояние на физическата среда, социална и/или етническа структура на населението и характер и структура на основните фондове“***. Зоните следва да са части от територията на общината с конкретно функционално предназначение или собствен потенциал за развитие.

8.1. ПОДХОД ПРИ ОПРЕДЕЛЯНЕТО НА ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Съгласно класификацията, използвана в АНКПР, гр. Доспат е класифициран като център от 5-тото йерархично ниво, което според Методическите указания не налага задължително дефиниране на „градски зони за въздействие“.

В ПИРО Доспат, при определянето на приоритетните зони за въздействие, са взети предвид следните фактори – населението, което ще се възползва от направените инвестиции; резултатите от анализа на територията на общината и обобщения SWOT анализ; броят заявени проекти и идеи за развитието на конкретната територия; проектната готовност на предвидените интервенции за конкретна територия. На база на изброените фактори е определена една приоритетна зона за въздействие, върху която в най-силна степен ще се реализира прилагането на интегриран подход.

8.2. ЗОНИ ЗА ВЪЗДЕЙСТВИЕ

Приоритетна зона „Общински център и язовир Доспат“

Приоритетната зона (ПЗ) за въздействие обхваща землището на гр. Доспат и територията на язовир Доспат. Обосноваването на зоната е на база на големият дял население, което следва да се възползва от реализиране на инвестиционните намерения (над 25%), концентрацията на места за настаняване именно в общинския център, огромният потенциал, с който разполага язовир Доспат, наличието на голям брой инвестиционни намерения, които да се реализират в обхвата на зоната, концентрацията на обществено-обслужващи услуги в гр. Доспат и наличието на най-голям икономически потенциал сред населените места в общината. Комбинацията от тези фактори определя и необходимостта голяма част от планираните проекти и дейности да бъдат реализирани именно в обособената приоритетна зона.

9. ПРОГРАМА ЗА РЕАЛИЗАЦИЯ НА ПИРО И ОПИСАНИЕ НА ИНТЕГРИРАНИЯ ПОДХОД ЗА РАЗВИТИЕ

Програмата за реализация на ПИРО е с оперативен характер и по същество е средството, чрез което се реализират поставените цели по отделните приоритетни направления, заложени в стратегическия документ. Основните структурни елементи на програмата са мерките и проектните идеи по съответните цели и приоритети на плана. В тях са включени дейности, обединени по териториален, технологичен и времеви признак, с общо финансово управление и предвиден синергичен ефект. В случаите, когато за осъществяване на предвидените дейности е необходим финансов ресурс, източникът на финансиране е посочен конкретно. Дейностите могат да бъдат финансирани със собствени средства, чрез реализиране на публично-частни партньорства, заеми, средства, предоставени чрез програмите на ЕС и други.

Програмата за реализация е разработена на базата на прилагането на интегриран подход, спазвайки указанията, заложени в „Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027“. Под интегриран подход следва да се разбира подход, целящ предотвратяване появата на социални и териториални различия, чрез по-добра съгласуваност между отделните участници в планирането и управлението на територията. За да бъде постигнат такъв подход, е необходимо да бъдат взети под внимание множество компоненти от различен характер (природо-географски, социално-икономически, политически и др.), както и наличните потенциални пространствени взаимодействия в управлението на ресурсите. Интегрираният подход се основава на три основни характеристики – мултидисциплинарност, пространствено измерение, партньорство. Когато те са налични можем да заключим, че интегрираният подход е приложен.

При изготвянето на програмата за реализация към ПИРО Доспат този подход е налице:

- Спазен е принципа за партньорство при дефинирането на основните проектни предложения чрез участието на заинтересованите лица при тяхното определяне;
- ПИРО Доспат е изготвен от мултидисциплинарен екип, притежаващ компетенции в съответните направления по компонентите, залегнали в аналитичната и стратегическата част;
- Предвидените мерки са с конкретно пространствено измерение (изключение са мерките с хоризонтален характер, които носят ползи за цялата територия на общината).

Мерките, заложени в програмата за реализация, са приложими, постижими и реалистични, с конкретни измерими резултати и с реални източници на финансиране. Те представляват ангажимент от страна на общината и са реалистично постижими. Мерките са оформени след идентифициране на отделните проектни идеи, което от своя страна е постигнато чрез комуникация между заинтересованите страни и община Доспат.

Основни компоненти на програмата за реализация са описание на интегрирания подход и включени мерки, представени в частта цели и приоритети и в табличен вид по образеца на Приложение №1 към плана. Съгласно Методическите указания на МРРБ неразделна част на Програмата за реализация е Индикативен списък на важни за общината проекти, които ще се разработват и изпълняват в рамките на програмата (Приложение № 1А), изготвен по образец от Методическите указания. Проектите, включени в Приложение № 1А, следва да се реализират приоритетно, но за да бъдат включени в него е необходимо общината да има

известна степен на проектна готовност и общината заедно с партньорите да е преценила, че съответният проект е от особена важност за развитието ѝ.

Съгласно Методическите указания в Програмата за реализация не се включват „потенциални“ мерки, а само такива, които представляват реално планирани дейности с определен източник на финансиране и поети ангажименти от страна на общината/партньорите.

В тази връзка е възможно след изготвяне на ПИРО, когато общината има готовност с друг проект, той да бъде добавен по-късно, при актуализация на програмата за реализация на плана. Включените в списъка проекти са тясно обвързани с ключовите приоритети за развитие, а в програмата за реализация е обоснован приносът им към тях. Съгласно ППЗРР при приемане или изменение на бюджета на общината и утвърждаване на индикативните разчети за средствата от ЕС се актуализира и програмата за реализация към ПИРО Доспат. Програмата следва да се актуализира и при наличие на нови проекти, като това се извършва при спазване на принципите на партньорство чрез съответните мерки от комуникационната стратегия.

10. ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ТУРИЗМА

Туризмът е важна стопанска дейност със значително влияние върху икономическия растеж и трудовата заетост. Развитието на туризма има пряко отношение към качеството на живот на местното население и гостите на дестинацията като отразява отношението към културно-историческото и природно наследство, към традициите, обичаите и съвременната култура. На ниво дестинация, туризмът играе съществена роля за изграждането и утвърждаването на положителен имидж на общината.

Изменението на **Закона за туризма от 2020 г. (ДВ, бр. 17, 2020)** изисква в програмата за реализация на плановете за интегрирано развитие на общините да се включва настоящият раздел, който съдържа общинската програма за развитие на туризма (чл. 11 от ЗТ). Тя следва да е в съответствие с приоритетите на областната стратегия за развитие на туризма и Национална стратегия за устойчиво развитие на туризма и стратегиите за развитие на отделни видове туризъм, както и да предвижда проекти, включващи мероприятия за:

- изграждане и поддържане на инфраструктурата, обслужваща туризма на територията на общината, включително и местните пътища;
- мероприятия за изграждане и функциониране на общински туристически информационни центрове и организация на информационното обслужване на туристите;
- изграждане и поддържане на туристически обекти, които са общинска собственост или за които правото за ползване и управление е предоставено на общината;
- организиране на събития и мероприятия с местно и национално значение, които допринасят за развитието на туризма;
- провеждане на проучвания, анализи и прогнози за развитието на туризма в общината;
- реклама на туристическия продукт на общината, включително участие на туристически борси и изложения;
- взаимодействие и членство на общината в туристически сдружения и в съответната организация за управление на туристическия район;
- подобряване качеството на услугите, предлагани в общинските туристически обекти;
- благоустрояване, изграждане и поддържане на инфраструктурата – общинска собственост, в националните курорти, когато на територията на общината има такива.

Към момента на изготвяне на ПИРО Доспат няма изготвена областна програма за развитие на туризма на област Смолян, поради което не е възможно настоящата програма да бъде съобразена с евентуалните предвиждания на областната такава. След изготвянето и приемането на областната стратегия следва тази част от плана да бъде актуализирана, за да има приемственост между плановите документи.

Реализираните нощувки в общината и съответно приходите от тях спомагат да бъде проследен туристическия интерес и съответно потенциала за развитие. За периода 2014-2019 г. реализираните нощувки, броят пренощували лица и съответно приходите от нощувките бележат постоянен ръст, въпреки че статистиката по отношение на чужденците е силно колеблива. През 2014 г. реализираните нощувки наброяват 6 377 бр., а приходите от дейността – малко над 140 хил. лв. Към 2019 г. тези показатели са се подобрили значително – броят на нощувките е нараснал 2,5 пъти и достига 15 085, а приходите са близо 335 хил. лв. В

съответствие с нарастващия туристически интерес се наблюдава ръст и в броя места за настаняване и техния капацитет по отношение на броя легла От 17 места за настаняване, предлагащи 389 легла, те нарастват до 24 места за настаняване, предлагащи 515 легла през 2019 г. по данни на НСИ. Наблюдава се силно изразена положителна тенденция по отношение на туристическия интерес, което обосновава и необходимостта от реализирането на допълнителни инвестиции в тази насока.

Община Доспат е дестинация, предлагаща разнообразни форми на туризъм. Предвид географското си разположение, природните дадености и културно-историческото си наследство, общината разполага с висок потенциал за развитие на туризма. Планините, язовира, условията на запазена околна среда са ресурсите, които предопределят благоприятното развитие на този отрасъл. Видовете туризъм, които могат да се развиват на територията на общината са планински, ловен и риболовен, екотуризъм, религиозен, и културен. Неблагоприятен фактор по отношение на развитието на туризма е ниската категоризация на местата за настаняване – до 3 звезди. Липсата на материална база е основната причина за отсъствието на хотели от по-висока категория, които да могат да привлекат допълнително посетители. От друга страна, силна положителна характеристика е наличието на многобройни къщи за гости, семейни хотели и други малки обекти, които допринасят за създаването на специфична родопска атмосфера и лично отношение към госта.

Заведенията за хранене на територията на община Доспат съответстват по капацитет и категориен клас на настанителната база, но са сравнително еднообразни и липсва привлекателност. Обслужването отговаря на категорийния клас. Основен проблем в заведенията за хранене е липсата на вечерни програми, развлекателни програми и каквито и да е други атракции, които да заинтригуват посетителите. Предлагането се състои единствено в осигуряването на изхранването на туристите, без да се помисли за тяхното настроение и постигане на удовлетвореност от престоя.

Развитието на туристическия сектор е отлична възможност за устойчиво развитие на региона, създаването на заетост, ограничаване на миграцията, съхраняването на местната идентичност и подобряване на условията за живот като цяло. Туризмът е важен, приоритетен отрасъл за развитието на местната икономика в Доспат и предвид нарастващото търсене, следва да се работи целенасочено към обособяване на конкурентноспособен уникален туристически продукт. В ПИРО Доспат предвидените дейности и проекти във всяко едно от приоритетните направления следва да окажат положително въздействие по отношение на развитието на туризма в общината. Проектите, които имат пряко отношение към развитието на туризма в общината са отделени в ***Приоритет 4 – Мерки 4.1, 4.2 и 4.3.***

11. МЕРКИ ЗА ОГРАНИЧАВАНЕ ИЗМЕНЕИЕТО НА КЛИМАТА И МЕРКИ ЗА АДАПТИРАНЕ КЪМ КЛИМАТИЧНИТЕ ПРОМЕНИ И ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РИСКА ОТ БЕДСТВИЯ

11.1. СПЕЦИФИКА И ПРОБЛЕМАТИКА НА ИЗМЕНЕНИЯТА НА КЛИМАТА

Климатът се дефинира като многогодишния режим на времето, характерен за дадена местност, в зависимост от географското й положение. Изменението се отнася до *„промяна в климата, дължаща се пряко или косвено на човешката дейност, която променя състава на глобалната атмосфера и която е в допълнение към естествената променливост на климата, наблюдавана в сравними периоди от време“*[1].

Според голяма част от съвременните теории и изследвания, посветени на климатичните промени, следствие на т.нар. „парников“ ефект, се наблюдава постепенно покачване на средногодишните температури на Земята. Основен принос за това имат генерираните парникови газове (ПГ), чиито количества зависят от човешката дейност. Най-голям принос за общите емисии на ПГ в България имат сектор „Енергетика“, следван от сектор „Транспорт“. Други два сектора – „Бит и услуги“ и „Отпадъци“ – също имат значителна роля за формирането на ПГ. В последните години те се характеризират с тенденция на нарастване на емисиите от тях, дължащо се на повишения стандарт на живот, довеждащ до по-голяма енергийна консумация и отделяне на повече отпадъци от различни продукти и активности.

11.2. ФАКТИ ЗА ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА В БЪЛГАРИЯ

- От края на 70-те години на миналия век в България се наблюдава тенденция към затопляне, като през втората половина на XX век зимите са по-меки.
- 20 от последните 24 години след 1989 г. са с положителни аномалии на средната годишна температура на въздуха, спрямо климатичната норма (1961-1990 г.).
- Средната годишна температура през 2011 г. е с 0,4°C над климатичната норма. Това е поредната, 14-та година, с температури по-високи от обичайните за страната.
- Най-дълги периоди на засушаване са наблюдавани през 40-те години и последните две десетилетия на XX век, а най-значителните суши – през 1945 и 2000 г.
- Наблюдават се повече и по-дълги периоди на засушаване, следвани от сериозни бури и тежки наводнения с разрушения и жертви.
- Увеличава се честотата на екстремните метеорологични и климатични явления като: значително увеличение на средния брой дни с денонощни суми на валежите над 100 мм – с около 30% за периода 1991-2007 г. спрямо базисния период (1961-1990 г.); увеличение на регистрираните в метеорологичната мрежа случаи с проливни валежи; зачестяване на случаите на пролетно-летен тип облачност с валежи от дъжд, гръмотевични бури и градушки през зимни месеци като януари и февруари; увеличена честота на средния брой дни с гръмотевични бури и градушки през април и септември в периода 1991-2006 г., спрямо същите за базисния период.
- Годишната амплитуда между максималната и минималната температура на въздуха намалява – минималната температура се повишава по-бързо от максималната.
- Снежните месеци в планините намаляват, а дебелината на снежната покривка показва трайна тенденция към изтъняване.

[1] *Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие за Р България.*

- Горната граница на широколистните гори се измества към по-голяма височина.

Данните от фонологичните наблюдения показват изпреварване в развитието със 7-15 дни в различните климатични райони, което недвусмислено свидетелства за затопляне на климата през последните 30 години, в сравнение с предишни периоди.

11.3. ОБЩИ ЕВРОПЕЙСКИ И НАЦИОНАЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Стремежът на Европейския съюз е да осигури устойчиво развитие на всички жители в Общността. Това е развитие, при което се *„задоволяват нуждите на настоящето, без да се застрашават възможностите на бъдещите поколения да задоволяват своите нужди“*. Затова и устойчивото развитие обхваща три аспекта – социален, икономически и екологичен. Тази концепция се дефинира не само като отделна и независима, а като хоризонтална политика, от която останалите общи и секторни политики и управленски процеси следва да бъдат йерархично зависими, т.е. устойчивото развитие трябва да бъде водещият принцип при вземането на решения на всички нива – наднационално, национално, регионално и местно.

Неразделна и много важна част от темата на устойчивото развитие е проблематиката, свързана с изменението на климата. Това се признава и от Европейския съюз, който утвърждава ***Европейски зелен пакет*** – пътна карта за постигане на устойчивост на икономиката на ЕС. Това е нова стратегия за растеж, която има за цел превръщането на ЕС в справедливо и благоденстващо общество с модерна, ресурсно ефективна и конкурентоспособна икономика, в която през 2050 г. няма да има нетни емисии на парникови газове и икономическият растеж не зависи от използването на ресурси. Зеленият пакт е неразделна част от стратегията на Европа за изпълнение на програмата ѝ до 2030 г. в отговор на дефинираните от Организацията на обединените нации цели за устойчиво развитие. Пакетът включва редица стратегии в различни области като промишленост, биоразнообразие и други.

На национално ниво, през 2012 година е приет ***Трети национален план за действие по изменение на климата*** с хоризонт до 2020 година. Той определя политиката на България в областта на климатичните промени и се основава на приетите от страната ни международни ангажименти с ратифицирането на Рамковата конвенция на ООН за изменението на климата (РКООНИК), Протокола от Киото, последващото Парижко споразумение, както и европейското законодателство в тази област.

Най-голямо влияние в периода 2021-2027 г. ще има приетата през 2019 г. от Министерски съвет ***Национална стратегия за адаптация към изменението на климата и План за действие с хоризонт 2030 година.*** Тя отразява новият контекст на политиките, свързани с климатичните промени. В нея е зададена рамка за действия за адаптиране към изменението на климата (АИК) и приоритетни направления до 2030 г., като идентифицира и потвърждава необходимостта от действия за АИК както за цялата икономиката, така и на секторно ниво. Включените в нея сектори са: „Селско стопанство“, „Биологично разнообразие и екосистеми“, „Енергетика“, „Гори“, „Човешко здраве“, „Транспорт“, „Туризъм“, „Градска среда“ и „Води“. Управлението на риска от бедствия се разглежда като междусекторна (интегрирана) тема.

11.4. ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

Република България е страна, ангажирана по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата (РКООНИК, 1999 г.), Протокола от Киото (2002 г.), новото рамково международно споразумение (2012 г.), както и по Парижкото споразумение (2015 г.) Това задължава България да се стреми към следното:

- Намаляване на вредните емисии от парникови газове в атмосферата;
- Оценка на въздействието на климатичните промени спрямо социално-икономическото развитие;
- Насърчаване на научните изследвания, свързани с въвеждането на ниско въглеродна икономика;
- Формиране на обществено осъзнаване относно екологичните проблеми и предизвикателства.
- На всеки пет години да представя подробен план с мерки, които ще спомогнат за справянето с изменението на климата.

Българските задължения се регламентират от националното законодателство чрез ***Закона за ограничаване изменението на климата (ЗОИК)***. ***Чл. 2 от ЗОИК*** определя неговата основна цел: „...да гарантира намаляване на емисиите на парникови газове като основен елемент в политиката по ограничаване изменението на климата и да осигури дългосрочното планиране на мерките за адаптация към климатичните промени“.

Законът посочва и най-важните хоризонтални мерки, които водят до намаляване емисиите на парникови газове:

- Повишаване на енергийната ефективност;
- Повишаване на дела от енергията от възобновяеми източници;
- Улавяне и оползотворяване на метан;
- Залесяване, повторно залесяване и промени в земеползването;
- Насърчаване преминаването към видове транспорт с ниски емисии;
- Насърчаване използването на обществен транспорт;
- Развитие на научноизследователска дейност с оглед развитието на ефективна „зелена“ икономика;
- Повишаване на административния капацитет за изпълнение на екологична политика;
- Повишаване на осведомеността на гражданите по въпросите за изменението на климата.

Законът за опазване на околната среда също има отношение към климатичните промени, тъй като в него се регулира стратегическия процес във всички области на защита, мониторинг и управление на околната среда. В него се посочват принципите за включване на политиките в областта на околната среда (включително политиките в областта на климата и биологичното разнообразие) в други сектори.

11.5. ОБЩИ ХОРИЗОНТАЛНИ МЕРКИ, СВЪРЗАНИ С ИЗМЕНЕНИЕТО НА КЛИМАТА

Представената рамка поставя изискванията за целенасочено и последователно планиране и реализиране на мерки и дейности свързани с изменението на климата. Общите хоризонтални мерки са два основни вида:

- **Мерки за ограничаване** изменението на климата (предприемането на превантивни мерки, свързани с ограничаване на вредното въздействие на човешката дейност, допринасящо за парниковия ефект);
- **Мерки за адаптация** към изменението на климата (предприемането на мерки, свързани с предвиждането и определянето на негативните социални и икономически последици, свързани с измененията на климата; преодоляване на възникналите щети; идентифициране на възможностите, появили се следствие климатичните изменения).

Първият тип мерки са свързани с анализ и оценка на антропогенните фактори, които довеждат до увеличение на вредните емисии на парникови газове. Следват необходимите превантивни действия, които да неутрализират източниците на вредни емисии. Необходимо е да се осигурят ефективни начини, които да гарантират осъществяването на функциите, зависими от заменените енергийни източници.

Вторият тип мерки е насочен към вече възникналите изменения на климата. Мерките за адаптация включват и точно предвиждане на предстоящите негативни явления и процеси, застрашаващи производството и потреблението на обществата. Необходимо е да се заложат мерки, които не само реагират спрямо настоящата ситуация, но и предхождат появата на бъдещи щети. Мерките за адаптация следва да се разглеждат и като начин за разглеждане на климатичните изменения като възможност. Наложените проблеми и ограничения позволяват преразглеждането и преоткриването на по-слабо популярните и използвани потенциали, стимулиращи устойчиво развитие.

Гореизложеното и действащата към настоящия момент стратегическа и законова рамка позволяват да бъдат откроени някои основни хоризонтални мерки, които да ръководят политиките и да обосновават дейностите и проектите на община Доспат в периода 2021-2027 година. Те се основават на приетия от Министерството на околната среда и водите ***Трети национален план за действие по изменение на климата.***

Таблица 27: Мерки за ограничаване и адаптация към изменението на климата

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Прилагане на общите принципи и изисквания, свързани с изменението на климата, в секторните документи на екологичната политика на община Доспат	
Формиране на партньорски модели и мрежи за подобряване на екологичната обстановка и качеството на живот в община Доспат	
Повишаване на публичната информираност и ангажираност относно екологичните въпроси, в т. ч. и изменението на климата	
Повишаване на административния капацитет на община Доспат за изпълнение на екологична политика и реализиране на дейности и проекти в сферата	

Мерки за ограничаване изменението на климата	Мерки за адаптация към изменението на климата
Повишаване на енергийната ефективност на жилищни, административни и производствени сгради	Ефективно използване на водните ресурси. Подобряване на водоснабдителната, доизграждане на канализационната мрежа и изграждане на ПСОВ
Повишаване използването на възобновяеми енергийни източници	Разработване и прилагане на правила и нормативи за устройство и застрояване, съобразени с климатичните промени
Развитие на „зелена икономика“ чрез внедряване на иновативни технологични и организационни подходи; сътрудничество между образование и производство	Изграждане на съоръжения срещу наводнения. Поддържане и регулярно почистване на отводнителните канали и съоръжения
Съхраняване на горския фонд и залесяване на незалесени територии	Изграждане на съоръжения за защита и ранно известяване при горски пожари
Ограничаване употребата на нитрати и пестициди в селското стопанство	Селектиране на сухоустойчиви култури и използването им в земеделието
Осигуряване на условия и насърчаване на пешеходното и велосипедното движение	Опазване на съществуващите и обособяване на нови екологични култури, които улесняват миграциите на животинските видове
Подобряване на системата за управление на отпадъците	Въвеждане на водоспестяващи и енергоспестяващи технологии
Закриване и рекултивация на нерегламентираните замърсявания	
Ускорена газификация за битови, производствени и публични потребители	

11.6. ПРИНОС НА ПИРО ДОСПАТ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ДЕЙСТВИЯТА ПО ОТНОШЕНИЕ НА КЛИМАТА

ПИРО Доспат е разработен на основата на разумни и същевременно реалистични предложения, които следва да разрешат проблемите и едновременно с това да реализират потенциалите на общината в социалната, икономическата и екологичната сфера. В аналитичната част е поставен фокус върху компонентите на околната среда и управлението на отпадъците на територията на общината и са идентифицирани проблеми и потенциали, имащи пряко отношение към състоянието на околната среда. В стратегическата част към всички приоритетни направления са предвидени мерки, проекти и дейности, които следва да окажат положително влияние за ограничаването на климатичните изменения и адаптирането към климатичните промени.

12. НЕОБХОДИМИ ДЕЙСТВИЯ И ИНДИКАТОРИ ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА НА ПИРО

12.1. СЪЩНОСТ НА СИСТЕМАТА ЗА НАБЛЮДЕНИЕ И ОЦЕНКА

Системата за наблюдение и оценка на изпълнението на ПИРО цели осигуряването на ефективно изпълнение на плана, с оглед постигане на целите за интегрирано устойчиво местно развитие и ефикасно разходване на ресурсите за реализация на планираните дейности и проекти.

Предмет на наблюдението и оценката е изпълнението на целите и приоритетите на плана на основата на резултатите от подготовката и изпълнението на мерките и проектите, включени в Програмата за реализация на плана и на база на определените индикатори за наблюдение и оценка.

Основните задачи пред системата са да предложи адекватно дефинирани дейности, тяхното информационно обезпечаване, както и взаимодействието между всички участващи в наблюдението и оценката структури. Част от системата за наблюдение е и публичното представяне на резултатите от мониторинга и произтичащите от това бъдещи управленски решения.

12.2. УЧАСТВАЩИ СТРУКТУРИ И ФОРМИ НА КОМУНИКАЦИЯ

Основните участващи структури и форми на комуникация при наблюдението и оценката на ПИРО са регламентирани в ЗРР и правилника за неговото прилагане.

Общинският съвет е ръководният орган за наблюдение на ПИРО.

Кметът на общината организира наблюдението на ПИРО. Основният инструмент за наблюдение и оценка на реализацията на плана е годишният доклад, подготвян в началото на всяка година от програмния период, с изключение на първата. Кметът въвежда и контролира процедурата за подготовката на доклада, след което предлага завършения документ за одобрение от общинския съвет. Неразделна част от процедурата е изпращането на доклада до председателя на областния съвет за развитие.

Специализираните дирекции и отдели в общинската администрация активно се включват във всички етапи на разработването и реализацията на ПИРО. Тяхната роля е да осъществяват необходимата комуникация и координация с всички останали участващи страни. Съществена роля е и предоставянето на експертна дейност при подготовката на годишните доклади.

Задължително е въвличането на институциите, предоставящи нужната информация за проследяване на плана, съобразно с неговите индикатори. Основните източници на информация са Националният статистически институт, РИОСВ, Регионална здравна инспекция, Регионално управление на образованието, Агенцията по заетостта, различни представителни проучвания на местната администрация, неправителствени организации и експертни колективи.

Заинтересованите страни обхващат представители на областната администрация, неправителствения сектор, частния сектор, образователните и културни институции, професионалните общности, както и други групи лица, определени в комуникационната стратегия.

12.3. ДЕЙНОСТИ ПО НАБЛЮДЕНИЕТО И ОЦЕНКАТА НА ПЛАНА

Основна дейност по наблюдението на ПИРО е изготвянето на годишни доклади за неговото изпълнение, които се представят на широката общественост. Изводите от тях са основа за изготвянето на междинна и последваща оценки на ПИРО, както и аргумент за актуализирането му, при необходимост.

Компетентните органи следва да предоставят информация относно предприетите мерки за осигуряване на публичност на плана, идентифицираните проблеми и предложения за тяхното преодоляване, използваните начини за събиране на информация, функционирането на формираните партньорства. Докладът се обсъжда и приема от общински съвет.

Съществена функция на ОбС и кмета е планирането на вътрешна организационна структура, където са детайлно разпределени задълженията на специализираните общински дирекции и отдели, поддържащи процеса по наблюдение на ПИРО.

Изработването на междинна оценка на настоящия ПИРО е предвидено за 2024 година. Междинната оценка следва да проследи:

- прогреса на плана;
- актуалността на стратегията му спрямо настъпилите социално-икономически условия в страната;
- ефективността на комуникацията и координацията между звената, участващи в прилагането на плана.

Тя следва да се изработи от експертен екип при взаимодействие между всички заинтересовани страни, предоставящи становище за досегашните резултати от плана. Неразделна част от изготвянето на оценката са определянето на начините за събиране и обработка на информация, приложението на системата от индикатори. В заключителната си част междинната оценка следва да формулира насоки за корекции на плана, ако такива са необходими.

Извършването на дейностите изисква екип, предоставящ нужната експертна дейност, и активно взаимодействащ със специализираните администрации в общината и областта. Ключова роля изпълняват заинтересованите страни, предлагащи необходимата информация и своите гледни точки, заедно със специализираните институции, съхраняващи нужната статистическа информация. Кметът внася документа за обсъждане пред общински съвет, който го одобрява и по този начин формално завършва междинната оценка.

12.4. ПОДХОД ЗА РАЗРАБОТВАНЕ НА СИСТЕМАТА ОТ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикаторите е неизменна част от цялостната система за наблюдение, оценка и актуализация на ПИРО. Тя е основен обективен инструмент за проследяване изпълнението му. Изборът на подходящи индикатори се базира на специфичните характеристики на стратегическата част на ПИРО и съвременните методи за наблюдение и оценка на стратегическото планиране, както и на Методическите указания за разработване и прилагане на ПИРО за периода 2021-2027 г.

Процесът на разработването на системата от индикатори за настоящия ПИРО премина през три етапа:

- Преглед на научна литература и системи от индикатори, използвани в сферата на регионалното и местно развитие;
- Систематизиране на приложими индикатори и дефиниране на нови;
- Анализ, организиране и избор на подходящи индикатори за целите на настоящия ПИРО.

Методиката, използвана при разработването на индикаторите за наблюдение и оценка на ПИРО, е така наречената SMART (умен). Наименованието ѝ произлиза от първите букви на критериите, на които трябва да отговарят индикаторите, на английски език, а именно:

- Specific (специфични) – съответстващи на целите и приоритетите;
- Measurable (измерими) – избраните индикатори са насочени към желаното бъдещо състояние (в сравнение с базовата стойност), съобразно визията и заложените цели на плана. Също така те са количествено определени, така че да се позволява тяхното сравнение;
- Available/Achievable (постижими) – индикаторите позволяват да бъдат измервани в определени интервали от време, чрез данни от официални източници на информация;
- Relevant/Realistic (реалистични) – индикаторите ще са пряко свързани с целите на плана и в същото време са реалистични;
- Timely (съобразени с времето) – заложената стойност на индикатора трябва да бъде постигната в ограничен период от време, което е взето предвид при неговото дефиниране.

Целевите стойности на индикаторите са съобразени с прогнозното демографско, икономическо, социално и екологично развитие на общината.

Адекватното измерване на прогреса на ПИРО зависи от точността на началните стойности на отделните индикатори, които са определени от официални източници на информация.

Целесъобразно е за нуждите както на настоящия план, така и за бъдещето обективно измерване на различни области в развитието на общината, да се разработи и поддържа информационна база за всички предвидени индикатори. Базата данни следва да се поддържа от общинската администрация и нейните специализирани звена и отдели. За успешното събиране на нужната информация е необходимо активно, периодично и регламентирано взаимодействие между общинските звена и представителите на експлоатационните ведомства, териториалните подразделения на националните дирекции, неправителствения и частния сектор. Това ще позволи на общинските власти да поддържат справочник, който следва да бъде неразделна част от дейностите по организирането и представянето на годишните доклади за изпълнение на ПИРО, заложени в системата за наблюдение и оценка на плана.

12.5. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

За набиране на изходните стойности на избраните индикатори са използвани различни източници на надеждна информация: НСИ – данни от текущата статистика; Дирекция „Бюро по труда“; Информационната система за управление и наблюдение на структурните инструменти на ЕС в България 2014-2020 (ИСУН 2020); годишни доклади по изпълнението на ОПР 2014-2020 г. и експлоатационните дружества.

12.6. ВИДОВЕ ИНДИКАТОРИ

Системата от индикатори е структурирана в две основни направления, напълно удовлетворяващи Методическите указания на МРРБ – индикатори за продукт и индикатори за резултат. Съвместно, двата типа индикатори позволяват да се определи степента на постигане на целите и приоритетите, заложени в ПИРО на община Доспат.

Стратегическите цели представят желаното и възможно бъдещо състояние, докато приоритетните направления представляват областите на действие и въздействие. Двата елемента изискват към тях да се приобщят различни индикатори.

Съобразно с „Методическите указания...“, индикаторите за резултат са насочени към реализацията на целите, докато индикаторите за продукт са свързани с действията в рамките на отделните приоритетни направления. Първият вид следва да оцени цялостната ефективност на стратегията и какво е достигнатото състояние на общината, спрямо визията и стратегическите цели до 2027 г. Вторият вид индикатори могат да бъдат съотнесени към постигнати резултати в определените области на развитие и съдържащите се в тях мерки и ключови проекти, включени в програмата за реализация на ПИРО.

12.6.1. Индикатори за резултат

Индикаторите за резултат отчитат изпълнението на стратегическите цели и имат значение за цялостната оценка на ефективността на избраната стратегия и политика за устойчиво интегрирано местно развитие за съответния период. Степента на въздействие се отчита с количествено и/или качествено измерими индикатори.

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Стратегическа цел 1. Растеж и стабилност на местната икономика посредством оползотворяване на местния потенциал					
1	Произведена продукция на 1000 души от населението	хил. лв.	НСИ	7 105 (2018 г)	12 500
2	Средна годишна работна заплата	лв.	НСИ	8 038 (2018 г.)	13 000
3	Брой нефинансови предприятия на 1000 души в общината	бр.	НСИ	33 (2018 г.)	40
4	Приходи от реализирани нощувки в общината	хил. лв.	НСИ	335 (2018 г.)	550
Стратегическа цел 2: Осигуряване на качествена жизнена среда на населението и опазване на природните дадености					
1	Дял от населението свързано към канализационната мрежа	%	ВиК дружество, Община Доспат	30 (2019 г.)	70
2	Дял на разделно събраните отпадъци	%	Община Доспат	0 (2019 г.)	45
3	Ниво на безработица	%	ДБТ	16,8 (2019 г.)	8
Стратегическа цел 3. Балансирано териториално развитие и равни възможности за реализация пред населението на общината					
1	Дял от ОПМ в добро/отлично състояние	%	Община Доспат	64 (2019 г.)	90

№	Индикатор за резултат	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
2	Население на един лекар в общината	бр.	НСИ	1 566 (2019 г.)	650
3	Новоразкрити социални услуги	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	3

12.6.2. Индикатори за продукт

Индикаторите за продукт се отнасят до наблюдението и оценката на изпълнението на определените приоритети и/или мерки за развитие на общината. По някои от приоритетите те могат да се отнасят за предвидени или изпълнявани конкретни проекти с важно значение за развитието на територията на общината. Дефинираните индикатори са количествено измерими и осигуряват обективност по отношение на оценките и изводите за конкретните постижения при реализацията на приоритетите и постигнатото пряко въздействие в съответната област.

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
Приоритет 1. Развитие и модернизиране на местната икономика					
1	Брой подкрепени предприятия със средства от ЕС	бр.	ИСУН, МЗХ, Агенция по вписванията	0 (2020 г.)	20
2	Брой на заетите лица в нефинансовите предприятия	бр.	НСИ	1 523 (2020 г.)	1 600
3	Реализирани ПЧП	бр.	Община Доспат	0 (2020г.)	4
4	Брой реализирани иновативни проекти	бр.	ИСУН, Община Доспат	0 (2020г.)	4
Приоритет 2. Изграждане на съвременна и екологосъобразна инфраструктура					

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
1	Дължина на реконструирана ВиК мрежа	км	ИСУН; Община Доспат	0 (2020 г.)	30
2	Изградена ПСОВ Доспат	бр.	ИСУН; Община Доспат	0 (2020 г.)	1
3	Дължина на реконструирана пътна мрежа	км	Община Доспат	0 (2020 г.)	20
4	Изграден околовръстен път на гр. Доспат	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	1
5	Сгради с внедрени ВЕИ, собственост на общината	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	10
Приоритет 3. Развитие и разширяване на предоставяните обществени услуги					
1	Разкриване на Център за социална рехабилитация и интеграция (ЦСРИ)	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	1
2	Разкриване на Дневен център за възрастни хора	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	1
3	Разкрит етнографски музей	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	1
4	Разкрити детски площадки на територията на общината	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	6
Приоритет 4. Туристически подем в условията на съхранена околна среда					
1	Реконструирани/нови екопътеки	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	6
2	Регистрирани нощувки годишно в общината	бр.	ИСУН; Община Доспат	15 085 (2020 г.)	25 000

№	Индикатор за продукт	Мерна единица	Източник на информация	Базова стойност (година на отчитане)	Целева стойност (2027 г.)
3	Подобряване на екологичното състояние на река Доспат	-	РИОСВ Смолян	Много лошо (2020 г.)	Добро
Приоритет 5. Реализиране на добро управление съвместно със заинтересованите страни					
1	Брой проведени обучения за администрацията (годишно)	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	5
2	Реализирани проекти за интегрирани териториални инвестиции (ИТИ) съвместно с други общини	бр.	Община Доспат	0 (2020 г.)	4

13. ИНДИКАТИВНА ФИНАНСОВА ТАБЛИЦА

Индикативна финансова таблица е неразделна част от ПИРО Доспат и дава ориентировъчна информация относно необходимите финансови ресурси за реализацията на плана. Финансовата таблица илюстрира в проценти двете най-важни деления на финансовия ресурс – по приоритетни направления и по източник на финансиране.

Период 2021 - 2027	Собствени средства - Общински бюджет	Отн. дял (%)	Републикански бюджет	Отн. дял (%)	Средства от ЕС	Отн. дял (%)	Други източници	Отн. дял (%)	ОБЩО в лв.	ОБЩО в отн. дял (%)
Приоритет 1	27	0.3%	0	0.0%	8 183	89.3%	951	10.4%	9 161	10.0%
Приоритет 2	3 650	4.7%	29 954	38.8%	43 535	56.4%	0	0.0%	77 139	84.3%
Приоритет 3	740	20.1%	924	25.1%	1 520	41.3%	500	13.6%	3 684	4.0%
Приоритет 4	200	44.9%	164	36.9%	81	18.2%	0	0.0%	445	0.5%
Приоритет 5	207	18.7%	250	22.6%	650	58.7%	0	0.0%	1 107	1.2%
ОБЩО	**4 824**	**5.3%**	**31 292**	**34.2%**	**53 969**	**59.0%**	**1 451**	**1.6%**	**91 536**	**100%**

Фигура 35: Разпределение на финансовия ресурс по източници

Фигура 36: Разпределение на финансовия ресурс по приоритети

14. ИЗТОЧНИЦИ НА ИНФОРМАЦИЯ

- Закон за регионалното развитие, Обн. ДВ. бр.50 от 30 Май 2008 г, изм. и доп. ДВ. бр.21 от 13 Март 2020 г.
- Правилник за прилагане на ЗРР, Обн. ДВ. бр.70 от 7.08.2020 г.
- Методически указания за разработване и прилагане на планове за интегрирано развитие на община (ПИРО) за периода 2021-2027 г., Министерство на регионалното развитие и благоустройството, м. март 2020 г.
- Закон за туризма, Обн. ДВ. бр. 30 от 26.03.2013 г., изм. и доп. ДВ. бр.60 от 07.07.2020 г.
- Национална концепция за пространствено развитие за периода 2013-2025 г. (актуализация 2019 г.)
- Социално-икономически анализ на районите в Република България, МРРБ, 2019 г.
- Интегрирана териториална стратегия за развитие на Южен централен регион 2021-2027 г.
- https://smolyan.riosv.com/main.php?module=info&object=info&action=view&inf_id=22 Регионален доклад за състоянието на околната среда, РИОСВ – Смолян
- http://eea.government.bg/zpo/bg/, Регистър на защитените територии и защитените зони в България, ИАОС
- http://natura2000.moew.government.bg, Информационна система за защитени зони от екологична мрежа НАТУРА 2000
- НСИ, Текуща статистика
- https://infostat.nsi.bg/, Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ
- https://dospat.bg/ /, Официален сайт на Община Доспат
- Общински план за развитие на община Доспат 2014-2020 г., Община Доспат
- Програма за развитие: България 2030, Министерски съвет
- Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022, Министерски съвет
- Общ устройствен план на община Доспат
- Дългосрочна (2019-2029 г.) и краткосрочна (2019-2023 г.) програма за насърчаване използването на енергия от възобновяеми енергийни източници и биогорива на община Доспат;
- Програма за енергийна ефективност на община Доспат за периода 2019-2023 г.
- Актуализирана стратегия за управление на отпадъците на община Доспат за периода 2016-2020 г.
- Информация относно бюджета на община Доспат за 2020 г.
- Устройствен правилник на администрацията на община Доспат
- Европейски зелен пакет
- Национална стратегия и План за действие за адаптация към изменението на климата, МОСВ

15. ПРИЛОЖЕНИЯ

Приложение 1 – Програма за реализация на ПИРО Доспат;

Приложение 2 – Комуникационна стратегия;

Приложение 3 – Доклад с резултати от анкетно проучване.

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Доспат за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**91 536**									
Общо П1				**9 161**									
Развитие и модернизация на местната икономика	1. Насърчаване на предприемачеството	Изграждане на модулна мини мандра с капацитет 500 литра мляко на ден за производство на сирене, кашкавал и кисело мляко, гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	194	СЕС	X	X	X					Частен бизнес
		Дентален център – Промяна на предназначението по чл. 154 от ЗУТ на сграда в имот 23025.501.975 от автогара в дентален център, гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	770	СЕС	X	X	X	X				Частен бизнес
		Развитие на ПЧП посредством предоставяне на свободни терени и сграден фонд общинска собственост на преференциални условия при ангажимент за разкриване на работни места от инвеститорска страна		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	2. Подпомагане развитието на съществуващите предприятия	Подобряване на производствения капацитет в "Спиро" ЕООД, гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	670	СЕС	X	X						Частен бизнес
		Подкрепа за средните и големите предприятия на територията на община в прехода към кръгова икономика		0	ПВУБ	X	X	X	X	X			Частен бизнес
	3. Подобряване условията за развитие на икономиката в община Доспат	Разработване на стратегия за икономическо развитие на община Доспат		10	ОБ	X	X						Общинска администрация
		Разработване на маркетингов профил на община Доспат		10	ОБ	X	X						Общинска администрация
		Възстановяване и изграждане на нови хидромелиоративни съоражения		5 000	ПВУБ	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Провеждане на информационни кампании относно възможностите за финансиране по европейски и др. програми		7	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Оказване на административна помощ при изготвяне и реализиране на проектни предложения		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Внедряване на системи за прецизно земеделие, дигитализация на земеделието		2 500	ПВУБ	X	X	X	X	X			Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Доспат за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**91 536**									
Общо П2				**77 139**									
Изграждане на съвременна и екологосъобразна инфраструктура	1. Подобряване на транспортната свързаност	Извършване на текущи ремонтни дейности и поддръжка на пътна инфраструктура		1 100	ОБ, СЕС, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Рехабилитация на път SML 3086 /III-197/ Доспат- граница община Сърница в м.Кървав дол	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	5 072	СЕС, РБ		X	X	X				Общинска администрация
		Поддръжка на републиканската пътна мрежа		3 000	РБ	X	X	X	X	X	X	X	АПИ, общинска администрация
		Реконструкция на общински път разклон – Любча; разклон – Късак и Барутин – Чавдар		4 000	ОБ, СЕС						X	X	Общинска администрация
	2. Изграждане и рехабилитация на ВиК инфраструктура	Текущи ремонтни дейности и развитие на водопреносната мрежа		3 000	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	ВиК дружество, общинска администрация
		Изграждане на ПСОВ, ГПСОВ и довеждаща канализационна мрежа в град Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	45 000	ОБ, РБ, СЕС		X	X	X	X	X	X	ВиК дружество, общинска администрация
	3. Облагородяване на селищната среда	Въвеждане на частично хибридно улично осветление в малките населени места на община Доспат		150	ОБ, СЕС				X	X	X	X	Общинска администрация
		Въвеждане на енергоспестяващи мерки, комбинирани с ВЕИ по отношение на уличното осветление на територията на община Доспат		1 000	СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на нов градски център в гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	4 500	РБ	X	X						Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Доспат за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**91 536**									
	4. Подобряване на уличната мрежа	Рехабилитация на уличната мрежа на територията на община Доспат - първа част		4 698	РБ, СЕС		X	X	X				Общинска администрация
		Рехабилитация на уличната мрежа на територията на община Доспат - втора част		5 121	РБ, СЕС					X	X	X	Общинска администрация
		Изграждана на улици в м. Чинлий и м. Каркъма в гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	0	ОБ, СЕС	X	X	X					Общинска администрация
		Изграждане на околовръстен път на гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и рехабилитация на нови и съществуващи улици, съоръженията и принадлежностите към тях на територията на община Доспат		98	СЕС	X	X	X					Общинска администрация
	5. Подобряване на сградния фонд в общината	Внедряване на мерки за енергийна ефективност и използването на възобновяеми енергийни източници в промишлени и битови сгради на територията на община Доспат		400	ПВУБ	X	X	X	X				Общинска администрация
		Внедряване на ВЕИ в сгради, собственост на община Доспат		0	ПВУБ	X	X	X	X				Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Доспат за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**91 536**									
Общо ПЗ				**3 684**									
Развитие и разширяване на предоставяните обществени услуги	1. Развитие на социалната инфраструктура и услуги	Предоставяне на услугата личен асистент		250	ОБ, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Разкриване на Дневен център за възрастни хора		0	ОБ, РБ		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Разкриване на ЦСРИ		0	ОБ, РБ		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	2. Подпомагане развитието на културата	Насърчаване развитието дейността на народните читалища		80	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Внедряване на мерки за енерийна ефективност в народните читалища		400	ПВУБ, СЕС	X	X	X	X	X			Общинска администрация
		Внедряване на ВЕИ в читалищата в община Доспат		50	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на етнографски музей в Община Доспат		0	ОБ, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	3. Развитие на спорта	Изграждане на спортни площадки в с. Късак с. Любча и с. Цръчна		350	ОБ, СЕС			X	X	X			Общинска администрация
		Поддръжка и функциониране на спортните бази		450	ОБ, РБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на детски площадки на територията на община Доспат		0	ОБ, РБ, СЕС		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
	4. Подобряване на образователната инфраструктура	Подобряване на енергийна ефективност в учебните заведения		500	ПВУБ, СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Поставяне на соларни инсталации на покривите на детски градини в община Доспат		20	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Реконструкция и обзавеждане на ОУ „Яне Сандански”, с. Бръщен		184	СЕС	X	X	X	X				Общинска администрация
		Текущ ремонт и поддръжка на сградите на училища и детски градини		1 400	ОБ, РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Програма за реализация на ПИРО на община Доспат за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**91 536**									
Общо П4				**445**									
Туристически подем в условията на съхранена околна среда	1. Изграждане и поддържане на екопътеки	Доизграждане на еко-пътека „Почилена бърчина” с указателни табели и места за отдих		0	ОБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на екопътека и „Водопад Кървав дол”		0	ОБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на екопътека към водопад Късак		0	ОБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на екопътека в местността Скалето – Варницата-Римски мост-Ваклинова чука в село Цръчна		0	ОБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на екопътека "Караджа дере"		0	ОБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
	2. Реализиране на туристическия потенциал на язовир Доспат	Изграждане на лифт до острова в язовир Доспат срещу Рея фиш	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на паркинг за лодки и плаж на брега на язовир Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на дребно мащабна инфраструктура на брега на яз. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	150	РБ	X	X	X					Общинска администрация
		Изграждане на панорамна площадка на „Почилената бърчина”		0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
	3. Диверсифициране на туристическия продукт на общината	Развитие на туристическия информационен център и екокъмпинг	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	200	ОБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Закупуване на велосипеди за даване под наем от Спортен комплекс – гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	0	ОБ	X	X	X	X				Общинска администрация
		Изграждане на ски-писта и лифт към нея		0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Доспат за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**91 536**									
		Изграждане на офроуд трасе в землището на с. Змеица		0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на дребна по мащаб инфраструктура и популяризиране на водопад „Кървав дол” гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Играждане на мини ски влек с писта в местността „Събора” гр. Доспат	ПЗ „Общински център и язовир Доспат“	0	ОБ, РБ, СЕС			X	X	X	X	X	Общинска администрация
	4. Опазване на околната среда и биологичното разнообразие	Реконструкция, модернизация и разширяване на депо за твърди битови отпадъци – с. Барутин		0	ОБ, РБ, СЕС		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Картиране и популяризиране на вековни дървета на територията на община Доспат		0	ОБ, РБ, СЕС		X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Опазване на околната среда, превенция на замърсяването на водните площи и ограничаване на бракониерството на територията на община Доспат		95	СЕС	X	X						Общинска администрация
Общо П5				**1 107**									
Реализиране на добро управление съвместно със заинтересованите страни	1. Дигитална администрация	Свързване към ЕЕСМ		900	РБ, СЕС	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Модернизиране на административния софтуер и хардуер		100	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Дигитализиране на старите актови книги и обвързването им като база данни		40	ОБ	X	X	X	X				Общинска администрация
	2. Подобрен административен капацитет и насърчаване на партньорствата	Провеждане на периодични обучения на служителите на общинската администрация		45	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Провеждане на срещи със заинтересованите страни		2	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация
		Изграждане на междуобщински сътрудничества и партньорства		0		X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация

Приложение №1

Програма за реализация на ПИРО на община Доспат за периода 2021-2027 г. - ПРОЕКТ
описание на предвидените мерки и дейности

Приоритет	Мярка	Дейност/проектна идея*	Територия/ зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие)**	Индикативен бюджет (хил. лв.)	Източник на финансиране	Срок за изпълнение							Административна структура, отговорна за реализация на мярката ИЛИ Партньор
					Програма	21	22	23	24	25	26	27	
Общо ПИРО				**91 536**									
		Подкрепа за развитието на МИГ "Високи западни Родопи Борино-Доспат-Сърница" и МИРГ "Високи Западни Родопи Батак-Девин-Доспат"		20	ОБ	X	X	X	X	X	X	X	Общинска администрация, МИГ, МИРГ

** Възможно е една мярка да включва само една дейност и тогава мярката и дейността съвпадат. Различни дейности и проектни идеи се посочват само в случай на комплексни мерки, които се осъществяват чрез повече от една дейност.*

***Посочва се дали съответната мярка ще се осъществява само на територията на определена зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие), в друга територия извън зоните или на цялата територия на общината. В случай че мярката ще се реализира в приоритетна зона за прилагане на интегриран подход (зона за въздействие) се посочва само наименование/номер на зоната*